SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Mgr. Adam Wiltsch

ČESKÁ VÁLEČNÁ FOTOGRAFIE PO ROCE 1989

Teoretická bakalářská práce

Opava 2022

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Mgr. Adam Wiltsch

ČESKÁ VÁLEČNÁ FOTOGRAFIE PO ROCE 1989

CZECH WAR PHOTOGRAPHY AFTER 1989

Teoretická bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: doc. Mgr. Václav Podestát
Oponent: doc. Mgr. Josef Moucha

Opava 2022

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Akademický rok: 2021/2022

Zadávající ústav: Institut tvůrčí fotografie

Student: Mgr. Adam Wiltsch

UČO: 46033

Program: Filmové, televizní a fotografické umění a nová média

Obor: Tvůrčí fotografie

Téma práce: T: Česká válečná fotografie po roce 1989

Téma práce anglicky: T: Czech war photography after 1989

Zadání: Jak se vyvíjela česká fotografie po roce 1989 s tématikou válečných konfliktů? Dokáže válečná fotografie vyrýt stopu do paměti jejího pozorovatele? Jak charakterizovat nejvýznamnější „české válečné fotografy"? Liší se objekt fotografické tvorby napříč kontinenty? Hlavním cílem této bakalářské práce je poskytnout přehled o vývoji české válečné fotografie po roce 1989. Zároveň práce mapuje nejvýznamnější válečné konflikty se stručným geopolitickým komentářem.

Literatura:

BIRGUS, Vladimír. Česká fotografie v datech 1839-2019. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2021. 381 stran. ISBN 978-80-271-0535-9.
KRATOCHVIL, Antonin a Michael PERSSON. Photojournalism and Documentary Photography. Nieman Reports [online]. 2001. Dostupné z: http://niemanreports.org/articles/photojournalism-and-documentary-photography/.
KOUDELKA, Josef. Deníky. První vydání. Praha: Torst, 2021, 416 stran. ISBN: 978-80-7215-690-0.
SONTAGOVÁ, Susan. S bolestí druhých před očima. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2011. 113 s. ISBN 978-80-7432-092-7.
ŠIBÍK, Jan, Kdyby všechny slzy světa, První Nakladatelství Knihcentrum, 1997, Praha, ISBN 80-86054-70-5.

Vedoucí práce: doc. Mgr. Václav Podestát

Datum zadání práce: 6. 6. 2022

Souhlasím se zadáním (podpis, datum):

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus
vedoucí ústavu

Abstrakt
Jak se vyvíjela česká fotografie po roce 1989 s tématikou válečných konfliktů? Dokáže válečná fotografie vyrýt stopu do paměti jejího pozorovatele? Jak charakterizovat nejvýznamnější „české válečné fotografy"? Liší se objekt fotografické tvorby napříč kontinenty? Hlavním cílem této bakalářské práce je poskytnout přehled o vývoji české válečné fotografie po roce 1989. Zároveň práce mapuje nejvýznamnější válečné konflikty se stručným geopolitickým komentářem.

Klíčová slova
válka, válečná fotografie, válečný fotograf, reportér, agentura, válečný konflikt, uprchlíci, genocida, novinář, reportáž, dokumentární fotografie

Abstract
How did Czech photography develop/after 1989 with the theme of war conflicts? Can war photography engrave a trace into the observer's memory? How to characterize the most important „Czech war photographers"? Are the objects of photographic creation different across continents? The main idea of this bachelor's thesis is to provide an overview of the development of Czech war photography after 1989. The bachelor's thesis also maps the most significant war conflicts with a brief geopolitical commentary.

Keywords
war, war photographer, war photography, reporter, agency, war conflict, refugees, genocide, journalist, reportage, documentary photography

Čestné prohlášení:
Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Česká válečná fotografie po roce 1989“ vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Chlebičově, dne 30. 6. 2022 .....

Adam Wiltsch

Na tomto místě bych chtěl poděkovat
vedoucímu bakalářské práce **doc. Mgr. Václavu Podestátovi,**
za odborné vedení práce a za podporu a trpělivost při jejím vytváření.

Mé poděkování patří také všem respondentům, kteří mi věnovali svůj čas a dovolili nahlédnout do jejich osobních životů a zkušeností – paní Hatašové, Všelichové, panu Krupařovi, Těšínskému, Lékařům bez hranic a dalším...

OBSAH

1. Úvod 13

2. Válka 15

3. Co je to válečná fotografie? 17
3.1. Počátky válečné fotografie 21
3.2. Vývoj fotografické techniky 24

4. Válečná fotografie ve světě 26
4.1. Vybrané fotografie světových autorů 26

5. Válečné události očima českých fotografů před rokem 1989 39

6. Válečné události očima českých fotografů po roce 1989 51

6.1 Válečné konflikty po roce 1989 51
6.1.1 Afrika 51
6.1.2. Asie 53
6.1.3. Amerika 55
6.1.4. Austrálie a Oceánie 57
6.1.5. Evropa 57

6.2. Nejvýznamnější agentury, organizace a média v ČR 59
6.2.1. ČTK 59
6.2.2. ČT 63
6.2.3. Nova a Prima 64
6.2.4. Periodika a jiné zdroje 65
6.2.5. Spolek 400 ASA 70
6.2.6. Armáda ČR 72
6.2.7. Humanitární a charitativní organizace 78

6.3. Čeští fotografové válečných událostí 84
6.3.1. Lenka Hatašová 84
6.3.2. Petr Josek 88
6.3.3. Lenka Klicperová 90
6.3.4. Josef Koudelka 94
6.3.5. Antonín Kratochvíl 96
6.3.6. Stanislav Krupař 98
6.3.7. Markéta Kutilová 104
6.3.8. David Neff 106
6.3.9. Michal Novotný 108
6.3.10. Michal Růžička 110
6.3.11. Jan Šibík 112
6.3.12. Jarmila Štuková 114
6.3.13. David Těšínský 116
6.3.14. Petr Toman 120
6.3.15. Markéta Všelichová 122

7. Závěr 127
8. Použitá literatura a zdroje 129
Rejstřík 146

1. ÚVOD

Člověk odmala hledá rovnováhu mezi dobrem a zlem. Často bývá ovlivněn rodinou, médii a kulturním prostředím, které ho obklopuje. Středoevropský prostor se popisuje v posledních desetiletích jako místo vzdálené od válečných konfliktů. Někteří lidé vnímají tyto konflikty často romantickým způsobem a idealizují si úlohu člověka, jako hrdiny, který aktivně zasahuje do děje.

Slovo válka umí asi definovat každý, avšak málo lidí se dokáže vcítit do ukrutných zvěrstev, která každá válka přináší. Důvody vzniku válek jsou různé. Válka neovlivňuje pouze jediný život, i když každého jediného života bychom si měli vážit, nýbrž ovlivňuje nespočet životů po řadu generací. Není důležité, zda se válka odehrává v Koreji, Rusku či Americe, pokud k válce dojde, může postihnout obyvatelstvo, které pobývá v širší lokalitě, než která je zasažena bezprostředním bojem.

Většinu válek způsobuje touha po moci, touha vlastnit větší a větší část území, válčí se o vodu, drahé kameny, ropu, zemní plyn a v neposlední řadě se válčí i kvůli odlišnému náboženství. Všechny války jsou smutné, ale ty, které vznikají proto, že si lidé vykládají jiným způsobem svého Boha nebo náboženské přesvědčení, považuji za nejvíce nesmyslné a neomluvitelné. Víra je to, co má lidstvo spojovat a ne rozdělovat. Díky válečné fotografii si mohou šťastlivci, kteří válečné boje nepoznali, udělat obrázek o hrůzách válek napříč kontinenty. Zpravidla z nich ale neplyne ponaučení pro časy příští.

Úloha současných sdělovacích prostředků je objektivně informovat o dění v jakémkoli významném konfliktu. Fakt, že se tak často nestává je dán tím, že mnoho žurnalistů nemusí mít dostatek relevantních informací. Úlohou fotožurnalismu je přenést vědomí sledujícího do prostředí, které je zobrazováno a snaží se asociovat pocity, které vyvolává fotografie vytvořená pro účel výpovědi o dané problematice. Každá skupina obyvatel (příslušníků národa) může být jinak citlivá na určitou úroveň sdělení. Jazyk fotožurnalismu by měl být univerzální, objektivní a jednoduše čitelný. V případě fotografování války a situací, které z ní vyplývají, by měla mít výsledná fotografie také charakter jakési kultivace člověka, který jako divák přijímá fakt, že mír (jako opak války) je přirozenější a snesitelnější pro lidskou rasu a vede k obecné sociální harmonii společného soužití.

O válečné fotografii toho bylo napsáno a natočeno mnoho. V úvodu mé práce jsem chtěl stručně představit některé zajímavé momenty z oblasti válečné fotografie mimo Českou republiku a na konkrétních příkladech dokumentovat její vývoj. Hlavním cílem bylo představit nejvýznamnější válečné konflikty ve světě, z hlediska geopolitického v reflexi českých fotografů, kteří měli možnost pracovat na dané problematice. Šlo zejména o autory, kteří publikovali po roce 1989 a hlásili se svou národností, příslušností nebo původem k území České republiky. Nemusí jít nutně o profesionální fotografy, ale jejich činnost by měla být mediálně známá. Práce je doplněna o fotografie, které byly v souvislosti s válečnými konflikty pořízeny a snaží se ukázat jedinečnost pohledu českých autorů jako unikátní části mozaiky světového válečného fotografického dokumentu.

2. VÁLKA

Z hlediska biologického, geopolitického i sociálního můžeme podle RNDr. Miloše Fňukala Ph.D (2010) u člověka rozlišit tři základní typy vnitrodruhových interakcí:

Spolupráce – společně se dosahuje určitý cíl, nebo prosazují společné zájmy

Soutěž – aktéři se snaží dosáhnout téhož cíle na úkor ostatních, ale v rámci pravidel platných pro všechny, jejichž dodržování stojí nad zájmy aktérů (dodržení pravidel je důležitější než dosažení cíle)

Konflikt – aktéři se snaží dosáhnout téhož cíle na úkor ostatních, jejich pozornost je ale upřena přednostně na konkurenty, nikoliv na dosažení cíle jako při soutěži[1]

Poslední jmenovaná interakce může vést až k válečnému konfliktu neboli válce. Konflikty vznikají mezi jednotlivci v každodenním životě, aby šlo o válečný konflikt, musí splňovat několik atributů.

Mělo by se jednat o organizované násilí mezi dvěma nebo více skupinami osob. Násilí používají válčící strany jako nástroj k prosazování politických, náboženských, ekonomických nebo jiných cílů. Opakem války je mír.
V mezinárodní politice jde o nástroj k prosazování cílů vojenskými prostředky a vojenskou silou. Stavem mezi jakoukoli válkou a mírem je příměří.[2]
Válka má svůj vývoj, ať už prostorový nebo časový. Důsledky válek jsou různé, ale mají většinou destruktivní charakter pro některou ze stran konfliktu.

Lidé spolu válčí od úsvitu věků. K podstatnému rozvoji válečných střetů došlo během historie poté, co se lidé usadili na jednom místě a začali se věnovat zemědělství. Podle archeologických nálezů víme, že k tomu docházelo na různých místech, už před 12 tisíci lety.

Jedním z takových míst je Jebel Sahaba v Súdánu, kde jsou pohřbeni lidé z doby před 13 000 lety. Až dosud se archeologové domnívali, že mezi nimi jsou zranění z jediné bitvy. Archeoložka Isabelle Crevecoeur z univerzity v Bordeaux ve Francii a její kolegové pečlivě prozkoumali ostatky 61 lidí z Jebel Sahaba a zjistili, že jde o mnohem větší konflikt. Podle toho, co francouzští archeologové objevili, šlo o regulérní válečný konflikt a zdá se, že trval mnoho let. Mnoho z pohřbených mělo řadu starších válečných zranění.[3]

---

1 URL: <https://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POSS/POSS_01_konflikty_obecne.pdf>[cit. 2022-06-11]>

2 URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka>[cit. 2022-06-11]>

3 URL: <https://www.stoplusjednicka.cz/nejstarsi-znama-valka-se-odehrala-v-sudanu-pred-13-400-lety>[cit. 2022-06-11]>

Fotografie 1: Vykopávková fotografie dvou obětí násilí v místnosti 64 (pohřby 20 a 21). Tužky ukazují na fragmenty zbraní smíchané s kostmi. | Wendorf Archive. Britské muzeum

Dnes můžeme prostřednictvím fotografie, jako nástroje archeologického zkoumání, přenášet události, které proběhly dávno v minulosti, kdy fotografie ještě neexistovala. Těžko bychom ji ale mohli interpretovat bez hlubších antropologických znalostí nebo bez rozsáhlejšího vysvětlení odborníků.

Válečná fotografie se liší tím, že v mnoha případech není potřeba hlubšího vysvětlování. Působí mnohdy na nejnižší pudy člověka, jako jsou strach, úzkost, zlost nebo smutek, ale má také funkci informační, technickou, zpravodajskou atp.

Fotografie 2: Súdánští povstalečtí bojovníci se shromáždili 8. února 2014 ve vesnici ve státě Horní Nil. Kmenové a etnické enklávy, jejichž vzájemná opozice často vede k násilí, jsou i nadále přetrvávajícím rysem jihosúdánské společnosti. | Tomašević, Goran. Reuters

3. CO JE TO VÁLEČNÁ FOTOGRAFIE?

Definovat válečnou fotografii, jako určitý fotografický obor nebo styl je velmi složité, ale ne nemožné. Ve válečné fotografii se prolínají v základu tři fotografické žánry:

Dokumentární fotografie - Překlad latinského slova „documentum“ může mít mnoho významů: „veškeré záznamy písemné, obrazové, zvukové a elektronické povahy.“[4] Dokumentární fotografie je proto žánr, který má zobrazovat realitu a zároveň něco ukazovat. Samozřejmě i dokumentární fotografie může být ovlivněna určitou subjektivitou, nebo naopak objektivitou autora. Hlavním rysem dokumentární fotografie je zachytit skutečnou realitu bez přikrášlení, včetně chudoby, utrpení, sociálních problémů společnosti a dalších podobných témat. Dokumentární fotografie musí také zprostředkovat určitý morální postoj a poselství společnosti. Dokumenty často sledují delší časová rozmezí.[5]

4 URL: <http://www.mvcr.cz/soubor/zakon-c-499-2004sb-ve-zneni-zakona-c-167-2012sb-pdf.aspx>[cit. 2022-06-13]>

5 URL: <https://www.megapixel.cz/dokumentarni-fotografie>[cit. 2022-06-13]>

Fotografie 3, 4, 5: Daily life in Donbas, Eastern Ukraine, 2014-2015. (Běžný život na Donbase, Východní Ukrajina, 2014–2015). | Krupař, Stanislav.

Novinářská fotografie - zpravodajská fotografie, fotožurnalistika, novinářská nebo reportážní fotografie (reportage = přinést zprávu) je obor žurnalistiky, který připravuje a produkuje fotografie pro doplnění zpráv nebo článků. První fotografií „vytištěnou polotóny" byla fotografie Steinway Hall v New Yorku publikovaná v Daily Graphic 2. prosince 1873. Tato událost položila základ fotografování pro novinářské účely.[6]

Fotografie 6: A scene in Shantytown, New York, 1880.

New York Daily Graphic publikoval první reprodukci fotografie v plném tonálním rozsahu v novinách dne 4. března 1880 - jednoduchým polotónovým rastrem (A scene in Shantytown, New York - Scéna v Shantytown, New York).

6 URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Novin%C3%A1%C5%99sk%C3%A1_fotografie>[cit. 2022-06-15]>

Novinářská fotografie se navíc úzce prolíná s fotografií dokumentární. Novinářská fotografie byla většinou spojována s tištěnými periodiky, ale s nástupem internetu se tento obor dynamicky vyvíjí a mění. Fotožurnalismus se většinou zabývá událostmi v užším prostoru a čase. V poslední době se v novinářské fotografii uplatňují práce amatérů z mobilních telefonů. Díky dostupnosti moderních komunikačních technologií je možné mít téměř okamžitě snímky z druhého koutu světa od člověka, který nepotřebuje vymoženosti fotografických agentur.

Fotografie 7, 8, 9: Ukrajinští uprchlíci na slovensko-ukrajinské hranici 2022. | Kakuta, Jozef. Osobní archiv

Umělecká fotografie – nebo také výtvarná fotografie je fotografický styl, který zahrnuje širokou škálu snímků fotografovaných nebo upravených výtvarným způsobem. Jedná se především o snímky vytvořené k naplnění vize umělce. Umělecká fotografie se zaměřuje spíše na estetickou hodnotu než na dokumentární nebo informační. Umělecká fotografie často stojí v kontrastu s novinářskou a komerční fotografií. Hlavním cílem komerční fotografie je prodávat produkty nebo služby.[7]

Z uvedených definic by se mohlo zdát, že některé tyto typy fotografie se vylučují. Novinářská a dokumentární fotografie má k sobě blízko, rozhodně blíž, než fotografie umělecká. Vše se dá propojit a skloubit dohromady. Vždy jde jen o schopnosti fotografa a možnosti technického vybavení, které je v dnešní době téměř neomezené. Samozřejmě, že se ve válečné fotografii uplatní i portrétní fotografie, protože válka je hlavně o lidech jako přímých i nepřímých účastnících konfliktu.

Válečné fotografie jsou takové fotografie, které zaznamenávají příběhy i události z míst, kde se odehrává válečný konflikt. Fotografie zachycuje samotné vojáky (bojovníky),

7 URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDtvarn%C3%A1_fotografie>[cit. 2022-06-15]>

dále pak i techniku a místa, kde se konflikty odehrávají nebo děje, které s válkou bezprostředně souvisí se všemi jejími důsledky. Válečná fotografie může ukazovat i hrdinství a odvahu při boji za svobodu nebo demokracii. Většině médií stačí prostý dokument nebo reportáž, ale pokud se podaří do fotografie dodat i jiný – umělecký aspekt, může na diváka působit trochu jiným způsobem. Dává větší prostor pro fantazii a přemýšlení.

Fotografie 10: KRAJINA VÁLKY (Irák, 2003)
Jaro, 2003. Pod mraky tmavého kouře postupují britští vojáci na Basru, jedno z největších měst v Iráku, nejdůležitější přístav v zemi a centrum těžby ropy v regionu. Antonín Kratochvíl ve svých válečných krajinách dokumentuje jizvy, které po sobě tito vojáci zanechali. | Kratochvíl, Antonín.

3.1. POČÁTKY VÁLEČNÉ FOTOGRAFIE

Vznik prvních válečných fotografií se datuje do roku 1847.
Fotografie ze tří válek vybojovaných během osmnáctiletého období – Mexicko-americké války, krymské války a americké občanské války – ilustrují změny ve fotografických technikách, které se nakonec vyvinuly v plnohodnotnou tvorbu a distribuci válečných obrazů, které vidíme dnes.[8]

Fotografie 11: Generál Wool a zaměstnanci v Calle Real, Saltillo, Mexiko, kolem roku 1847. | Neznámý fotograf. Muzeum amerického umění Amona Cartera

Fotografie 12: Pohřebiště podplukovníka Henryho Claye, Jr., kolem roku 1847. | Neznámý fotograf. Muzeum amerického umění Amona Cartera

8 URL: <https://www.artstor.org/2016/11/11/seeing-is-believing-early-war-photography/ >[cit. 2022-06-15]>

První válečné snímky z Krymské války zachytil rumunský fotograf Carol Szathmari (Carol Popp de Szathmáry), který zachycoval turecká i ruská vojska. Skleněnné desky vyvolával pomocí kolodiového procesu ve speciálně upraveném voze, který fungoval jako temná komora. Roku 1855 pořízené fotografie vystavoval na Světové výstavě v Paříži. Na obrázku níže vidíme jeho fotografii z Krymské války s názvem Turci.

Fotografie 13: Turci, 1854 | Szathmari, Carol.

V této válce válce se angažovali i další váleční fotografové. Jedním z nich byl britský fotožurnalista Roger Fenton. Stejně jako Szathmari cestoval se svojí pojízdnou fotografickou temnou komorou. O dokumentování ho požádal jeho vydavatel a sponzor Thomas Agnew. Roger Fenton měl za úkol fotografovat anglické oddíly, které pomáhaly Turkům. Fotografie vznikaly proto, aby ovlivňovali pozitivní mínění veřejnosti o účasti britských jednotek ve válce. Jeho fotografie nezachycovaly krutost a bolest, nýbrž zejména portréty vojáků a bitevní pole po samotném boji.
Je to proto, protože pořizované fotografie byly zakázkou královského dvora a ta největší zvěrstva se na přání neměly z politických důvodů zachycovat. Výstava těchto fotografií proběhla v Londýně v Pall Mall.

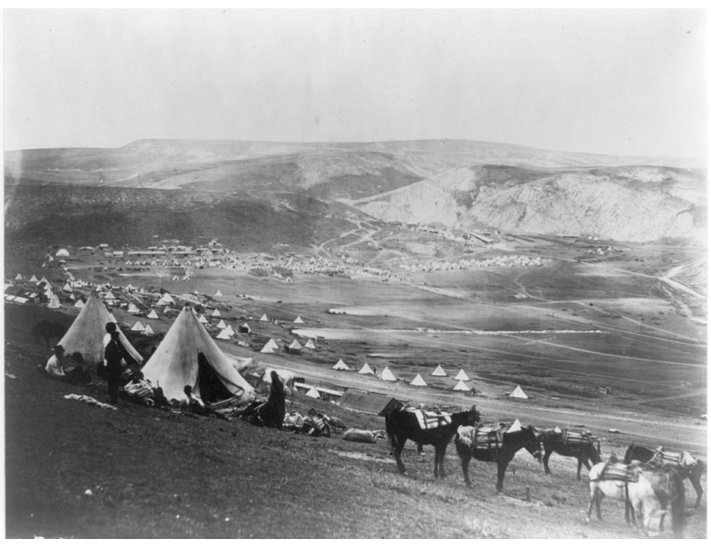

Fotografie 14: Kemp kalvárie poblíž Baklavy, 1855. | Fenton, Roger.

Třetí významnou válkou, která byla historicky zaznamenána fotoaparátem, byla americká občanská válka. Přední postavou dokumentování této války byl Alexander Gardner. Byl původem Skot. Alexander Gardner fotografoval většinou krátce po skončení bitev. Nevyhýbal se ani detailním pohledům na mrtvé vojáky. Ukázalo se však, že pravděpodobně, minimálně jedna jeho fotografie je zmanipulovaná. V roce 1961 Frederic Ray z magazínu Civil War Times srovnával několik Gardnerových fotografií, na kterých byli dva mrtví konfederační ostřelovači, a zjistil, že stejný voják byl fotografován na různých místech. Zdá se, že Gardner nebyl spokojen, z důvodů technických a kompozičních, a proto nechal těla různě zpřeházet. Vytvářel si tak vlastní verzi reality. Rayovu analýzu ještě rozšířil v roce 1975 William Frassanito.[9]

Díky nedostatku asistentů přivedl do své skupiny techniků další Skoty – Reekieho a Knoxe. Oba muži se možná naučili fotografickému řemeslu od Gardnera. Reekie a Knox byli zařazeni do Gardnerovy pracovní skupiny, aby dokumentovali pro jeho Fotografický skicák války (1866). Vznikaly tak velmi naturalistické snímky, které mají i dnes co říct.[10]

Fotografie 15: Pohřební hostina, Cold Harbor, Virginie. Duben 1865. | Reekie, John. Tato smutná scéna představuje vojáky při sbírání ostatků svých kamarádů, zabitých v bitvách u Gainesova mlýna a Cold Harboru. Vojáci, kterým obvykle připadá úkol pohřbívat mrtvé, mohli být pravděpodobně odvoláni dříve, než byl úkol dokončen. V takových chvílích se domorodí obyvatelé ze sousedství přihlásili a prokázali poslední službu těm, kteří zůstali nepohřbeni.

9 URL: <https://www.getty.edu/vow/ULANFullDisplay?find=&role=&nation=&subjectid=500115196> [cit. 2022-06-15]>

10 URL: <http://www.petersburgproject.org/john-reekie-photographer-at-petersburg.html>[cit. 2022-06-15]>

3.2. VÝVOJ FOTOGRAFICKÉ TECHNIKY

Je naprosto jasné, že fotografické prostředky a technika byly v minulosti limitujícím faktorem pro vytváření snímků z oblasti válečných konfliktů. V prvopočátcích byly snímky statické a soustřeďovaly se na obraz krajiny – bojiště, portréty vojáků anebo věci související s pochováváním padlých. Daguerrotypie se jevila jako velmi nepraktická pro svou složitost a způsob zpracování pomocí rtuťových par. Ze snímků se nedaly dělat kopie. S příchodem kolodiového procesu (mokrý proces 1861 a suchý proces 1871) přichází také náhlý zvrat ve zpracování snímků. Bylo možné pořizovat kopie. Doba expozice byla poměrně krátká. Mokrý kolodiový proces ještě vyžadoval speciální nepraktické udržování mokrých desek. Suchý proces nabízel víc. Bromostříbrný negativ umožňoval fotografům téměř neomezenou práci v různých prostředích.

George Eastman vyvinul v roce 1879 stroj na potahování skleněných desek želatinovou emulzí a založil společnost Eastman Film and Dry Plate Company (Kodak), čímž se snížily celkové náklady na fotografování. Zajímavostí je, že bromostříbrné desky se využívají dodnes a jsou považovány za jeden z nejlepších fotografických materiálů.[11]

Každý krok, který posunul fotografickou techniku více ke svobodnějšímu procesu focení, umožňoval autorovi pracovat v náročných pracovních podmínkách, protože válečná fotografie je jedna z nejnáročnějších na techniku. Přístroje by měly být odolné a médium, na které se zachycují snímky, by mělo být co nejstabilnější.

Největší svobodu při práci fotografa postupně přinesly tyto vynálezy. Byl to svitkový film, zrcadlovka, kostrukce světelnějších objektivů (Petzval, Leitz a jiné), digitální fotoaparát a mobilní telefony s kvalitním fotoaparátem.

Ikonické fotoaparáty, které bývaly použity v zákopech různých válek v posledních šedesáti letech nesly v podstatě těchto pět značek. Leica, Pentax, Nikon, Canon, Minolta.

Mnoho odborníků na techniku by namítalo, že zde nesmí chybět i jiné značky, ale z hlediska objemu prodaných profesionálních fotoaparátů se v tomto výčtu nachází právem. Období analogových a částečně i digitálních zrcadlovek bylo ve znamení soupeření mezi Canonem a Nikonem. Leica se držela mimo tato mainstreamová soupeření a sázela na konzervativní špičkovou kvalitu a technické zpracování. Novým hráčem na trhu se stala firma SONY, která začala vyvíjet vlastní čipy a dodávat je také firmě Nikon. Momentálně se fotografická technika ubírá směrem minimalizace a velké těžké fotoaparáty nahrazují mirrorless (bezzrcadlovky), které mají nevídané parametry. V tomto segmentu se úspěšně prosazuje také značka FUJI, která nesází jen na kvalitní fotografii, ale také špičkové video a je to oblíbená značka zejména mezi mladými fotografy a youtubery.

Od roku 2018 se začíná dramaticky měnit také kvalita fotoaparátů zabudovaných

11 URL: <https://foceniprokazdeho.cz/historie-fotografie-az-po-soucasnost/>[cit. 2022-06-17]>

do mobilních telefonů. Běžně se vyskytuje několik objektivů na jednom mobilním zařízení. Mění se hloubka ostrosti. Zvyšuje se rozlišení, zvětšují se čipy.
Jeden z nejuznávanějších válečných fotografů v ČR, který sám organizuje workshopy, kde učí fotit mobilním telefonem - Jan Šibík (2022) tvrdí:

„Nejlepší fotoaparát je ten, který máte vždy při sobě. To platilo vždy, ale kvalita fotoaparátů mobilních telefonů doposud nestačila na profesionální využití a případný tisk. V dnešní době se kvalitní fotografie dají pořídit i s mobilním telefonem, který skýtá oproti velkému fotoaparátu několik výhod.“ Mezi ty hlavní patří podle Jana Šibíka flexibilnost. *„Smartphone můžete mít neustále po ruce. Pro okolí, včetně těch, které fotíte, navíc nejste tak nápadní,“*[12]
Stejně tak ale Jan Šibík uvádí, že telefony nikdy nenahradí kvalitní zrcadlovky.[13]

Fotografie 16, 17: Život v táborech 18 měsíců po zemětřesení na Haiti. | Bandžák, Martin.
Fotoseérie Martina Bandžáka, která získala ocenění na CPP 2011 a pořízená iPhonem.
Porota Czech Press Phota poprvé v historii udělila cenu snímkům pořízeným mobilním telefonem.

12 URL: <https://forbes.cz/advoice/post/ma-tri-objektivy-a-je-hned-po-ruce-chvali-si-jan-sibik-foceni-mobilem/>[cit. 2022-06-16]>
13 URL: <https://www.megapixel.cz/telefon-nikdy-nenahradi-zrcadlovky-ani-bezzrcadlovky-rika-v-rozhovoru-o-mobilnim-fotografovani-jan-sibik>[cit. 2022-06-16]>

4. VÁLEČNÁ FOTOGRAFIE VE SVĚTĚ

Světová válečná fotografie je plná zvučných jmen a ikonických fotografií. Ve výčtu jich bude nepochybně mnoho chybět. Jde o základní subjektivní výběr, který má spíše dokumentovat dobu, změny a tendence v oblasti válečné fotografie a o zachycení příběhu nebo zajímavosti z pohledu diváka či autora.

4.1. VYBRANÉ FOTOGRAFIE SVĚTOVÝCH AUTORŮ

Roger Fenton (1819–1869) byl průkopníkem britské fotografie, jeden z prvních válečných fotožurnalistů. Se svou pojízdnou fotografickou komorou Photographic Van dokumentoval válku na Krymu.

Fotografie 18: Photographic Van, 1855. | Fenton, Roger. Fentonův asistent a jeho fotografický pojízdný vůz Photographic Van tažený koňmi vybavený temnou komorou, 5 kamerami pro kolodiový proces, 700 skleněnými deskami, chemikáliemi, zásobami a nářadím.

Fotografie 19: Francouzský generál Cissé s důstojníky a vojáky Bosquetovy divize. | Fenton, Roger. Muž, který stojí druhý zprava, je velmi podobný Rogeru Fentonovi a někteří historici se domnívají, že si na tomto snímku fotograf zapózoval společně s vojáky.

Je velmi zajímavé, když se na dobových fotografiích, objeví sám autor nebo někdo, kdo aktivně pracoval ve fotografickém týmu. Dohledat a s určitostí říct, že jde o danou osobu, bývá velmi složité a někdy nemožné.

Počátky válečné fotografie byly velmi těžké a v podstatě nastiňují systém práce válečného fotografa dnešní doby. Bylo potřeba dobře znát terén a použít k tomu místního člověka nebo více lidí, kteří se dokázali pohybovat v cizím prostředí. Pro dnešní dobu se vžil výraz – fixer.

Fixer je termín důvěrně známý všem současným zahraničním zpravodajům a novinářům. Často dokonce ovlivní i vyznění jejich zpravodajství. Bez fixera se totiž ve válečných zónách nebo při výjimečných událostech neobejdou. Fixeři perfektně znají místo, mají rozsáhlou síť kontaktů a mluví cizími jazyky. Reportérům pak slouží jako průvodci, řidiči i tlumočníci v jedné osobě. Nasazují při tom vlastní život.[14]

Timothy H. O'Sullivan (asi 1840–1882) byl americký fotograf, který dokumentoval události v americké občanské válce (1861–1865) a na západě USA. Spolupracoval s Alexandrem Gardnerem.

Fotografie 20: Posádka lodi „Picture" v Diamond Creek,1871. | O'Sullivan, Timothy H.
Fotografický tisk na stereo kartě: albumin.
Fotografie ukazuje fotografa Timothyho O'Sullivana, čtvrtého zleva, s kolegy z průzkumu Wheeler a indiány, po výstupu na řeku Colorado přes Black Canyon

14 (URL: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/novinarovy-oci-ve-valecne-zone-fixeri-musi-byt-pripraveni-na-vsechno-i-nasadit-zivot_201702201400_emospanova>[cit. 2022-06-16]>)

Být válečný fotgraf má pro mnoho lidí romantický nádech a často ti nejlepší fotografové měli zkušenosti i s jinými profesemi, které jim pomohly přinést do fotografie neobvyklý úhel pohledu.

James Ricalton (1844–1929) byl učitel, cestovatel, vynálezce a fotograf, svět obeplul celkem sedmkrát.
Kromě původního povolání učitele, byla jeho velkou vášní cestovatelská fotografie. Každé léto o prázdninách cestoval do zahraničí s kolečkovým vozíkem, který byl dostatečně velký na to, aby se do něj vešlo fotografické vybavení a v noci v něm mohl spát. Vozík byl postaven tak, aby za deštivého počasí mohl Ricalton uprostřed stát a mohl pokračovat pěšky v úkrytu.
Práci učitele opustil v roce 1891, aby se mohl stát profesionálním fotografem a válečným zpravodajem. Po dobu příštích 15 let fotografoval a zaznamenával události z Španělsko-americké války (1898–1899), Boxerské povstání v Číně (1900) a Rusko-japonskou válku (1904–1905).

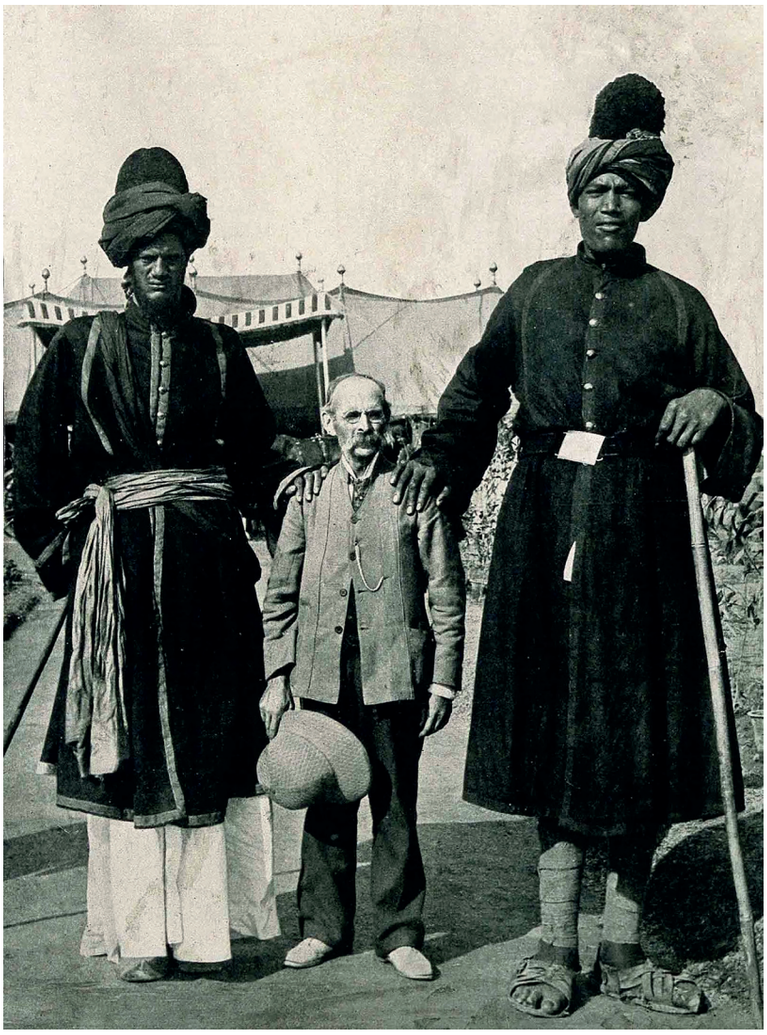

Fotografie 21: Profesor James Ricalton a dva jeho kašmírští přátelé na Delhi Durbar v roce 1903.

Někdy hrozilo fotografům z politických důvodů vězení nebo trest smrti, kdyby se snímky dostaly na veřejnost. I po mnoha desetiletích lze nalézt poklady válečné fotografie, které bývaly skryty pro svou autentičnost.

Luis Ramón Marín (1884–1944) během španělské občanské války pořídil obrovské množství fotografií, zejména během obléhání Madridu. Patřil k významným španělským fotografům, který byl v poslední době znovuobjeven a jeho výstavy proběhly v mnoha státech světa.

Jeho fotografie byly dlouho neznámé. Teprve v roce 2008 dcera umělce vydala několik tisíc negativů ukryté ve čtyřicátých letech ze strachu z konfiskace a zničení.

Fotografie 22: Evakuace z Teruel, 1937. | Marín, Luis Ramón.
Ze sbírky Nadace Pabla Iglesiase - Bitva o Teruel je jedna z nejdůležitějších bitev španělské občanské války. Boje probíhaly během drsné zimy, zima v letech 1937/1938 byla nejchladnější za více než dvacet let.

Ernest Brooks (1876–1957) byl britský fotograf, známý především svými válečnými fotografiemi z první světové války. Byl prvním oficiálním fotografem, který byl jmenován britskou armádou v letech 1915 až 1918.

Byl jediným profesionálním fotografem, který zachytil bitvu na Sommě a zaznamenal útok první den přímo na frontě. Nebezpečí bylo všudypřítomné a smrt ho mohla potkat kdykoli. V bitvě bojovalo přes tři miliony vojáků. Jeden milion mužů byl zraněn nebo zabit. Šlo o jednu z nejsmrtelnějších bitev v dějinách války.

Byl to fotograf, který se pokoušel i o neobvyklé záběry a kromě fotografií, které měly dokumentární hodnotu, se Brooks pokusil do fotografie zakomponovat prvky umělecké fotografie.
Válečné běsnění se podepsalo na jeho chování a ovlivňovalo i jeho slibnou kariéru. Zemřel jako chudý a nezaměstnaný fotograf.

Fotografie 23: Bitva u Bazentin Ridge. | Brooks, Ernest.
Pět Britů a Němců chodících raněných, zraněných na rukou a nohou, na cestě do obvaziště poblíž Bernafay Wood, 19. července 1916.

Fotografie 24: Bitva o Broodseynde Ridge. | Brooks, Ernest.

Silueta pěti vojáků proti obloze. Sluneční paprsky pronikají tmavými mraky a vytvářejí dramatický a atmosférický snímek. Všichni mají na sobě ocelové přilby a tři z nich zjevně nesou pušky a batohy.
8. prapor Východohirského pluku jdoucích k linii u Frezenbergu.
Imperial War Museum.

Fotografie první světové války se dochovaly na mnoha negativech. V poslední době se dobarvují v počítači nebo byly dobarvovány sekundárně už v době jejích vzniku. Velkou vzácností jsou originální barevné snímky z první světové války.

Hans Hildenbrand (1870–1957) byl německý fotograf, který během první světové války pořizoval barevné fotografie. Hildenbrand, který začal experimentovat s „autochromovou" barevnou technikou v roce 1909, založil společnost pro barevnou fotografii v roce 1911 ve svém rodném Stuttgartu.[15]

Fotografie 25: Scéna nad Hartmannswillerkopf. | Hildenbrand, Hans.
Hildenbrand v létě 1916 fotografovat frontové linie. Mnoho vojáků bylo rozmístěno kolem této strategické hory více než rok.

Autochrom je, podobně jako dnešní diapozitiv, barevná průsvitka. Skleněná deska je pokrytá barevnou mozaikou mikroskopických zrnek bramborového škrobu obarvených na oranžovou, zelenou a modrou barvu překrytých černobílou panchromatickou emulzí. Při expozici potom světlo proniká různobarevnými zrnky a po vyvolání do pozitivu tak vznikne barevný obraz. Černobílý obraz na emulzi totiž pozorujeme přes stejné barevné filtry, jako když byla exponována.
Hildenbrand po válce působil jako fotograf pro National Geographic.

15 URL: <https://www.spiegel.de/fotostrecke/photo-gallery-the-world-of-trench-warfare-in-color-fotostrecke-37025.html>[cit. 2022-06-17]>

Jules Gervais-Courtellemont (1863–1931) byl francouzský fotograf, během 1. světové války pořizoval barevné autochromy a dá se říct, že byl Hildebrandovým protějškem na opačné straně válečného pole.

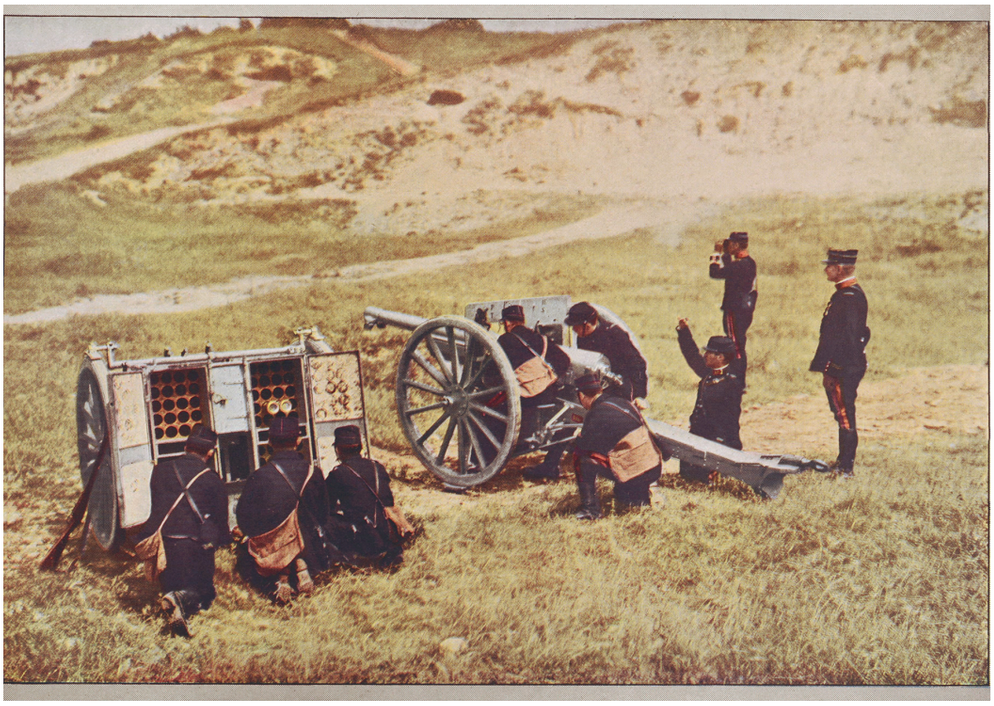

Fotografie 26: Muži Francouzského dělostřelectva a 75 mm děla, 1914. | Courtellemont Gervais, Jules.

Když je dobrá fotografie a dobrý příběh, tak je možné zasáhnout diváka, který projeví o fotografii hlubší zájem a ta začne působit na jeho základní emoční funkce.

Druhá světová válka s sebou nesla mnoho tragických osudů i příběhů.
David Seymour (Chim) (1911–1956) byl americký fotograf a spoluzakladatel fotoagentury Magnum Photos, rodným jménem David Szymin (narodil se v Polsku), proto používal přezdívku Chim (výslovnost: šim).

Ikonický snímek dívky Teresky, kterým David Seymour i po válce dokázal připomenout její hrůzy. Fotografie skrývá příběh dívky, která ve čtyřech letech se svým desetiletým bratrem bloudila hladová, zraněná, bez pomoci, válčícím Polskem. David Seymour ji zachytil, když kreslila, co pro ni znamená domov. Osud dívky nakonec vystopovali polský badatel Patryk Grażewicz a novinářka Aneta Wawrzyńczak. Skončila svůj život v psychiatrické léčebně v Polsku. Byla závislá na kreslení, cigaretách a jídle a zemřela v roce 1978, když se udusila klobásou ukradenou jinému pacientovi.

Fotografie 27, 28: Tereska, Varšava, 1948. | Seymour, Chim, David. Magnum Photos
Tereska, dítě v rezidenci pro narušené děti. Nakreslila obrázek „domova“ na tabuli.

Zajímavý je i příběh amerického vojáka, který se účastnil osvobozování západní Evropy a se po válce věnoval módní fotografii pro Life a Look.
Tony Vaccaro (* 20. prosince 1922), známý také jako Michael A. Vaccaro, je autorem snímku „Bílá smrt.“

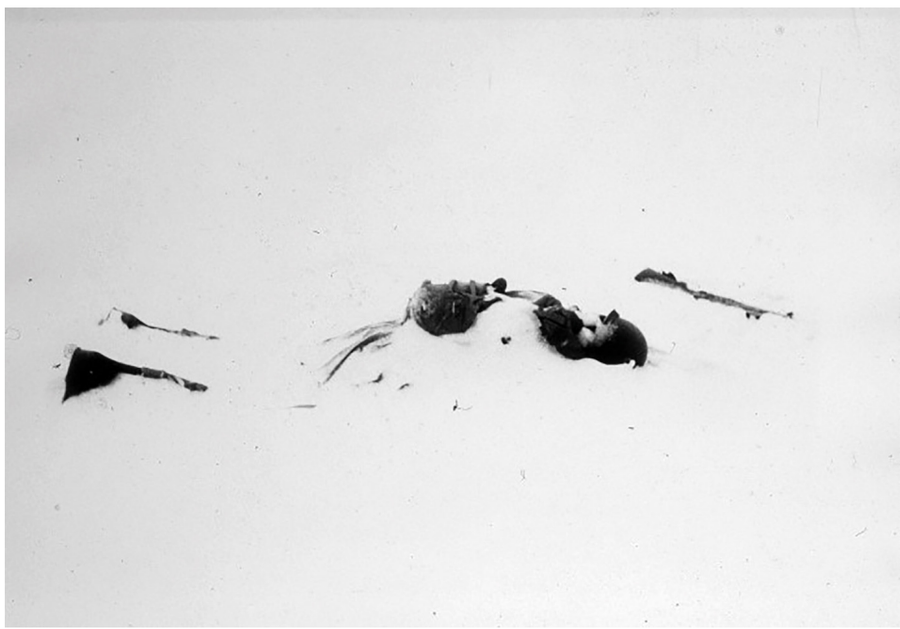

Fotografie 29: Bílá smrt. Belgie, 1945. | Vaccaro, Tony.

Více než 50 let poté, co byla „Bílá smrt“ vyfotografována, Sam Tannenbaum - syn zesnulého vojáka na fotografii - kontaktoval Tonyho a zeptal se ho, zda by byl ochoten ho vzít na toto pole v Belgii na místo, kde byl jeho otec zabit. Tony souhlasil. Když dorazili, Tony byl zmatený, protože zjistil, že se pole změnilo v les. Zašli za majiteli pozemku a zeptali se, proč byl přeměněn na les? Majitel pozemku řekl, že to ve skutečnosti není les, ale že pole se používá k pěstování vánočních stromků, které se prodávají ve Španělsku. Muž jménem Tannenbaum zemřel na poli, které bylo tehdy používáno pro pěstování vánočních stromků. Slovo „tannenbaum“ je v němčině „vánoční stromek“.[16]

Je mnoho dalších jmen a příběhů, které ovlivnily mínění lidí a posunuly vnímání společnosti určitým směrem. Robert Capa, který absolvoval pět různých válek. Henri Cartier-Bresson – jeden ze zakladatelů agentury Magnum. Mezi další patří určitě Dmitrij Baltermanc, Anatolij Garanin, Boris Kudojarov, Jevgenij Chalděj, Michail Trachman, Arkadij Šajchet, Od 70. let do současnosti se válečné reportážní fotografii věnují fotografové Donald McCullin, Nick Ut, Patrick Chauvel, Eddie Adams, Philip Jones Griffith nebo James Nachtwey. Mezi novodobé válečné fotografy se řadí Ron Haviv, John Stanmeyer, Christopher Morris, Alexandra Boulat, Antonín Kratochvíl.

Připomeňme si alespoň osudy a práci některých z nich.
Robert Capa (1913–1954) původním jménem Endre Friedmann. Narodil se v Budapešti.
Jeho matka měla slovenské kořeny ve Veľkých Kapušanech na východním Slovensku.
Robert Capa opustil svou zemi z politických důvodů, odešel do Berlína, kde se živil jako asistent v agentuře Dephot. První publikované fotografie byly z Kodaně, z přednášky Lva Trockého.
Když se fašisté dostali k moci, přestěhoval se v roce 1933 do Paříže. Tam potkal svou budoucí manželku Gerdu Pohorylles.
Společně vytvořili smyšlený příběh slavného amerického fotografa Roberta Capy, kterého si v zahraničí velmi váží a nyní se dostal do Francie. Tento pseudonym využíval k lepšímu prodeji svých fotografií.
Stejný trik použil ve Spojených státech, kde využíval falešný francouzský původ.
Ve Francii se Capa fotografoval hlavně nepokoje a protesty,
Jeho pravděpodobně nejslavnější a nejpublikovanější válečná fotografie ale vznikla ve Španělsku za občanské války - 5. září 1936.
Zobrazuje vojáka zasaženého kulkou, padajícího na zem. Tato fotografie byla později označena jako inscenovaná, ale sám Capa to vyvracel.
Proslavil se také dalšími válečnými fotografiemi - vylodění v Normandii – z 6. června 1944 (den D). I u těchto snímků bývá poslední dobou zpochybňována jejich autenticita.
V roce 1947 založil dnes již slavnou agenturu Magnum Photos spolu s Henri Cartier-Bressonem, Davidem Seymourem, Billem Vandivertem a George Rodgererem.
Dne 25. května 1954 se vydal fotografovat probíhající francouzsko-vietnamskou válku. Během ní však tragicky zahynul, když šlápl na jednu z min. Jeho snímky nebyly nikdy plné krve, spíše plné emocí.

16 URL: <https://steemit.com/photography/@winstonwolfe/an-interesting-story-behind-tony-vaccaro-s-famous-white-death-photograph>[cit. 2022-06-17]>

Fotografie 30: Padající voják. Španělsko, září 1936. | Capa, Robert. Magnum Photos

Fotografie 31: Poslední snímek od Roberta Capy, 1954. | Capa, Robert.

Donald McCullin (* 9. října 1935) Narodil se v chudé londýnské čtvrti East End. Měl obrovský výtvarný talent, ve třinácti letech nastoupil na uměleckou školu. Smrt jeho otce mu znemožnila ve studiu pokračovat. Studia zanechal a vrátil se zpět na ulici, kde se protloukal, jak se dalo. Život na ulici byl také jeden z námětů jeho fotografických prací. McCullinově kariéře pomohla také služba u RAF. Díky RAF se dostal v roce 1956 také do oblasti Suezské krize. Mimo jiné pracoval u výzvědné čety v Egyptě, ve východní Africe a na Kypru, ale pouze jako asistent. Nepodařilo se mu složit teoretické písemné zkoušky, proto musel absolvovat svou službu při vyvolávání a úpravě fotografií v temné komoře.
Neustále si uvědomoval sílu a moc fotografie. Nakonec si koupil fotoaparát Rolleicord za 32 liber. Jeho snímky londýnského gangu pak vydal deník The Observer.
Mezi lety 1966 a 1984 pracoval pro časopis Sunday Times. Dokumentoval ekologické katastrofy. Fotografoval důsledky válek v Africe i epidemie AIDS. Mezi nejcennější práce patří McCullinovy velmi drsné a přímočaré snímky, které ukazují krutost Vietnamské války a Irského konfliktu.
V roce 1968 mu zachránil život jeho fotoaparát Nikon, když zastavil kulku, která ho trefila.
Donald McCullin se stal brzy odolný vůči stresu, lidskému násilí a krutosti. Fotografoval velmi zblízka týrání, popravy nebo vraždění. Byl bezprostřední, autentický – dokázal zachytit strach, smrt, úzkost a dopady obyčejného hladu na člověka v Kambodži, Kongu, Indii, Bengálsku nebo Salvadoru. Jeho autentický přístup byl natolik burcující, že mu britská vláda odmítla udělit možnost dokumentovat v roce 1982 válku o Falklandy...[17]

„Byl jsem manipulován, a sám jsem manipuloval s ostatními, nahráváním jejich reakcí na utrpení a neštěstí. Takže je vina v obou směrech: provinění, protože nepraktikuji náboženství, provinění, protože jsem byl schopen odejít, zatímco jeden muž umíral hladem nebo zastřelil jiného muže. Jsem vyčerpaný svou vinou, unavený tím pořád si říkat: „Nezabil jsem toho muže na fotografii, nevyhladověl jsem to dítě.“ To je ten důvod, proč chci fotografovat krajiny a květiny. Odsuzuji sám sebe k míru.“[18]

Fotografie 32: Výstava zvěrstva: podezřelí bojovníci za svobodu lumumbistů byli mučeni před popravou, Stanleyville, 1964 | McCullin, Donald. Courtesy The Tate

17 (URL: <https://www.paladix.cz/clanky/10153.html >[cit. 2022-17-06]>)
18 (URL: <http://horvatland.synology.me/site/www.horvatland.com/htdocs/WEB/en/THE80s/PP/ENTRE%20VUES/McCulin/entrevues.htm >[cit. 2022-06-17]>)

Philip Jones Griffith (1936–2008) se narodil v Rhuddlan v Denbighshire v Severním Walesu. Griffiths začal pracovat jako fotograf na volné noze a na plný úvazek v roce 1961 pro The Observer. Do Vietnamu přijel v roce 1966 a pracoval pro agenturu Magnum – později stál několik let v jejím čele. Na počátku Griffithových reportáží z Vietnamské války se jeho snímky obtížně prodávaly americkým časopisům, protože se soustředil na utrpení vietnamského lidu a vyjadřoval pomocí fotografie pohled na válku jako na epizodu v pokračující dekolonizaci světa. Jeho humanitární přístup k fotografii burcoval a ovlivnil mínění mnoha lidí.

Fotografie 33: VVIETNAM. Bitva o Saigon. 1968 | Griffiths, Jones Philip

James Nachtwey (* 14. března 1948) je americký fotožurnalista a válečný fotograf. Korespondent časopisu Time. Byl členem agentury Magnum Photos (1986 do 2001). V roce 2001 byl jedním ze zakládajících členů představenstva agentury VII Photo Agency. V zámoří byl celkem pětkrát oceněn Klubem zahraničních novinářů (v letech 1983, 1984, 1986, 1994 a 1998) a obdržel od ní Zlatou medailí Roberta Capy. V roce 2003 byl při útoku na jeho konvoj v Bagdádu zraněn granátem, když pracoval pro magazín Time.
Po celou svou kariéru fotografoval ozbrojené konflikty a sociální problémy po celém světě, zejména pak Jižní Africe, Latinské Americe a na Středním východě. Dokumentoval válečné konflikty, hlad, ekologické i přírodní katastrofy, podmínky ve věznicích. Vytvořil také známou sérii fotografií s názvem „Body of work“ z průběhu útoků na Světové obchodní centrum 11. září 2001. Vystavoval v mnoha metropolích Evropy, včetně Prahy.

Fotografie 34: Na konci Havryliukovy ulice bylo vedle hromady odpadků těžce spáleno několik mrtvol. Ukrajina, 2022 | Nachtwey, James

Ron Haviv (* 1965) od konce studené války pokrýval konflikty a další humanitární krize po celém světě. Haviv je známý rozsáhlým dokumentováním jugoslávských válek: bitvou u Vukovaru v Chorvatsku, obléháním Sarajeva, zvěrstvy spáchanými v srbských koncentračních táborech v Bosně a Hercegovině.
Mezi jeho skvělými fotodokumety jsou také mexické drogové války, kde denně dochází k vraždění nevinných civilistů při různých akcích členů gangů nebo drogových kartelů. Fotografoval v Bangladéši, na Haiti, střety mezi losangeleskými gangy a policejními silami, afghánské prezidentské volby v roce 2009, občanskou válku na Srí Lance a také dětské bojovníky v Dárfúru.

Je mnoho dalších skvělých fotografů, kteří dokumentují příčiny, průběh i důsledky válek. Není ale možné zde popsat vše.

Fotografie 35: Srbové oslavují vítězství v chorvatském Vukovaru, 1991| Haviv, Ron

5. VÁLEČNÉ UDÁLOSTI OČIMA ČESKÝCH FOTOGRAFŮ PŘED ROKEM 1989

Česká válečná fotografie nemá tolik světoznámých zvučných jmen. Většina osobností vyniká až během 1. světové války a hned po ní, se vznikem samostatného Československa.

JINDŘICH ZELENKA (1887–1959) v prvním desetiletí 20. století pracoval v ateliéru Rudolfa Brunera - Dvořáka, C. K. dvorního momentního fotografa, kde se také vyučil a v roce 1914 narukoval. Jako voják pořídil také letecké snímky. První světová válka dala základ modernímu leteckému snímkování – novému fotografickému oboru.

Válečné roky 1914–1918 prošel s fotoaparátem v ruce polními letišti přes Maďarsko, Rakousko, Rumunsko až do Itálie.[19]

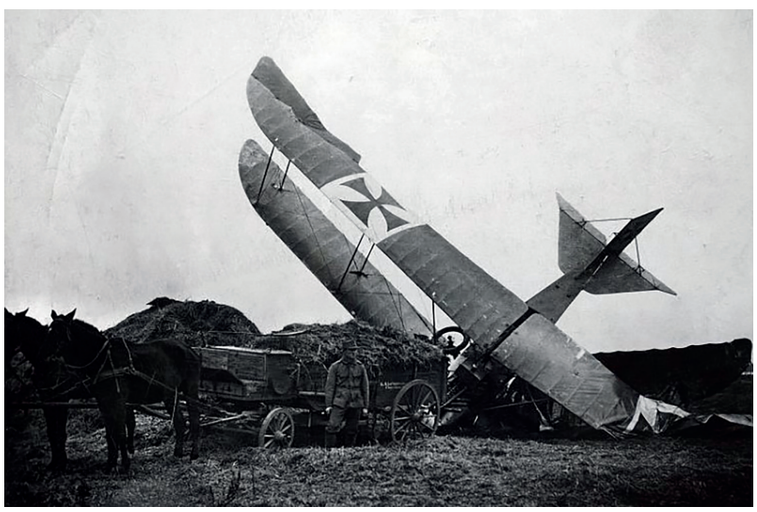

Fotografie 36, 37: Fotografie z rumunské fronty. | Zelenka, Jindřich.

19 (URL: <https://prazsky.denik.cz/kultura_region/jindrich-zelenka-vzpominka-na-vyznamneho-fotografa-z-karlina-20170509.html>[cit. 2022-06-18]>).

Z této doby se zachovalo album a volné fotografie, dokumentující čtyři strastiplná válečná léta, a také svazek velmi dojemných dopisů a vzkazů, popisujících jeho fotografickou činnost ve válečných podmínkách.

Jindřich Zelenka *„Jsem přímo u letiště a vše se mně tu zakazuje... Obyvatelé jsou zajatí Italové, zkrátka poměry hrozné... No, strach nemám, doufám, že zde věčně nebudu a že snad brzy bude konec. V noci je hrozná dělopalba, až se okna třesou.“*[20]

Po svém návratu z fronty, po vzniku Československé republiky, si otevřel v roce 1919 v Karlíně fotoateliér pod názvem Foto IDEAL Karlín (FotoIdeal Zelenka).[21]

Zajímavou kapitolou fotografické dokumentace válečných útrap jsou projekty, které mapují činnost a hlavně návraty příslušníků Československých legií, cože byly zahraniční jednotky za první světové války. Formovaly se především v Rusku.

VÁCLAV BALCAR (1892–1970) povoláním výběrčí daní, vášnivý „amatérský“ fotograf a hlavně pečlivý člověk, který si vedl svůj fotoarchiv.
Osudy Václava Balcara, prezentují série snímků, na kterých zachytil dlouhou a strastiplnou cestu legionářů ze Sibiře přes Japonsko, Filipíny, Havaj a USA do tehdejšího Československa.

Z dochovaných snímků vznikla nejen kniha, ale i série výstav - Jiří Siostrzonek (autor knihy o Václavu Balcarovi) tyto fotografické deníky charakterizoval takto:
„Dramatický životní příběh Václava Balcara symbolizuje řadu lidských osudů, které nelítostné soukolí válečné mašinérie vláčelo dlouhou dobu v odloučení, chaosu, psychickém a tělesném strádání mimo bezpečí domova. Václav Balcar hrůzy I. světové války, legionářské tažení Ruskem a komplikovaný návrat do vlasti nejen prožil, ale navíc svým objektivem „napsal“ fascinující „fotografický román“ bez jediné věty fabulace.“[22]

Fotografie 38: Na Sheridanu, 1919 | Balcar, Václav

20 URL: <https://docplayer.cz/36982045-Zaber-z-vojenske-kuchyne.html>[cit. 2022-06-18]>
21 (URL: <https://prazsky.denik.cz/kultura_region/jindrich-zelenka-vzpominka-na-vyznamneho-fotografa-z-karlina-20170509.html>[cit. 2022-06-18]>).
22 (URL: <https://www.ndm.cz/cz/stranka/514-navrat-domu-aneb-cesta-legionare-vaclava-balcara-kolem-sveta.html>[cit. 2022-06-17]>)

ANTONÍN KURKA (1888–1951) za dobu svého pobytu na frontě pořídil Antonín Kurka více než 500 unikátních fotografií míst, kterými prošel a lidí, kteří s ním sdíleli válečné osudy. Všechny snímky se dochovaly do dnešních dnů i s většinou původních negativů.
Tyto fotografie tvoří v dnešní době unikátní sbírku, která je pravděpodobně největším v České republice dochovaným souborem datovaných a popsaných fotografií z 1. světové války, vytvořeným jedním autorem. Antonín Kurka působil v letech 1915–1917 na východní frontě a od léta 1917 do podzimu 1918 na frontě italské. Z Itálie odjel společně s generálem Štefánikem do Ruska.[23]

Kurka se na konci války ocitl v zajetí. Podobně jako Václav Balcar pak vstoupil do domobraneckého praporu a dostal se až do ruského Vladivostoku k československým legiím. Na lodi Karachi Maru vyplul 3. října 1919 přes Hongkong, Singapur, Port Said, Aden a Suez do italského Terstu. K rodině se vrátil až začátkem roku 1920.[24]

Poslední dobou se daří mapovat osudy těchto statečných lidí a díky potomkům legionářů se objevují unikátní snímky z jejich archivu.

Fotografie 39: Skupina Třebíčských 2.XX.Marschkomp Květen 1916 | Kurka, Antonín

ZDENĚK TMEJ (1920–2004) absolvent Státní grafické školy.
Asistoval známému českému reportérovi Karlu Hájkovi. Velmi známé a slavné jsou jeho snímky z totálního nasazení za II. světové války.
Jeho fotografie vycházely už v prvorepublikovém tisku. Publikoval už od svých šestnácti let. Jeho práce vydávaly hlavně časopisy nakladatelství Melantrich a Pestrý týden. Později také spolupracoval s jinými autory Karlem Ludwigem a Václavem Chocholou při fotografování divadla a baletu (Národního divadlo, Lucernafilm aj.).

Z hlediska dějin světové fotografie je nejvýznamnější jeho originální soubor, který vznikal v polské Vratislavi (tehdy Breslau) – zde byl nuceně nasazen, podobně jako mnoho Čechů, v letech 1943-1944. Pracoval v překladišti poštovních zásilek. Svůj soubor,

23 (URL: <https://vysocina.rozhlas.cz/autenticke-jedinecne-fotografie-antonina-kurky-z-prvni-svetove-valky--jsou-k-8130637>[cit. 2022-06-18]>)
24 URL: <https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/vystava-fotograf-antonin-kurka-historie-valka-trebic-zdar-nad-sazavou-vysocina.A180126_378922_jihlava-zpravy_mv>[cit. 2022-06-18]>

který zde vytvořil, obsahoval několik desítek snímků, mapujících monotónní, ale nebezpečný život nasazených mužů.

V tomto díle (Abeceda duševního prázdna) nenajdeme prvoplánové napětí, není tam nikdo mučen nebo trýzněn, přesto z něj dýchá smutek,
Soubor nezobrazuje utrpení fyzické, ale spíše duševní. Při fotografování používal převážně přirozeného světlo nebo jedinou žárovku. Požíval film, který neměl velkou citlivost. Fotografie vyšly knižně po skončení války pod názvem Abeceda duševního prázdna. Autorkou doprovodného textu byla Alena Urbanová.
Ještě v roce 1944 se mu podařilo uprchnout do Prahy. Fotografoval také květnové povstání. Mezi jeho silné snímky patří výjev, který zachycuje raněného německého vojáka na pražské dlažbě.

Společně s Ludwigem a Chocholou těsně po skončení války podnikl dobrodružnou fotografickou cestu do poraženého Německa.
Tmej byl od roku 1958 sedm let vězněn komunistickým režimem. Po návratu z vězení se věnoval reklamě a dokumentování demolic a přestaveb v pražských Vysočanech.

Fotografie 40: ze souboru Totální nasazení, 1943–1944 | Tmej, Zdeněk

Fotografie 41: přebal knihy Abeceda duševního prázdna

„Abeceda duševního prázdna.
Nejslavnější fotografický soubor Totaleinsatz (Totální nasazení) českého fotografa Zdeňka Tmeje (1920–2004) pochází z let 1942–44, kdy byl autor nuceně nasazen na těžkou práci do polské Vratislavi. Soubor několika desítek fotografií zachycuje pracovní životy lidí ve válce. Historicky cenné dokumenty vyšly poprvé knižně s názvem Abeceda duševního prázdna bezprostředně po skončení války v r. 1946. Texty k fotografiím napsala Alexandra Urbanová, grafická úprava Rudolf Šabach, hlubotiskové přílohy vytiskla v nakladatelství Zádruha Praha Česká grafická unie.[25]“

25 (URL: <https://www.sypka.cz/abeceda-dusevniho-prazdna-1946/a78/d20170/>[cit. 2022-06-17]>)

KAREL HÁJEK (1900-1978)
Je považován za zakladatele moderní fotoreportáže a jednu z největších postav české fotožurnalistiky první poloviny 20. století.
Laboranta a asistenta mu při práci na reportážích dělal Zdeněk Tmej. Díky jeho práci se nám dochovaly snímky z obsazeného Československa.

„Fotograf Karel Hájek byl asi vůbec nejdůležitější postavou české fotožurnalistiky první poloviny tohoto století, ne-li století celého. Byl zakladatelem moderní fotoreportáže, měl kischovsky nutkavou potřebu být u události jako první a ihned podávat svědectví. Byl však také postavou poněkud temnou, protože hlavním kritériem mu byl úspěch a možnost za každou cenu pracovat jako žurnalista - ať byly politické poměry jakékoliv, ať bylo žádáno cokoliv.
Se stejným nasazením a vážností fotografoval prezidenta Masaryka i prezidenta Háchu, portrétoval Goebbelse či K. H. Franka (za války byl Hájek redaktorem povoleného Národního souručenství)“ - Josef Chuchma[26]

Fotografie 42: Po výslechu gestapa, | Hájek, Karel.

JINDŘICH MARCO (1921–2000)
Narodil se v Praze. O fotografii se zajímal od raného mládí, ale německá okupace Československa mu znemožnila studium na vysoké škole. Po skončení války a návratu z tábora nucených prací se věnoval fotožurnalistice v československém i zahraničním tisku. Vydal dvě knihy - o Praze a o Anglii. Po komunistickém převratu v roce 1948 ztratil veškerou možnost pokračovat ve své praxi. V roce 1950 byl ve vykonstruovaném procesu odsouzen k deseti letům vězení. Po odpykání vězení se vrátil k fotografování - podílel se na několika knihách pro české a zahraniční vydavatele. Jeho kniha „Soudruh agresor“ o událostech srpna 1968, která vyšla pod pseudonymem v zahraničí; v ČR vyšla až v roce 1990.[27]
V Čechách vyšla také Marcova monografie ve vydavatelství TORST

26 (URL: <https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/archiv-fotografa-karla-hajka-zacina-vydavat-unikatni-svedectvi.A_981218_195728_vytvarneum_luk>[cit. 2022-06-18]>)
27 (URL: <http://www.israeli-art.com/fotografie/marco/israel-48-cz.htm>[cit. 2022-06-18]>)

V prostorách Stredoeurópského domu fotografie, České centrum Bratislava proběhla výstava, která předcházela vydání knihy. Autorem knihy i kurátorem výstavy byl profesor Vladimír Birgus.[28]

„Český fotograf Jindřich Marco (1921–1999) po tři roky fotografoval uklízení nejstrašnější války v Evropě. Více než samotné trosky zbořených měst ho zajímali lidé, kteří se snažili na jejich místě znovu postavit domy, školy, nádraží a továrny, kteří se snažili znovu žít svůj obyčejný každodenní život. Vytvořil dodnes neobyčejně silný soubor desítek snímků, který má v české dokumentární fotografii čtyřicátých let souměřitelný protějšek prakticky jenom v cyklu Zdeňka Tmeje z totálního nasazení mladých českých mužů, publikovaném v knize Abeceda duševního prázdna (Praha 1945, nové vydání New York 2011). Jeho fotografie jsou bez vnější dramatičnosti, nezachycují zabíjení ani požáry, nepatetizují, ale jenom hluboce přesvědčivě a s osobní zkušeností autora ukazují život obyčejných mužů, žen a dětí radikálně změněný válkou. Nenajdeme na nich žádné generály nebo prezidenty, ale lidi zaměnitelné za většinu z nás. Ukazují negaci obvyklého pořádku a obvyklých hodnot, přízračné trosky kdysi výstavných paláců, kostelů a domů, lidskou bolest, utrpení, ponížení, zoufalství, strach a únavu, ale i naději na návrat normálního života. Tyto fotografie jsou konkrétními dokumenty o Berlíně, Drážďanech, Varšavě, Londýně, Budapešti a dalších městech bezprostředně po druhé světové válce, ale jsou to často i obecněji platné symboly válečného barbarství. I bez toho, že by ukazovaly přímo válečné boje. Podobně jako fotografie Roberta Capy, Margaret Bourke-White, Leonarda McCombeho, Wernera Bischofa, Jevgenije Chalděje a dalších fotografů té doby ukazují utrpení, ale také sílu lidí, kteří ani po všech prožitých hrůzách, po všem ožebračení a duševním a často i fyzickém mrzačení neztráceli sílu k dalšímu životu. Většina Marcových momentek působí maximálně bezprostředně, často máme dojem, že stojíme nikým neviděni přímo uprostřed scény...“

Vladimír Birgus

28 (URL: <http://itf.cz/index.php?text=126-jindrich-marco-fotografie-1945-48>[cit. 2022-06-18]>)

Fotografie 43: Vzkazy místo pošty.
Berlín, 1945 | Marco, Jindřich,

OLDŘICH STRAKA (1906–1983)
V době hospodářské krize 30. let pracoval jako fotoreportér v různých novinách a časopisech (např. Aho na sobotu, Pestrý týden, Svět práce). Spolupracoval také se zahraničními agenturami. Byl fotografický samouk, ale jeho snímky jsou vyvážené se smyslem pro kompozici i detail. Náměty jeho fotografií jsou bezdomovci, žebráci, chudší dělnická třída v Praze a drobní rolníci na venkově. Před vypuknutím války začal pracovat v reklamě u Bati ve Zlíně, kde si doplnil fotografické vzdělání a kde zůstal až do konce války. K fotožurnalistice se už nikdy nevrátil.[29]

Fotografie 44: Pohřeb partyzána, který zahynul poslední den války.
1945 | Straka Oldřich

KAREL LUDWIG (1919–1977)
V roce 1938 po absolvování měšťanky odešel do Zlína, kde pracoval jako kreslič v Baťových závodech. Začal náhodně fotografovat a přispívat do časopisu Zlín. O rok později (1939) se vrátil do Prahy, kde publikoval fotografie v časopisech Kinorevue, Praha v týdnu, Salon, Zdroj. Spolupracoval také s vydavateli ilustrovaného časopisu Pestrý týden. Fotografické technice se učil od Zdeňka Tmeje, spolupracoval v ateliéru s Václavem Chocholou. V letech 1941–1942 byl zaměstnán u tiskové služby Národního divadla, v období 1943–1948 pracoval jako vedoucí fotooddělení Lucernafilmu. V 50. letech spolupracoval s Gramofonovými závody, Jablonexem atd. Jeho snímky se objevovaly v časopisech Film a doba, Kino nebo Plamen.[30]

29 (URL: <https://cs.isabart.org/person/12368>[cit. 2022-06-19]>)
30 (URL: <https://web.archive.org/web/20061107170507/http://itf.fpf.slu.cz/studenti/Pestry_tyden.pdf >[cit. 2022-06-18]>)

Fotografie 45: Praha, 1945 | Ludwig, Karel.

VÁCLAV CHOCHOLA (1923–2005) byl český fotograf, označovaný za klasika české výtvarné a portrétní fotografie. Ve své bohaté tvorbě se Václav Chochola věnoval momentní fotografii, portrétům celebrit (proslavil ho portrét S. Dalího), věnoval se aktům či sportovní fotografii. Neocenitelné jsou jeho dokumentární snímky z Pražského povstání v květnu 1945. V roce 1970 byl Václav Chochola měsíc ve vazbě za to, že fotografoval hrob Jana Palacha.[31]

Fotografie 46: Praha. květen 1945 | Chochola, Václav.

31 (URL: <https://www.megapixel.cz/fotopublikace-c-2-vaclav-chochola-kabinet-vzpominek-muz-ktery-fotografoval-salvadora-dali>[cit. 2022-06-18]>)

Mnoho českých vojáků si vedlo své osobní deníky a doplňovali je o soubory fotografií. Kvalita je proměnlivá, ale má obrovskou výpovědní hodnotu. Velké množství fotografií se nalezlo až desítky let po válkách. Jsou nedílnou součástí našeho kulturního dědictví. Takto bylo restaurováno již bezpočet soukromých fotografických archivů.

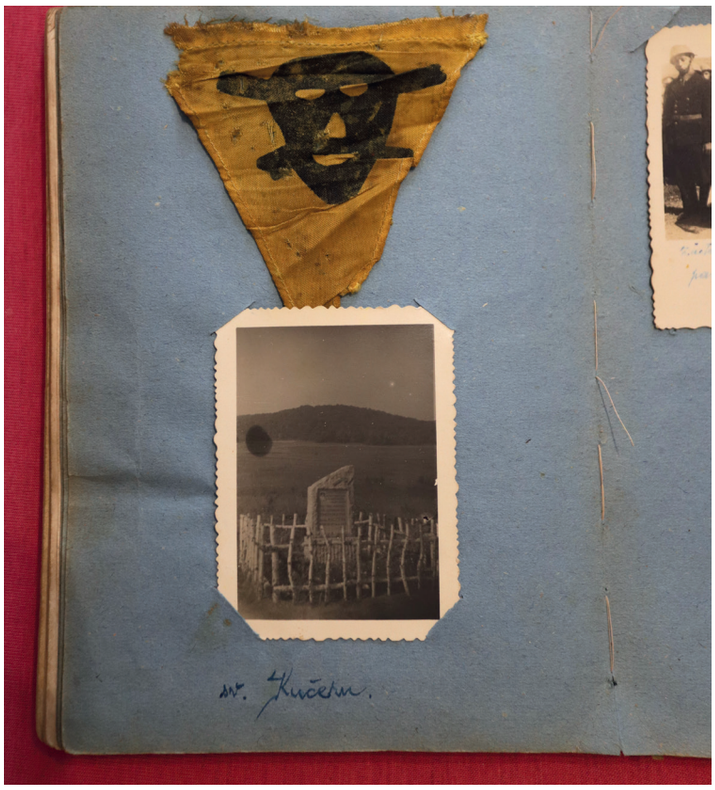

Fotografie 47: Vojenský deník Jaroslava Kadlece, 1946
Ženijní družstvo – odstraňování min v Dukelském průsmyku
Trojúhelníkové praporky vymezovaly minová pole. | Osobní archiv autora

Velmi unikátní a často opomíjené jsou fotografie Čechů, kteří za II. světové války sloužili v německé armádě. Knihy, které z nich vznikly, byly vydány z politických důvodů až po roce 1989 a i v dnešní době budí vášně u mnoha obyvatel ČR, kteří neznají reálie oblasti Hlučínska a osud tamních obyvatel.
Z těch nejznámějších prací jsou to vzpomínky Josefa Gomoly v knize Objevil jsem Katyň a kniha Františka Emereta - Češi ve wehrmachtu.
Za zmínku také stojí zdařilý projekt - Hultschiner-soldaten (Hlučínští vojáci). Jde o fotografie a příběhy vojáků hlučínského Slezska. Databáze je velmi obsáhlá a je řazena podle jednotlivých obcí regionu. Tento projekt má také své facebookové stránky.

Fotografie 48: Facebooková stránka Hultschiner Soldaten

Fotografie 49: Obrana budovy Československého rozhlasu, Praha, srpen 1968 | Koudelka, Josef

Od roku 1948 respektive 1968 se fotožurnalistika stala jedním z nástrojů totalitní propagandy, zvůle a moci. Vzhledem k tomu, co se v Československu smělo a co podléhalo schvalování Sovětské státní moci, bylo svobodné cestování pro české novináře téměř nemyslitelné. Autoři před rokem 1989 nemohli poskytovat nezávislé vizuální důkazy o oblastech dotčených válkou. Josef Koudelka byl nucen svou slavnou sbírku negativů o okupaci Prahy z roku 1968 tajně vyvézt mimo republiku a anonymně vydat v zahraničí. Přestože nemůžeme říct, že Josef Koudelka byl nebo je válečný fotograf, tak snímky z roku 1968 k ním můžeme řadit. Okupace Československa v roce 1968 nebyla jen pokojná intervence, byl to válečný stav, kde umírali lidé vinou okupačních vojsk - buď pod koly těžké techniky nebo na následky střelných zranění. Josef Koudelka byl u toho, prokazoval statečnost a riskoval život, stejně jako to dělá většina reportérů při ozbrojených konfliktech.

6. VÁLEČNÉ UDÁLOSTI OČIMA ČESKÝCH FOTOGRAFŮ PO ROCE 1989

6.1. VÁLEČNÉ KONFLIKTY PO ROCE 1989

Rozvoj české válečné fotografie by po roce 1989 nebyl možný bez vzniku nových tištěných médií a změny těch stávajících. Významný je v tomto směru hned rok 1990, kdy vychází první číslo časopisu Reflex převratně koncipovaný společenský týdeník uveřejňuje již od počátku rozsáhlé obrazové zpravodajství z nově vzniklých konfliktů především z oblasti bývalé Jugoslávie a Sovětského svazu.

Je potřeba si uvědomit, ve kterých zemích a kdy, panovaly válečné nepokoje, a tyto události se daly fotografovat. Interpretace snímků z válečných oblastí je daleko jednodušší, pokud zná divák alespoň základní reálie.

6.1.1. AFRIKA

Afrika je kontinent, který má nepřeberné přírodní a kulturní bohatství. Většina států, ale patří mezi zaostalé a zadlužené. Hlavním problémem Afriky jsou politické a hlavně ekonomické zájmy bývalých koloniálních velmocí a firem, které v Africe podnikají. Zanedbatelné nejsou ani problémy jiného charakteru – jako jsou parazité, globální oteplování, rozšiřování pouští apod. Další problémy jsou sociokulturní a náboženské. Přestože byl proces dekolonizace téměř dokončen v 70. letech 20. století a rok 1960 směle nazýváme Rokem Afriky, kdy 18 států západní a subsaharské Afriky získalo nezávislost, nemůžeme říct, že se Afrika zbavila pomyslné pupeční šňůry, která vede k bývalým kolonizátorům. Válečné konflikty se objevují na bývalých britských, francouzských, belgických a portugalských územích. O co vlastně v Africe ekonomicky jde? Vyskytuje se zde velké množství nerostných surovin – zejména diamatů, zlata, ropy, uranu, barevných kovů apod. Přírodní podmínky některých zemí světadílu nahrávají snadnému pěstování tropických a subtropických rostlin, které jsou oblíbené ve vyspělém světě (káva, kakao, čaj, vzácná dřeva apod.) Určité procento mezinárodních společností uměle podporuje nestabilitu, korupční prostředí – dosazuje své politiky tak, aby se uměle držela nízká cena zemědělských komodit a nerostných surovin. Mnoho frustrovaných lidí hledá útočiště v radikálním Islámu, což nepomáhá už tak těžké situaci na kontinentu. Keňa, Libye, Somálsko, Etiopie, Kongo, Niger – to vše jsou státy sužované válkami, kde dokumentovala utrpení tamních obyvatel, Lenka Klicperová.

Mapa 1: Afrika pod koloniální nadvládou v roce 1914

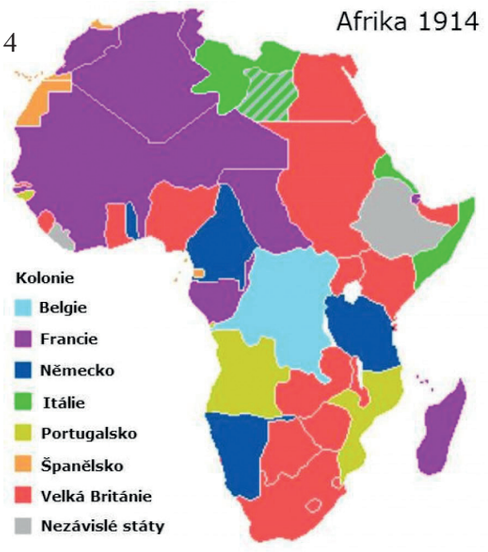

Přehled válečných konfliktů v Africe

1974–1991	Občanská válka v Etiopii
1975–2002	Angolská občanská válka
1976–1992	Občanská válka v Mosambiku
1989–1996	Druhá súdánská válka
1990–1993	První liberijská občanská válka
1990–1993	Občanská válka ve Rwandě
1991–1994	Občanská válka v Džibuti
1991–2002	Občanská válka v Sierra Leone
1991–2002	Občanská válka v Alžírsku
od 1991	Občanská válka v Somálsku
1993–2005	Občanská válka v Burundi
1997–1998	První válka v Kongu

1998–2000	Etiopsko-eritrejská válka
1998–2003	Druhá válka v Kongu
2003–2009	Konflikt v Dárfúru
od 2004	Občanská válka ve Středoafrické republice
od 2004	Válka v deltě Nigeru
od 2004	Konflikt v Kivu – Kongo
2010–2011	Druhá občanská válka v Pobřeží slonoviny
2011	Občanská válka v Libyi
od 2013	Občanská válka v Jižním Súdánu
od 2014	Občanská válka v Libyi
2018	Občanská válka ve Středoafrické republice

Fotografie 50: Občanská válka v Angole trvala bezmála 27 let. Země na jihozápadě Afriky se z ní vzpamatovává dodnes. Angola, 2019. | Plíhal, Jakub.

Fotografie 51: V zemi dodnes číhají miliony nášlapných min. Chodit mimo stezky se nedoporučuje. Angola, 2019. | Plíhal, Jakub.

Fotografie 52: Válka skončila uzavřením mírové dohody 4. dubna 2002. Pozůstatky ale nezmizely. Angolské silnice stále lemují zrezivělé tanky a bojová vozidla. Angola, 2019. | Plíhal, Jakub.

Fotografie 53: Mnozí z uprchlíků se po skončení bojů neměli kam vrátit. Angola, 2019. | Plíhal, Jakub.

6.1.2. ASIE

Ve válečném vývoji asijských států sehrálo roli několik faktorů. Na prvním místě je to politika států, které kolonizovaly asijská území. Dále to je situace, která vznikla po rozpadu bývalého sovětského bloku. Velmi důležitou úlohu na Blízkém i Dálném východě hraje náboženství – Judaismus, Islám, Budhismus, Křesťanství. Náboženské války na mnoha územích patří k těm nejkrutějším. Šest států patří navíc k zemím, které disponují jadernými zbraněmi. Na mnoha územích se vyskytuje ropa, zemní plyn a další nerostné suroviny. Některé akce západních zemí na Blízkém východě mají kontraproduktivní charakter. Asie je velmi lidnatá oblast s obrovský potenciálem.

Mapa 2: Palestina – mapa se základními údaji

Z hlediska fotožurnalismu se Izraelsko-Palestinskému konfliktu věnuje Josef Koudelka. Problémy v Náhorním Karabachu fotografoval Stanislav Krupař nebo Lenka Klicperová. V Bangladéši a v Afghánistánu působil držitel ceny Czech Press Photo, Martin Trabalík. Skvělou práci fotoreportéra v Iráku nebo Afghánistánu odvedl Antonín Kratochvíl. Jarmila Štuková dokumentovala válku s Islámským státem v Sýrii a Iráku.

Přehled válečných konfliktů v Asii

1979–1989	Sovětská válka v Afghánistánu
1983–2009	Občanská válka na Srí Lance
1988–1994	Válka o Náhorní Karabach
1990–1991	Válka v Zálivu
1991–1993	Občanská válka v Gruzii
1992	Válka v Podněstří
1992	Válka v Jižní Osetii
1992–1997	Občanská válka v Tádžikistánu
1993	Gruzínsko-abchazský konflikt
1994–1996	První čečenská válka
1996–2006	Občanská válka v Nepálu
1998	Šestidenní válka (Abcházie)
1998	Operace Desert Fox
od 1998	Povstání al-Kaidy v Jemenu
1999	Kárgilská válka (Indie, Pákistán)
1999	Občanská válka na Timoru
1999	Druhá čečenská válka
2000–2005	Druhá intifáda (Palestina, Izrael)

2001-2021	Operace Trvalá svoboda (Válka v Afghánistánu)
2003–2010	Válka v Iráku
od 2004	Válka v severozápadním Pákistánu
2006	Druhá libanonská válka
2008	Válka v Jižní Osetii
2008–2009	Válka v Gaze
2011	Občanská válka v Libyi
2011	Občanská válka v Iráku
od 2011	Občanská válka v Sýrii
2012	Operace Pilíř obrany (pásmo Gazy)
2014	Krymská krize
2014	Válka na východní Ukrajině
2014	Operace Ochranné ostří (pásmo Gazy)
2014	Občanská válka v Iráku (2014–2017)
2014	Válka proti Islámskému státu
2015	Vojenská intervence v Jemenu
2019	Operace Pramen míru (Turecko, Kurdistán)
2020	Druhá válka o Náhorní Karabach

Fotografie 54: Náhorní Karabach, 2020. | Krupař, Stanislav.

6.1.3. AMERIKA

Amerika je novým kontinentem, který byl zmítán různými občanskými válkami. Velká chudoba a ekonomické krize v kombinaci s vysokou produkcí drog, vyústila v mnoho válečných konfliktů. Většina zemí se z vleklých válek poučila a i přes ekonomické problémy, se situace docela stabilizuje. Byl ukončen vleklý spor v Kolumbii a podle lidí, kteří tam žijí, se podmínky změnily výrazně k lepšímu. Stále ještě hrozí eskalace násilí ve Venezuele a na Haiti. Kuba, poslední bašta pokusů o komunistické fungování státu, se zatím drží svého utopického snu. Krize na Haiti fotografoval například Jan Šibík pro časopis Reflex. Do Kolumbie mezi obyvatelstvo postižené válkou jezdí fotografovat Matěj Ptaszek, který v Latinské Americe pobývá dlouhodobě.

Přehled válečných konfliktů v Americe

1964 – 2016	Občanská válka v Kolumbii
1989–1990	Invaze Spojených států amerických do Panamy
od 1991	Haitská krize
od 2006	Mexická drogová válka

Fotografie 55: Brutální Haiti - 2, 2010 | Šibík, Jan.

Fotografie 56: Brutální Haiti - 3, 2010 | Šibík, Jan.

6.1.4. AUSTRÁLIE A OCEÁNIE

Austrálie a Oceánie patří momentálně k nejklidnějším a nejstabilnějším oblastem světa. Důvodem je nízká hustota zalidnění a odlehlost většiny oblastí a velké vzdálenosti mezi nimi. Oblast Tichomoří má většinou charakter tropického dovolenkového ráje.
V roce 1998 začalo panovat napětí mezi dvěma hlavními etniky Šalomounových ostrovech. To vyvrcholilo násilnými střety obou znesvářených stran. Vláda ztratila kontrolu nad téměř celým územím a země se ocitla v totálním chaosu. Mezinárodní síly vedené Austrálií ukončily nepokoje v roce 2003. Napětí však v zemi trvá dál. V roce 2006 se konaly nové volby.

Ze zmiňovaného konfliktu se nepodařilo dohledat válečné snímky českých fotoreportérů.

6.1.5. EVROPA

V Evropě se bojovalo téměř nepřetržitě až do poloviny 20. století. Poučena oběma světovými válkami, nenechala se vmanipulovat do žádného většího konfliktu. Oblast Balkánu, tradičně nazývána „Sudem prachu" je místem, kde došlo k rozpadu bývalé Jugoslávie. Dlouhodobě nedořešené spory, o kterých se v bývalé Titově Jugoslávii nemohlo mluvit, způsobily v devadesátých letech sérii válek, které vyspělou Evropu překvapily (1991–2001). Mnoho Čechů mělo mezi tamními obyvateli příbuzné a přátele, proto nabízela naše země možnost pomoci tamním uprchlíkům. Poslední evropský válečný konflikt, který zaskočil celý svět je konflikt mezi Ukrajinou a putinovským Ruskem (2022). Jde o konflikt, který se dá těžce prognózovat, ale už teď je jasné, že bude mít obrovské ekonomické následky po celé Zemi.

Přehled válečných konfliktů v Evropě

1991–1995	Občanská válka v Jugoslávii
1991	Slovinská válka za nezávislost
1991–1995	Chorvatská válka za nezávislost
1992–1995	Válka v Bosně a Hercegovině
1997–1999	Válka v Kosovu včetně bombardování Jugoslávie jednotkami NATO
2000–2001	Občanská válka v Makedonii
2022	Ruská invaze na Ukrajinu

Na dění v bývalé Jugoslávii se někteří fotografové vyloženě učili fotit válečné konflikty, protože nebylo možné se za dob studené války dostat svobodně z Československa k fotografování válečných operací - pokud člověk neemigroval. Většina českých fotografů kteří dokumentovali dění v zemích bývalé Jugoslávie (1991-2001) spolupracovala s vojáky misí UNPROFOR nebo fotili pro časopis Reflex – například Jan Šibík nebo Lenka Hatašová.

Rusko-ukrajinskou válkou (2022) dostalo mnoho začínajících fotografů příležitost, jak se poměrně snadno dostat k fotografování konfliktu obřích rozměrů. Někteří brzy pochopili, že ve válce mohou být fotožurnalisté snadným terčem. Nejlepší svědectví zatím podávají ti, kteří mají zkušenosti z jiných reportáží a hlavně ví, jakým způsobem na frontě přežít. Na Ukrajině se angažovali: Stanislav Krupař, Martin Divíšek, Jan Mihaliček, Petr Josek, David Neff, Milan Jaroš, Jakub Plíhal, Lukáš Kaboň, Lenka Klicperová a další.

Lenka Klicperová - Facebook 24. března

„Uplynul právě měsíc od Putinovy speciální operace na Ukrajině, které se nesmí říkat válka. Už 4 miliony Ukrajinců opustili svou zemi, své domovy opustilo celkem 7 milionů lidí. Zemí zní neustále sirény ohlašující vzdušné poplachy. Pak dopadají rakety a bomby. Podle ukrajinské kanceláře státního zástupce zahynulo od začátku války 128 dětí, dalších 172 bylo zraněno. Byla jsem na pohřbu dvou z nich a viděla Voloďu, třináctiletého kluka v nemocnici OKHMATDYT v Kyjevě, který má kulku v čelisti a další dvě v páteři. Jeho otec přestřelku nepřežil. Ve městečku Korosten nebo Malyn na Volyni to vypadá jako za druhé světové války. Pořád nechápeme, že sankce Putina nezastaví. Ukrajinci se brání stejně hrdinně jako předtím Kurdové proti Islámskému státu nebo Arméni proti ázerbájdžánsko-turecké operaci, při níž měl Putin podle mě mnohem větší roli než roli „mírotvorce“. Teď je válka velmi blízko, týká se nás už i fyzicky. Ukrajinské síly se drží zuby nehty, ale potřebují pomoc. Často zaznívá, že Ukrajinci bojují i za nás, za naši svobodu, za naše hodnoty. Čekala bych tedy větší podporu. Tedy - já už asi ne, já už jsem o světě asi ztratila všechny iluze... Jelikož v posledním postu s mýma fotkama někteří lidé skutečně nedokázali pochopit, že toto je moje autentické svědectví a že tyto fotky jsem teď na Ukrajině vyfotila já sama, raději to tedy napíšu zcela explicitně - foto: Lenka Klicperová, březen 2022“[32]

32 URL: <https://www.facebook.com/lenka.klicperova.7>[cit. 2022-03-26]>

Fotografie 57, 58, 59, 60: Fotografie Lenky Klicperové z Ukrajiny, 2022 | Klicperová, Lenka.

6.2. Nejvýznamnější agentury, organizace a média v ČR

6.2.1 ČTK

Česká tisková kancelář (ČTK) je česká zpravodajská agentura, která poskytuje informace, videa a fotografie za úplatu jiným subjektům. ČTK má, kromě centra a poboček v ČR, také síť zahraničních zpravodajů v Bratislavě, Berlíně a Bruselu.

ČTK je institucí, která byla zřízena zákonem č. 517/1992 Sb.. Stát neodpovídá za závazky agentury a agentura neodpovídá za závazky státu. ČTK není dotována ze státních prostředků, ani nečerpá finance z žádných jiných veřejných zdrojů. ČTK je politicky i ekonomicky nezávislá. Ve své práci se řídí heslem: spolehlivost – rychlost – nezávislost.[33] Vznik se datuje někdy do období první světové války, kdy ve Washingtonu padaly první návrhy na vznik samostatného Československa. Oficiálně začala činnost ČTK

33 (URL: <https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/>[cit. 2022-06-17]>)

28. října 1918, tedy stejně jako vznikla naše republika. Fungovala i za totality, ale musela čelit rozsáhlé cenzuře.
Fotoreportéři ČTK se pravidelně umisťují na předních příčkách soutěže Czech Press Photo. Mezi nejúspěšnější patří absolvent ITF – Roman Vondrouš, který se ale nevěnuje válečné fotografii.

Z hlediska povahy agentury a z hlediska financování se v drtivé většině příkladů nachází ve fotobance fotografie s válečnou tématikou, které nejsou od českých autorů. ČTK musí mít výdělečný charakter a není možné, aby vysílala zahraniční štáby do krizových oblastí, kde by operovaly a nabízely dostatečně věrohodné informace. Jiná situace by byla, kdyby na území ČR vznikl válečný konflikt. Ve fotobance se dá nalézt mnoho fotografií, které mapují dění ve světě a to včetně nejvýznamnějších válečných konfliktů. Fotografie, které se zde nacházejí, překupuje ČTK od jiných agentur, zahraničních fotografů apod. Běžný uživatel má možnost koupit jakoukoli fotografii po přihlášení do systému fotobanky a následně se mu zobrazí vyhledávací systém podle klíčových slov. U každé fotografie je znázorněna cena, autor a většinou i stručný popis. Fotografie se dávají do košíku, podobně jako zboží u běžného e-shopu.

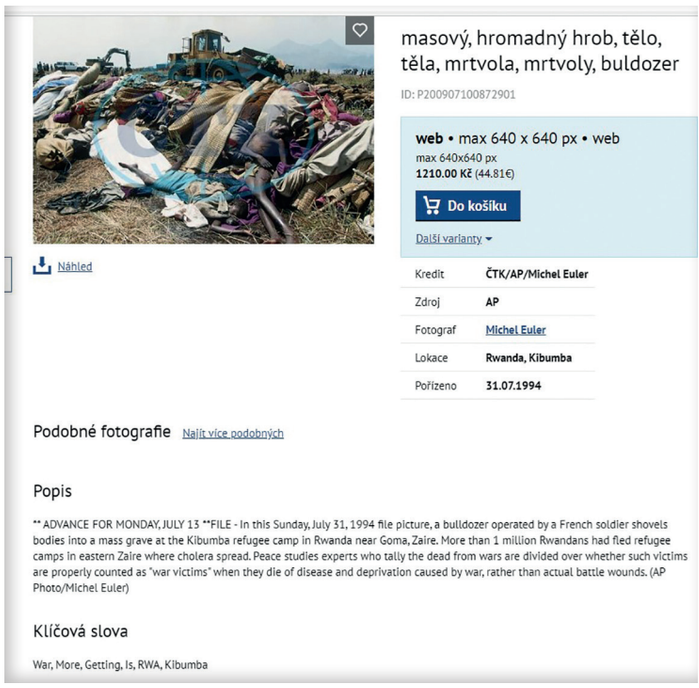

Fotografie 61: Ukázka potenciálního nákupu z fotobanky ČTK. | Autor práce

Vlivem trendu snižovaní nákladů většiny agentur a médií, musela i ČTK přistoupit k rozsáhlým škrtům v rozpočtu, které zasáhly zejména zahraniční fotoreportáže. Velký tlak na rychlost dodání potřebných informací z různých koutů světa nutí poskytovatele fotografických dokumentů sahat k nákupům materiálu od lokálních agentur nebo lokálních fotografů.
Hlavním dodavatelem vetšiny zahraničních fotoreportáží pro ČTK je agentura AP (Associated Press je americká tisková agentura s centrálou v New Yorku). Dalšími agenturami, které pokrývají zahraniční fotoreportáže v menším měřítku jsou: o Reuters, AFP, TASS, DPA. Vlastní redaktoři pokrývají zejména tuzemské politické události, tuzemské a zahraniční sportovní reportáže (olympiáda), ale do válečných konfliktů reportéry vysílá minimálně.
Většina zahraničních poboček, které vznikly po roce 1918, byly po devadesátých letech zrušeny.
Válečná fotografie přestává být „exkluzivní zboží", které by bylo součástí světových novinářských reportáži. (Roman Vondrouš - ČTK. Rozhovor. 2022).

ČTK provozuje zpravodajský server - České noviny. V rámci těchto novin je zřízena speciální sekce, která se věnuje válce na Ukrajině.
Jak uvedla ČTK na svém serveru, v březnu 2022 - připravila zvláštní nabídku zpravodajství k válce na Ukrajině.[34]
Od počátku konfliktu na Ukrajině nabízí svým klientům služby navíc a zdarma. Bezplatně zpřístupnila už ve čtvrtek 24. února své zpravodajství také ukrajinské národní agentuře Ukrinform. Za prvních pět dní konfliktu, tj. od 24. do 28. února, vydala ČTK s klíčovým slovem Ukrajina více než 1500 zpráv (včetně fleší a verzí), více než 700 headlinů a na 60 profilů. Drtivá většina fotografií pochází od agentury AP. Fotografie českých autorů jsou spíše výjimkou. Známé jsou například snímky Ondřeje Demla, který doprovázel české delegace na území Ukrajiny a fotografoval důsledky války v méně nebezpečných oblastech. Riskovat životy fotografů a redaktorů ČTK by bylo velmi neefektivní Iveta Polochová a Ondřej Deml byli vysláni na rozsáhlejší reportáž v červnu 2022[35], aby dokumetovali důsledky války. Průběh této cesty je možné číst v příspěvku z 16. 6. 2022 - pod názvem Četkaři na Ukrajině: Lidé ve válkou zničené zemi chtějí normálně žít.

ČTK v roce 2021 koupila skupinu Profimedia.CZ a. s., která zastupuje mnoho světových špičkových fotobank.

34 URL: <https://www.ctk.cz/novinky/?id=3399>[cit. 2022-06-17]>
35 Telefonický rozhovor s Romanem Vondroušem z 20. 6. 2022 - autor Adam Wiltsch

Fotografie 62: Soška u mostu přes řeku Irpiň, 30. května 2022, Irpiň, Ukrajina | Deml, Ondřej ČTK

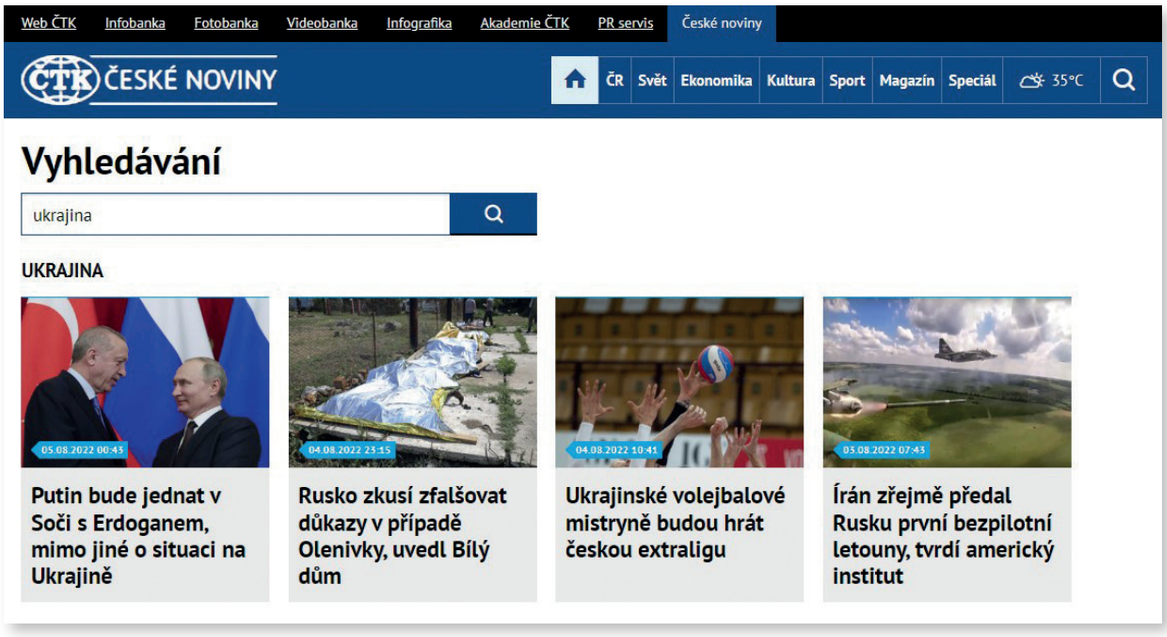

Fotografie 63: Ukázka stránky Českých novin

6.2.2. ČT

Česká televize (ČT) je veřejnoprávní instituce provozující televizní vysílání v prostoru ČR. Zřízena byla v roce 1992 zákonem o České televizi, který stanovuje rámec jejího fungování, včetně plnění úkolů veřejné služby v oblasti televizního vysílání a způsobu financování. Jako médium veřejné služby má zajišťovat všem občanům přístup k informacím, kultuře, vzdělání a zábavě.[36]

Nedílnou součástí ČT je zpravodajství, které se snaží poskytovat ucelené informace o dění ve světě i v ČR. Primárně vysílá zprávy audiovizuální cestou, ale funguje i na principu textových a fotografických prohlášení, které sděluje na svých stránkách a internetových kanálech.

Na svých stránkách provozuje zpoplatněnou fotobanku, která ale funguje víceméně dobře na pořady ČT, ale už vůbec nefunguje na některé zpravodajské pořady. Přestože ČT avizovala spuštění fotobanky už v roce 2017, její možnost kvalitního využití se moc neposunula.

Fotografie 64: Fotobanka ČT | Autor práce

Česká televize má své fotografy, kteří doprovází štáb ČT a vytváří vlastní fotografické materiály. Většinu fotografií používaných pro zpravodajské účely získává jako podporu od různých agentur, fotobank, jiných televizí, ale někdy i od řadových občanů.[37]
Co se týče válečných reportáží, tak mnoho reportérů ČT musí umět fotografovat, ale také připravovat tiskové zprávy. Velmi často si při přípravě reportáží vytváří fotografie kameraman při přípravě záběrů apod.
Příkladem mohou být Michal Kubal, Tomáš Etzler, Jakub Szántó, kameraman Pavel Němeček aj., Michal Kubal naszoval život na Blízkém východě, v Iráku ho dokonce na pár dnů unesli. Přesto vyrazil do války na Ukrajině, aby výborným způsobem přinášel informace z Kyjeva. Doma nechal tři děti. A s nimi manželku v devátém měsíci těhotenství.[38]

36 (URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_televize>[cit. 2022-06-17]>).
37 (telefonický rozhovor FOTOservis ČT - Pavel Král červen 2022)
38 (URL: <https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/valka-na-ukrajine-michal-kubal-reporter-zkusenost-rodina-riziko.A220411_170729_lidicky_albe>[cit. 2022-06-17]>)

Kameraman Tomáš Kobolka začínal jako fotoreportér pro Reflex, ČTK či Mladý svět. Působil i jako válečný fotograf v bývalé Jugoslávii, Rusku či Rwandě. Od roku 1995 začal pracovat pro televizi a v současnosti spolupracuje převážně s českými a zahraničními filmovými produkcemi na hraných filmech, hudebních videích a reklamách.[39]

Válečná fotografie není primárním cílem válečných reportérů nebo kameramanů. Člověk, který rád pracuje s obrazem má k fotografii sice blízko, ale ČT pracuje spíše s filmovým materiálem. Jedním z největších klientů ČTK, je právě Česká televize.[40]

6.2.3. NOVA A PRIMA

Zatímco je Česká televize veřejnoprávní médium placené převážně z koncesionářských poplatků, Nova, Prima, TV Barandov atd. jsou stanice čistě komerční. Úkolem těchto stanic je bavit diváky a informovat je v základních rysech o dění ve světě i v ČR. Nejdůležitější zdroj příjmů je z reklam, jejichž cena se odvíjí od sledovanosti daného pořadu. Většina komerčních televizních stanic zaměstnává tým grafiků, fotografů a reportérů, kteří primárně pracují pro jednotlivé pořady. Hlavní fotografická zpravodajská činnost závisí na zdrojích zvenčí. Co se týče válečné fotografie, tak ta je zanedbatelnou součástí vizuálu některých zpráv. O něco lepší pozici získala Prima a její zpravodajství, díky strategickému partnerství se CNN International Commercial. CNN Prima News je český zpravodajský kanál, patřící pod skupinu FTV Prima. Tato stanice má daleko větší možnosti získávání zahraničních informací a obrazových zdrojů, ale zároveň klesá zapojení českých fotografů, jako fotožurnalistů. Kolem 50 % fotografií z války na Ukrajině, které jsou součástí zpráv na stránkách CNN Prima News patří agentuře AP a další snímky pochází od agentur Unian, Profimedia, fotobank (Getty images), ukrajinského Generálního štábu, Ministersva obrany Ukrajiny a dalších. (zdroj CNN Prima News). TV Nova, prostřednictvím kanálu TN CZ, nejčastěji využívá fotografie agentury Profimedia, která je součástí ČTK.[41]

Fotografie 65: Ukořistěné ruské tanky dorazily do Prahy, 2022 | Šeliga, Vojtěch. CNN Prima News

39 (URL: <https://www.ceskatelevize.cz/lide/tomas-kobolka/>[cit. 2022-06-17]>)
40 Rozhovor Adama Wiltsche s Romanem Vondroušem [2022-06-05]
41 URL: <https://tn.nova.cz/>[cit. 2022-06-17]>

6.2.4. PERIODIKA A JINÉ ZDROJE

REFLEX

Při rozhovorech se zkušenými fotografy, kteří začínali fotit reportáže v 90. letech, zazní název časopisu Reflex. Časopis vychází od dubna 1990.
Obliba reflexu na jeho počátku byla velká pro jeho liberálnost. Týdeník Rexlex se nevyhýbal ani kontroverzním tématům. V tomto týdeníku se ustálila skupina kvalitních fotografů, pod vedením Jana Šibíka. Jan Šibík měl v redakci, po značnou dobu svého působení, velmi dobré zázemí a finanční možnosti, což mu umožnilo vytvořit řadu skvělých reportáží např. z války v Kosovu, masakru ve Sierra Leone, čečenské válce nebo ozbrojených střetech v JAR. Kvůli poklesům čtenářů byl vyměněn šéfredaktor a pod novým vedením se začal časopis bulvarizovat. Někteří fotografové postupně nedobrovolně odešli a to i včetně Jana Šibíka. V současné době je časopis kritizován z mnoha stran. Stále více se vyhraňuje.

Fotografie 66: Jsem tady
Bulvární a nekvalitní fotomontáž na podporu Ukrajiny a Volodymyra Zelenského.

MAFRA je největším multimediálním hráčem na českém trhu, který prostřednictvím svých produktů pravidelně oslovuje 3,26 milionu čtenářů tištěných periodik a měsíčně 7,4 milionu uživatelů internetu. Celková čtenost titulů MAFRA je 4,99 milionů čtenářů, což představuje 56,4 % populace v ČR ve věku 12-79 let. Měsíční návštěvnost internetových projektů dosahuje 7,4 milionu reálných uživatelů.
Nejčtenější zpravodajským deníkem je Mladá fronta DNES, druhým deníkem jsou Lidové noviny. Kategorii bezplatných tištěných titulů zastupuje deník METRO a regionální týdeník 5plus2. Vydává také spoustu časopisů se společenskými tématy.[42] S redakcí MF

42 (URL: <https://vice.idnes.cz/mafra/fotografove.aspx>[cit. 2022-03-17]>)

DNES začal spolupracovat také David Neff, krátce po revoluci a stálým redakčním fotografem se stal v roce 1991. Od začátku se zaměřil na válečnou fotografii. Pracoval ve válečných konfliktech v bývalé Jugoslávii, v Sovětském svazu a v posledních letech v Iráku a Afghánistánu.
Bohužel je součástí MAFRY také server eMimino.cz, komunitní web pro maminky, prostřednictvím kterého šíří často někteří uživatelé desinformace, poplašné a zavádějící zprávy. Vlastníkem Mafry je holding Agrofert, a. s.

Pro zpravodajskou část tohoto multimediálního kolosu pracuje Michal Růžička a Jan Zátorský – přední čeští fotografové, kteří mají nemalé zkušenosti s focením válečných konfliktů. Tým fotografů Mafra byl v poslední době dobře financován a často získává mnohá fotografická ocenění.

Fotografie 67: Demonstrace proti válce na Ukrajině, 2022 | Topič, Petr. Mafra

REPORTÉR

Reportér je český reportážní časopis, který vychází měsíčně od září 2014. Šéfredaktorem je Robert Čásenský, mezi členy redakce patří například investigativní reportér Jaroslav Kmenta, někteří členové týmu Reportér odešli z Mladé fronty DNES po tom, co přešla Mladá fronta DNES pod přímou kontrolu Andreje Babiše.
Tento měsíčník má tištěnou i digitální podobu s rozsahem 130–160 stran, na kterých najdou čtenáři původní reportáže z ČR i ze světa. Tento časopis dostal mnohá ocenění a poslední dobou je vyzdvihován i nezávislými fotoreportéry, jako je například Stanislav Krupař.

Fotografie 68: Tisíc tváří války. Ukrajina, 2022 | Krupař, Stanislav. Pro časopis Reportér

DENÍK N

Deník N je český nezávislý deník založený v roce 2018. Deník N vychází každý všední den v tištěné i digitálním podobě. Vzorem českého Deníku N je slovenský Denník N, jehož vydavatel poskytl know-how a drží třetinu akcií společnosti N Media.
Podle důvěryhodnosti médií, patřil Deník N mezi nejkvalitnější česká média s nejvyšším hodnocením.
V roce 2020 se Deník N umístil na třetím místě v anketě Křišťálová lupa - kategorie internetových zpravodajství a publicistiky. Deník N má také své fotožurnalistické pracovníky – např. Gabriel Kuchta.

Fotografie 69:
Uprchlíci z Ukrajiny, 2022 | Kuchta Gabriel, Deník N

RESPEKT

Český týdeník komentující dění v politice, ekonomice a společnosti. Vychází od roku 1989 a publikuje investigativní žurnalistiku. Vydává jej vydavatelství Economia, jehož vlastníkem je od roku 2006 Zdeněk Bakala.
Respekt je v mediálním prostoru ČR poměrně často citován jinými médii.

Fotografie 70: Fotky pomáhají, 2022 | Bureš, Milan. Respekt

Během války na Ukrajině se domluvili redaktoři Respektu, ale podpořili je i mnozí další. k určité formě pomoci potřebným. Díky těmto a jiným snahám o pomoc, ČR republika patřila k rekordmanům ve vybírání peněz a v humanitárních sbírkách ošacení a potravin.

„Jsme čeští a slovenští profesionální zpravodajští fotografové. Součástí naší práce je zaznamenávat také bolest, utrpení a zkázu. Zachycení reálného stavu a aktuální situace pomáhá uvědomit si míru a rozsah tragédie, které válečné konflikty přinášejí. Současná válka na Ukrajině je pro nás z mnoha důvodů více bolestná a zdrcující. Podpora české společnosti je ohromující a jsme na ni hrdí. Na sbírkách humanitárních organizací se dosud shromáždila nejvyšší částka, která se u nás vybrala na pomoc lidem trpícím v důsledku jakékoliv krize či katastrofy. Pomoc, kterou Ukrajina potřebuje a v budoucnu potřebovat bude, však musí být dlouhodobě udržitelná. Chceme pomoci tím, co nejlépe umíme – svými fotografiemi. Rozhodli jsme se podpořit úsilí Ukrajinců o obranu své země a o zmírnění humanitární katastrofy, která v důsledku války vznikla. Chceme lidi motivovat v tom, aby jejich finanční podpora relevantním organizacím, které v Ukrajině i u nás pomáhají, byla dlouhodobá. Koupí fotografie přispějete celou částkou ve výši 2.000, -Kč těm, kdo pomoci umí a ví, kde a jak pomoci nejlépe. Náklady na tisk vybrané fotografie a poštovné hradí sami autoři. Vyberte si jednu z fotografií předních českých a slovenských autorů, jež zaznamenávají realitu přímo z okupované Ukrajiny, z migrační krize, kterou vyvolala, nebo z akcí, které na podporu Ukrajiny vznikají. Jako platbu budeme akceptovat vaše potvrzení o zaslání finanční podpory na účet Člověka v tísni, Charity ČR, Post Bellum zaslané po 1. květnu 2022. Vytištěná fotografie, kterou na vaši adresu zašleme, pak zůstane připomínkou toho, že jste pomohli těm, kdo vaši pomoc naléhavě potřebovali.“[43]

Milan Jaroš/Respekt – 3. 5. 2022

43 (URL: <https://www.respekt.cz/galerie/fotky-pomahaji >[cit. 2022-06-17]>)

V Čechách vychází časopisy, které nejsou primárně určeny pro zpravodajství a válečnou žurnalistiku. Občas se zde vyskytnou články a fotopříspěvky, které mají zmiňovaný charakter. Jsou jimi například: **LIDÉ A ZEMĚ, FOCUS MAGAZÍN**, aj.
Do popředí se také dostává nová internetová platforma – **Seznam**, jejíž obliba a kvalita pomalu roste.

Zatímco 90. letům 20. století dominovala tištěná média, tak současné období je možné nazvat obdobím Internetu. Internet je nepřeberným zdrojem informací, jak textových, tak fotografických. Téměř všechny společnosti, fotografové nebo jiné mediální uskupení používají internetové platformy, jako je FACEBOOK, INSTAGRAM nebo TWITTER. Tyto platformy využívají také přední fotografické školy nebo fotografické soutěže.

Velmi často zmiňovaná a diskutovaná fotosoutěž – CZECH PRESS PHOTO využívá facebookový profil z názvem „CZECH PHOTO". Czech Press Photo je soutěž a následná výstava české zpravodajské fotografie, obdoba celosvětové World Press Photo. Organizátorem soutěže je Czech Photo o.p.s.

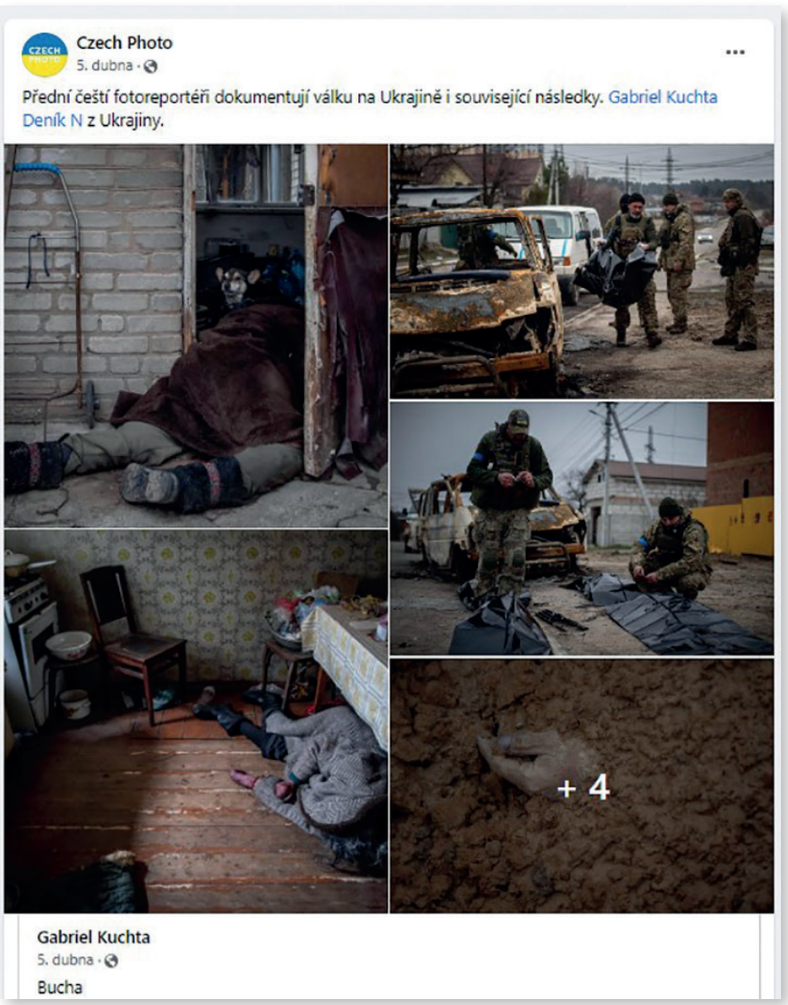

Fotografie 71: Facebookový profil Czech photo | Autor práce

6.2.5. SPOLEK 400 ASA

V ČR nebývale „silné“ seskupení lidí, kteří se věnují dokumentární fotografii. Mezi nimi je ale jen jeden, který se věnuje fotografii válečné. Válečný fotograf světového formátu – Antonín Kratochvíl.
Spolek 400 ASA založili fotografové: Karel Cudlín, Jan Dobrovský, Alžběta Jungrová, Antonín Kratochvíl, Jan Mihaliček, Tomki Němec a Martin Wágner. *„Jsme skupinou přátel hrdých na svou profesi, na letité archivy plné snímků z celého světa a na nenahraditelné zkušenosti, které jsme při naší práci získali. Ačkoli si každý z členů zakládá na svobodném projevu a na osobní vizi či rukopisu výpovědi, umíme myslet společně. Cítíme výjimečnost okamžiků našeho životního času a také vlastní potřebu zachovato tom autentické svědectví.“*[44]

Fotografie 72: Muslimská čtvrť ve Starém městě. Izrael, 1990. | Mihaliček, Jan.
Fotograf Jan Mihaliček v roce 1990 doprovázel českého prezidenta Václava Havla během jeho první cesty do Izraele. Mimo oficiální program si v Jeruzalémě odskočil do muslimské čtvrti ve Starém Městě, kde vyfotil tohoto mladého Palestince.

44 (URL: <https://www.400asa.org/o-nas/>[cit. 2022-06-17]>)

Spolek má svůj manifest, tendence a snahu o renesanci zájmu o dokumentární fotografii. Úspěšně zrekonstruovaná bývalá památkově chráněná budova městské trafostanice z 20. let s kubistickými prvky v Praze na Smíchově slouží, jako galerie a přednáškový prostor spolku. Název fotografického spolku 400 ASA odkazuje k citlivosti filmu, užívaného k pohotovému osvitu snímků.

„O výjimečnost při zobrazování nevídaných podob světa profesionálové s fotoaparáty nevyhnutelně přicházejí. O to ale více může fotograf přinést svědectví o konkrétních příbězích a nahlédnout do nich hlouběji za hranici povrchnosti. Rádi bychom posilovali prestiž dokumentární tvorby jak její kvalitou, tak přípravou fotografických knih a výstav. Svým spojením chceme posílit nejen vlastní práci a vybudovat prestiž spolkové značky 400 *ASA, ale rádi bychom přispěli k renesanci zájmu o dokumentární fotografii vůbec. Zkrátka sdílíme potřebu znovu nalézat uplatnění pro cílevědomé autorské záměry a s radostí tak konat.“*[45]

Od roku 2018, kdy byl spolek založen, uspořádali členové přes 50 kulturních akcí – výstav, přednášek, křtů knih apod. Mnohé z nich byly věnovány tématice válečné fotografie. Spolek ASA 400 má velký potenciál. Stojí ale na jejích zakladatelích, kteří vytváří kolem sebe určitou gloriolu výjimečnosti.

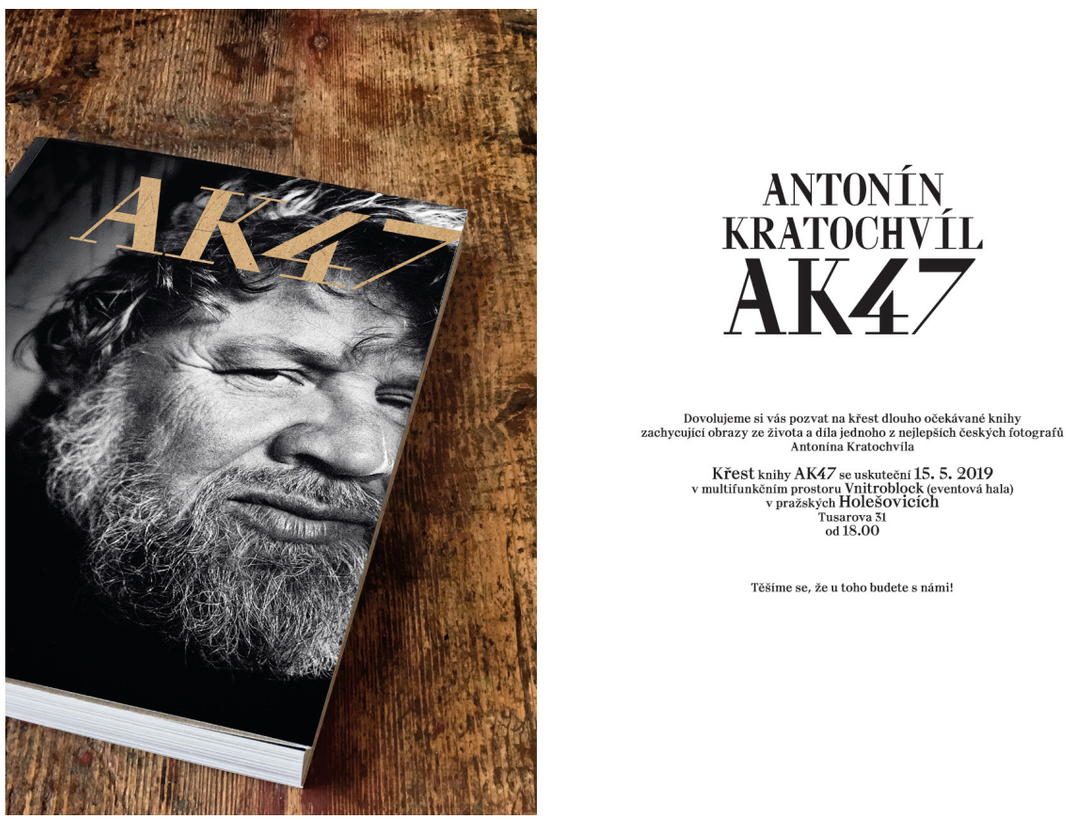

Fotografie 73: Kratochvíl AK47 – Pozvánka na křest knihy | 400 ASA

45 (URL: <https://www.400asa.org/o-nas/>[cit. 2022-06-17]>)

6.2.6. ARMÁDA ČR

Armáda České republiky (AČR) představuje hlavní složku ozbrojených sil České republiky, které dále tvoří Vojenská kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž. Armáda ČR je integrována do vojenské struktury NATO. Civilní řízení a demokratickou kontrolu armády zajišťuje Ministerstvo obrany České republiky. Od 1. ledna 2005 je česká armáda plně profesionalizovaná; dobrovolníci slouží v jednotkách aktivní zálohy.[46]

Lidé mají spojenou válku s armádou, což je logické. Armáda by měla mít převážně obranný a preventivní charakter. V určitých situacích může nebo musí armáda zasahovat i mimo území vlastního státu. Velké množství armádních informací má strategický charakter a je tajných. Každý snímek, který opustí armádní prostředí, by měl být zkontrolován a prověřen. Stejně tak není možné sdělovat informace osobního charakteru u vysoce postavených členů armády, protože v případě konfliktu by byli ohroženi jejich rodinní příslušníci a tím by se mohl člen armády stát předmětem vydírání apod. AČR má svou síť fotografů, která pokrývá její činnost. V určitých případech spolupracuje s externími subjekty.

Pozitivní obraz armády v očích veřejnosti je velmi důležitý. Kromě toho je potřeba zviditelňovat armádní zaměstnání, kvůli dostatku pracovních sil – k tomu slouží náborové kampaně. Fotografie jsou jejich nedílnou součástí. Velké množství specializovaných armádních činností vyžaduje od členů AČR dobrou znalost zacházení s fotografickou technikou a nemusí se jednat jen o zpravodajskou činnost. Mnoho vojáků má fotografování jako svůj koníček a mnohokrát proběhly i fotografické výstavy určené pro veřejnost.

Armáda ČR má velmi obsáhlou a propracovanou fotogalerii, kde se dají dohledat různé fotografie dokumentárního charakteru z akcí po celém světě. Je vidět postupně vzrůstající úroveň zveřejňovaných snímků. Celkem obsahuje veřejná galerie AČR – 10.800 menších galerií a každá má okolo deseti snímků – tedy celkem přes 100.000 fotografií. Naprostá většina snímků má dostatečně popsaný obsah a jméno autora. Některé informace chybí jen u nejstarších dokumentů.

46 (URL: <http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=5090>[cit. 2022-06-17]>)

DANIEL PÍŠA

Voják a amatérský fotograf. V armádě slouží u 42. mechanizovaného praporu. Dvakrát byl vyslán do zahraniční operace na území provincie Parwan – Afghánistán.[47]

Fotografie 74: V Afghánistánu působilo na 350 českých vojáků. 2018 | Píša, Daniel

JAKUB ŠIMÍČEK

Pracuje pro AČR jako tiskový a informační důstojník 31. pluku radiační, chemické a biologické ochrany v Liberci. Před zhruba půl rokem se vrátil z pozorovatelské mise OSN ve Středoafrické republice. Odtud pocházejí jeho fotografie. V AČR je 22 let, fotografování se věnuje 8 let.

Fotografie 75, 76: Středoafrická republika | Šimíček, Jakub

47 (URL: <https://acr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/fotograf_90x60.pdf >[cit. 2022-06-17]>)

RADIM HANZL

Profesionální voják a amatérský fotograf. Do armády vstoupil v roce 2012. Sloužil na základně Bagram. Získal ocenění Czech Press Photo měsíce srpna.

Fotografie 77: Poslední rozloučení v Afgánistánu, 2018. | Hanzl, Radim,
„Fotografie byla pořízena 8. srpna 2018 na letecké základně Bagrám v provincii Parván na severu Afghánistánu při posledním rozloučení a odletu tří padlých hrdinů: šprap. i. m. Kamila Beneše, šprap. i. m. Martina Marcina a šprap. i. m. Patrika Štěpánka do České republiky. Ti padli při plnění úkolu po sebevražedném útoku 5. srpna 2018 v blízkosti základny. Rozloučila se s nimi 10. strážní rota BAF a mnoho kolegů z řad koaličních armád. Fotografie zachycuje moment krátce před odletem, vše se odehrávalo v tichosti a s velikou bolestí. Je mi ctí, že jsem s nimi mohl sloužit. Fotografii jsem pořídil na Canon EOS 6D s objektivem 24-105mm f/4 is II USM."

DANIEL HLAVÁČ

V roce 1999 vstoupil do armády a stal se vojákem z povolání. Od svého nástupu slouží u 43. výsadkového praporu. Zúčastnil se několika vojenských misí v Bosně a Hercegovině, Kosovu a Afghánistánu. Soustřeďuje se na reportážní a dokumentaristickou fotografii. Fotografuje nejen při bojových akcích v zahraničních misích, ale i soukromý nebo volný čas vojáků.

Fotografická ocenění Daniela Hlaváče:

2005 – čestné uznání v Národní soutěži amatérské fotografie

2006 – 1. místo ve své kategorii v Národní soutěži amatérské fotografie (reportáž z druhé mise v Kosovu)

2007 – 3. místo v soutěži Czech Press Photo v kategorii Každodenní život

2008 – 1. místo ve své kategorii v Národní soutěži amatérské fotografie

2009 – 2. místo v soutěži Czech Press Photo v kategorii reportážní fotografie[48]

Fotografie 78, 79: Feyzabád, 2007| Hlaváč, Daniel

48 (URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Daniel_Hlav%C3%A1%C4%8D>[cit. 2022-06-17]>)

LUCIE MASAŘÍKOVÁ

Vystudovala na Vojenské střední škole i na Univerzitě obrany e Vyškově a 7 let působila jako tisková a informační důstojnice, díky čemuž se dostala k fotografování. Většina jejích fotografií je z běžné vojenské činnosti nebo cvičení jak u nás, tak i v zahraničí.

Fotografie 80: Fotografie ze zimního cvičení. | Masaříková, Lucie.

Zajímavým projektem jsou výstavy fotografií z armádního prostředí, který se jmenuje – Ten druhý život. Z projektu vznikla i zajímavá kniha, která má své samostatné stránky https://www.tendruhyzivot.cz/

Mezi autory výstavy byli například - nadrotmistr Miroslav Lopatář, rotný Radek Venglář ze 71. mechanizovaného praporu v Hranicích, nadporučice Gabriela Horáková z Velitelství výcviku – Vojenské akademie ve Vyškově, rotmistr Josef Spurný, nadpraporčík Jiří Švejda a kapitán Jan Czvalinga z 22. základny vrtulníkového letectva v Náměšti nad Oslavou. Tyto autory často doplňují profesionální fotoreportérky Jarmila Štuková a Lenka Klicperová, které se o problematiku života ve válečných misích dlouhodobě zajímají.[49]

49 (URL: <https://mocr.army.cz/informacni-servis/vystava-_ten-druhy-zivot_-2017-132147/>[cit. 2022-06-17]>)

Z VÝŠKY JE AFGHÁNISTÁN MAGICKÝ

Pokud má čas, rád fotí krajinu pod sebou. Pilot vrtulníku kapitán Jan Czvalinga během misí připravoval lidi i materiál, jako instruktor učil afghánské piloty létat.

Byl jste v několika misích, se svým vrtulníkem křižoval nebe nad Bosnou. Mě ale zajímá, jak se vám létalo ve specifických podmínkách Afghánistánu. Vysoká nadmořská výška, prašné prostředí – dalo se na to připravit?

Před odletem na misi jsme prošli výcvikem, abychom si na podobné podmínky zvykli. Létali jsme ve francouzských Pyrenejích i v izraelské Negevské poušti. Máte ale pravdu, že létání nad Afghánistánem bylo náročné. A to už z hlediska podmínek, i když letíte třeba jen 15 metrů nad zemí, jste ve vysokohorském prostředí. Projevuje se to na lidech, kteří se nejprve musí aklimatizovat, i na vrtulnících. Se stoupající výškou a teplotou se totiž mění výkony stroje, například neuveze tolik nákladu.

A co samotný let nad nebezpečnou zónou?

Neprobíhal jednoduše. Před každým z nich byl briflink, kde jsme se dozvěděli další detaily, pozice potenciálně nebezpečných míst a podobně. Za letu jsme jednak volili výšku tak, abychom omezili možnost střelby na náš vrtulník, jednak jsme museli neustále sledovat prostor kolem sebe, jestli neuvidíme něco nebo někoho podezřelého. Od roku 2008 máme ve vrtulníku po mnoha letech obnovenou funkci – palubní střelce. Kluci u bočních kulometů byli takové naše oči směrem dozadu. Mohli nás varovat a při přistání hlásit, jestli se zvedá prach a jak je silný. Když se vrtulník zabalí do prachu, je to, jako byste jel autem v husté mlze. Vidíte najednou jen metr nebo dva před sebe.

Při své další misi jste spolu s kolegy cvičili afghánské piloty. Jak jejich trénink probíhal?

Bylo to hodně zajímavé, protože v Kábulu je hodně mladých pilotů, kteří byli v Americe, takže umí anglicky a mají i západní návyky. Ale jsou tam také starší piloti, kteří často neumí ani rusky. A výcvik probíhal v hodně mezinárodním prostředí. Takže letíte jako český instruktor, pilota palubního technika máte Afghánce, jen2 neumí cizí jazyk, vedle je třeba americký střelec, dále Chorvat nebo Maďar. A za těmi všemi vzadu sedí překladatel, který vaše pokyny tlumočí afghánskému pilotovi. A když ten pilot udělá něco špatně, říkáte to nejdřív tomu překladateli a on to posílá dále. To zpoždění je velké. Jsou to lety obrovsky náročné na psychiku. A to se nebavíme o tom, že se ve vzduchu může stát cokoli vzhledem k tomu, že po vás může někdo střílet.

Rád fotíte. Čím vám Afghánistán z výšky učaroval?

Pro mě to byla úžasná země. Když tam jste a kolem sebe máte hory vysoké čtyři nebo pět tisíc metrů, krajina pod vámi je šedohnědá. Jenže není jen taková, najednou vidíte jiné barvy – uprostřed kopce vysvítne oranžová, zelená, červená vrstva. V dubnu a květnu přicházejí vydatné deště, začnou kvést stromy a květiny, to je nádherné. Škoda, že jsou tam takové problémy... Ale někdy, když letíte nad Afghánistánem, na malou chvilku zapomenete, že jde o vojenský let. Podíváte se dolů jinýma očima. A ta země je magická.

Fotografie 81: Ten druhý život – Armáda jak ji neznáte, 2017 | Autor práce
Ukázka z knihy a zároveň unikátního zápisníku

Ministerstvo obrany ČR vydává ve spolupráci s AČR měsíčník A – REPORT, kde je velké množství obrazových materiálů ze zahraničních misí a vojenských konfliktů.

pandemie byl zákaz létání osob kromě případů MEDEVAC (medical evacuation) a nutných nákladových letů. V prvním týmu jsem tak strávila skoro 10 měsíců, protože neexistovala jiná možnost, jak se do těchto míst dostat.

V táboře vrátné vysídleného obyvatelstva

Nedá mi to, a zeptám se; jak se dají zvládnout nevyhovující hygienické podmínky, pomohl vám v tomto směru výcvik před absolvováním mise?

Před odletem jsem podstoupila celou řadu očkování. Před hrozbou malárie bylo nutné se především chránit dlouhými rukávy a repelenty, brát antimalárka, které mohou průběh nemoci zmírnit. Naštěstí jsem ji na rozdíl od mých dvou kolegů nedostala. Je také nutné dávat si pozor na vodu, kterou pijete, vše si umýt, nesahat si například špinavýma rukama do očí apod. Úroveň zázemí týmů se dost liší. Někde není tekoucí voda, ale já jsem měla hygienické podmínky dobré, protože jsem bydlela v buňce s vodou i záchodem.

Pamatuji si první patrolu mimo camp zhruba týden po příjezdu. Během pětihodinové cesty v poměrně extrémním terénu se nám pokazila klimatizace, takže jsme byli doslova vaření a po příjezdu na místo jsme si v nějakém domě bez ničeho vmítl já a civilní kolegyně postavily stan. Dostaly jsme kbelík vody pro obě. Byla to zároveň i voda určená na splachování něčeho, co vzdáleně připomínalo záchod. Ale i to se zvládlo.

Dostala jste se někdy do situace, která nebyla úplně jednoduchá?

Těch složitějších situací byla spousta. Vzpomínám si na patrolu, kdy naštvaný muž, který chtěl, aby se v jeho vesnici vybudovala studna, nám pět gestikulací mával před obličejí mačetou. Ženy z vesnice se mu ale smály, tak jsme usoudili, že tuto hrozbu nemusíme brát zas tak vážně. Součástí reportu z patroly má být obvykle fotografie. Požádali jsme tedy ženy v uprchlickém táboře o možnost udělat fotku, na což reagovaly nadšeně. Některé se šly připravit a nastrojit. Jeden muslim si ale všiml, že jsme vyfotografovali i jeho manželku. Bylo zle, ocitli jsme se v kotli zuřivých mužů. Vše dobře dopadlo, ale pro mne to byl okamžik, na který nezapomenu.

Jak cenné jsou pro vás získané zkušenosti?

Pro mě osobně to byla jedinečná zkušenost. Komunikace v mnohonárodnostním prostředí, setkávání se s odlišnými kulturami, to vše znásobené krásou Afriky. Jsem ráda, že jsem se této výzvy nezalekla. Dostala jsem příležitost zúročit osobní profesionální výbavu, kterou do mě vložil systém vzdělání a přípravy, jímž jsem u Vojenské policie prošla. Je to především schopnost důkladně a přesně analýzy situací a následné zpracování poznatků do reportů, umění naslouchat a důvěryhodně komunikovat s místním obyvatelstvem. Za mě platí to, že v životě lituji jenom toho, co nezkusím.

Text Jana Deckerová, foto: archiv kpt. Anety Musatlisové

Fotografie 82: A – REPORT – ukázka reportáže, 5/2021

6.2.7. HUMANITÁRNÍ A CHARITATIVNÍ ORGANIZACE

České humanitární a charitativní organizace, které se věnují pomoci lidem postiženým válkou, mají svůj ustálený způsob zveřejňování fotografií. Fotografie hrají podstatnou roli v propagaci jejich činnosti. Silná fotografie často umožňuje činnost těchto sdružení, protože lidé reagují na výzvy k pomoci. Fotografie má tady sílu zachránit život a pomáhat. Zní to nadneseně a možná trochu pateticky, ale zkušenosti organizací jsou jasné. Velmi časté jsou výstavy fotografií z krizových oblastí nebo členů organizací přímo z akcí.
Na základě zkušeností s válkou na Ukrajině se ukazuje, že lidé v ČR jsou ochotni pomáhat potřebným a fotografie má na tom obrovský podíl. Válečná fotografie se zde nemusí zaměřovat na přímou účast na bojích, ale její síla spočívá v znázorňování důsledků války.
V ČR se nachází tisíce organizací s charitativním a humanitárním zaměřením.
Mezi ty nejvýznamnější patří:

LÉKAŘI BEZ HRANIC

Lékaři bez hranic[50] (francouzsky: Médecins Sans Frontières, anglicky: Doctors Without Borders, německy: Ärzte ohne Grenzen) je humanitární nezisková organizace, která se zaměřuje na poskytování zdravotní péče obětem přírodních katastrof, válečných konfliktů, epidemií aj. Organizace byla založena v roce 1971. Ve světě je známa pod francouzskou zkratkou „MSF“. Sídlo je v Ženevě.

Mediální etika v této organizaci je velmi přísná. Lidé, kteří zde pracují v terénu, jsou velmi často vystaveni velkému nebezpečí. Ve válečných konfliktech není žádoucí, aby fotografie ohrozila lékaře, lékařský personál nebo jiné nemedicínské zaměstnance. Manažeři se snaží zaměstnávat v místě konfliktu co nejvíce místní obyvatele, kteří z důvodu války přišli o práci a takto mohou dále fungovat a pomáhat rodině. V některých oblastech bývá velmi složitá politická, kulturní i náboženská rivalita a nevhodně zvolená fotografie by mohla způsobit další eskalaci násilí.

V brzkých ranních hodinách 3. října 2015 zasáhlo traumacentrum Lékařů bez hranic v afghánském Kundúzu vzdušné bombardování. Při útoku zemřelo nejméně 42 lidí, mezi nimi 24 pacientů, 14 pracovníků nemocnice a čtyři ošetřující osoby.[51]

Zveřejňování fotografií přísně podléhá schvalování na nejvyšších místech organizace. Je to náročný proces, který má svá opodstatnění. Fotografie musí být apolitická a nesmí

50 Logo Lékařů bez hranic fotografie 83
51 (URL: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/nasi-spolupracovnici >[cit. 2022-06-17]>)

obviňovat jednu, či druhou stranu konfliktu, byť by ta jedna byla agresorská. Dalším problémem by mohly být únosy. Únosy lidí kvůli výkupnému ve světě narůstají. Získat a vyškolit kvalitního spolupracovníka Lékařů bez hranic, není nic lehkého. Tato organizace používá své fotografy a používá také fotografie a mediální zprávy svých stálých spolupracovníků. Všichni se přísně snaží dodržovat zásady etiky a respektujícího přístupu.

Mezi mediálně aktivní spolupracovníky patří MUDr. Tomáš Šebek, MUDr. Ondřej Šimetka (senátor), Bc. Martina Jurigová a mnoho dalších.[52]

Fotografie 84: Zabili kozla. Afganistán, 2017 | Šebek, Tomáš.

Afghánistán - Zabili kozla. V nemocnici. Tohle nemusím, ale nebylo to svévolné. Eva z JIPu chtěla naučit doktory z pohotovosti a taky moje chirurgy, jak se do hrudníku dává drén. Lepší zkoušet na koze než na pacientovi. Spolu s doktorem Samirem měli parádní přednášku. Koukal jsem, jak Eva zachází s ultrazvukem. Tohle chci do příště poladit. Já dostal na starosti praktickou výuku na kozlovi. Zelené masařky nám dělaly v četném počtu společnost. A tak jsme tam na dvorku za nemocnicí asi patnáct doktorů vráželi do hrudníku starého kozla jedno hrudní sání za druhým. Z dálky to mohlo vypadat jako nějaký hodně hustý rituál. Pak kozla vytáhli z nemocnice a večer jsme ho snědli. Aby nebyl nazmar.

Zdroj: Blog a archiv MUDr. Tomáše Šebka[53]

52 (URL: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/nasi-spolupracovnici>[cit. 2022-06-17]>)

53 (URL: <https://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/clanek/blog-z-afghanistanu-tomas-sebek-pichal-jsem-do-srdce>[cit. 2022-06-17]>)

ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ

Společnost Český červený kříž (ČČK)[54] se sídlem v Praze, je humanitární společností působící na celém území České republiky; existuje ze zákona. Je státem uznanou národní společností Červeného kříže ve smyslu mezinárodního práva; z hlediska vnitrostrátního práva je spolkem.

Český červený kříž funguje jako jedna ze součástí mezinárodní organizace, které jsou po celém světě – červený půlměsíc, červený krystal atd. Činnost červeného kříže se osvědčil díky velké základně dobrovolníků při likvidaci válečných útrap občanů Ukrajiny. Červený kříž je zdrojem fotografií, které dokládají především činnost místních organizací a spolků. Jejich stránky a databáze obsahují rovněž fotografie ze zahraničních misí. Fotografie ovšem velmi často postrádají uvedeného autora a bližší souvislosti focených situací.

Fotografie 86, 87: Stanový tábor Velké Slemence (Slovensko), 2022 | Archiv autora práce Spolupráce Slovenského červeného kříže, ČČK, Charity, Policie ČR, Hasičů a Armády SK.

54 Logo Českého červeného kříže fotografie 85

ČLOVĚK V TÍSNI

Člověk v tísni (anglicky People in Need)[55] je česká humanitární, rozvojová, vzdělávací a lidskoprávní organizace. Je to obecně prospěšná společnost, jejímž ředitelem je Šimon Pánek. Svou činnost začínala v roce 1992 pod názvem Nadace Lidových novin, od roku 1994 fungovala jako Nadace Člověk v tísni při České televizi. Pod současným názvem funguje od roku 1999. Organizace Člověk v tísni již působila ve více než 50 zemích světa. V červnu 2020 je Člověk v tísni aktivní ve dvaceti dvou zemích světa.[56]

Člověk v tísni je jednou z největších humanitárních organizací. Původně vznikla jako součást dvou mediálních subjektů, ale vzhledem ke kritice a podstatě věci – se stala samostatným subjektem, který je na ČT nezávislá. Mediálně má propracovaný obsah vysoké kvality. Nedisponuje běžně dostupnou galerií, ale je možné se domlouvat po dohodě na využití některých snímků. Fotografie na stránkách jsou vysoké kvality a mají silnou výpovědní hodnotu. Postrádají, podobně jako i u jiných organizací, uvedení autora a zpřesňující informace.

Fotografie 90: Zahájení Ruské agrese, 2022 | Člověk v tísni

55 Logo Člověka v tísni fotografie 88 a 89
56 (URL: <https://www.clovekvtisni.cz/30-let-clovek-v-tisni-9038gp>[cit. 2022-06-19]>)

CHARITA ČESKÁ REPUBLIKA

Charita Česká republika (do roku 2006 Česká katolická charita)[57] je nezisková humanitární organizace zřizovaná římskokatolickou církví (konkrétně Českou biskupskou konferencí) na území České republiky. Jde o největšího nestátního poskytovatele zdravotnických a sociálních služeb v ČR. Organizuje humanitární pomoc a dobročinné programy pro zahraničí (např. sbírky v případě živelních katastrof nebo adopce na dálku). Je členem Caritas Internationalis – celosvětového sdružení katolických charit.[58]

Charita v České republice spolupracuje s charitami po celém světě – na svých stránkách prezentuje fotografie z různých sociálních projektů a oblastí. Zajímavá je fotogalerie, která mapuje činnost charity v období druhé světové války a bezprostředně po jejím skončení.

Fotografie 92: Španělské děvčátko procházející karanténou v Praze na cestě domů. 1945 | Charita České republiky

Fotografie 93: Navrátilci z války, 1945 | Charita České republiky

57 Logo Charita České republiky fotografie 91
58 (URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Charita_%C4%8Cesk%C3%A1_republika>[cit. 2022-06-19]>)

Historické snímky jsou dostatečně popsány, doplněny o jméno fotografa, případně období vzniku a mají velkou výpovědní hodnotu. Charita Česká republika je zdrojem příběhů lidské pomoci potřebným, včetně oblastí zmítanými válkou. Na stránkách najdeme mnoho příkladů spolupráce s profesorem Jindřichem Štreitem – známým fotografem a pedagogem Institutu tvůrčí fotografie. Velmi působivé jsou portréty lidí, kterým charita pomohla v nelehké životní situaci ve válkách zničených oblastí. U portrétů a jiných fotografií z misí chybí často autor a období pořízení snímků. Tyto informace jsou téměř nedohledatelné.

Fotografie 94: Esther | Charita Česká republiks
Esther žije v Zambii, původem je ale z Demokratické republiky Kongo. Její rodiče museli zemi opustit kvůli válečnému konfliktu. Ačkoli jsou uprchlíci v Zambii v bezpečí, je pro ně obtížné najít si práci nebo začít studovat. Řešením je často založit si vlastní živnost. Bez vzdělání a bez financí jde ale o těžký úkol.

6.3. Čeští fotografové válečných událostí

6.3.1. LENKA HATAŠOVÁ (*1969, Praha)

Fotografie 95

Je česká profesionální fotografka, která snímala jak válečné dění, tak sportovní utkání, či pořizuje fotografie veřejně známých osobností pro česká periodika.
K fotografování ji přivedl její otec, který byl zaměstnán jako fotograf v Ústavu jaderného výzkumu v Řeži, kde zachycoval průběhy prováděných pokusů a chemických reakcí. Ve své fotografické praxi se Hatašová věnovala jak válečné fotografii, kdy zachycovala okamžiky války v někdejší Jugoslávii, ale účastnila se také tenisových sportovních klání, kdy nasnímala zápasy na Grand Slamech a začala se věnovat pořizování portrétů veřejně známých osobností z oblastí politiky, kultury nebo sportu. Ze svých děl připravila několik výstav, například prezentaci svých více než padesáti portrétů nazvanou „V jiném světle“ nebo kolekci fotografií pojmenovanou „Od rozštěpu k úsměvu.“[59]

Lenka Hatašová zavzpomínala na své začátky válečné reportérky. Je ve své podstatě velmi citlivá a práce válečné reportérky ji neučarovala. Začala se raději věnovat portrétní fotografii a sociálním tématům.[60]

Adam Wiltsch: Máte pocit, že rodinné zázemí (dětství, puberta, vztahy) formuje to, jakým pohledem se člověk dívá do fotoaparátu – jak fotku prožívá, komponuje, zpracovává? Nebo berete fotografii více jako řemeslo?

Lenka Hatašová: *„Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že výsledná fotografie absolutně souvisí s tím, kdo ji pořizuje – kdo se prostě dívá do hledáčku fotoaparátu. Jak je člověk uvnitř nastavený, tak se i dívá na svět - a to, jací jsme podle mě beze zbytku souvisí s tím, co nás během života formuje. Největší váhu bych přikládala dětství a povaze rodinného zázemí v dobách kdy se osobnost formuje. Řemeslo se dá naučit vždycky, vnímání s jakýmsi přesahem ale těžko.“*

Fotografie může pomáhat i ublížit. Uvědomila jste si sílu fotografie? Potenciál fotografie, jako prostředku pro ovládání lidí i politickou manipulaci? Co pro vás znamená fotka, fotografie?

„Dnes už pro mě fotografie znamená to, co napovídá ono samotné slovo v překladu – tedy „malbu světlem“. Už roky se zabývám pouze portrétní fotografií a světlo v ní vnímám víc a víc. Když

59 (URL: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Lenka_Hata%C5%A1ov%C3%A1>[cit. 2022-07-11]>)
60 Komentář k rozhovoru s Lenkou Hatašovou. 2022 Adam Wiltsch

zůstanu u této oblasti – i zde je možné skrze portrét cosi ovlivnit. Třeba sebevědomí portrétovaného nebo jeho pohled na sebe – a to není málo. Pro mě je portrétování lidí psychologická práce s jejich duší zároveň.“

Pamatujete si na nějaké okamžiky, kdy vám při pořizování fotky, šlo nebo mohlo jít o život? Je válečná fotografie něco jako adrenalinový sport – může to tak někdo brát?

„Tohle jsem zažila v rámci své profese jen jedinkrát – a sice v roce 1993, kdy jsem vycestovala dokumentovat dění v obleženém Sarajevu, během balkánské války. Netušila jsem tehdy, do čeho jdu, a byla to skutečně největší hrůza mého života. Několikrát se nám tam stalo, že jsme utíkali před palbou a nejhorší byly pro mě noci, kdy jsme spali na chodbách paneláku (bydleli jsme u rodiny), protože ty byly hluboko v útrobách domu a rakety se hlouběji než do bytů nedostaly. Adrenalin jsem rozhodně necítila, spíš jsem byla paralyzovaná strachem a nechtěla vůbec vycházet ven – jinak to ale měl můj americký kolega, který mě k cestě do Sarajeva přemluvil. Pracoval pro UNPROFOR a focení pod palbou si vyloženě užíval. Jeho největší trofejí byl vlastní teleobjektiv prostřelený srbským sniperem! Takže ano, i takoví fotoreportéři existují. A myslím, že přinesou z války lepší fotky než ti, co se bojí.“[61]

Nebezpečí, strach, komplikované podmínky a nemožnost ovlivnit vlastní budoucnost (život) způsobují, že mnoho fotografů u práce válečných reportérů nevydrží. Lenka Hatašová tuto práci opustila právě pro přemíru stresu při dokumentování války.
Je velmi zajímavé, jak se člověk vyrovnává se stresem. Stres v našem těle spouští okamžité procesy, které nám v dřívějších dobách pomáhaly přežít. V přírodě člověka ohrožovala dravá zvířata. Paralýza (znehybnění) způsobila, že se člověku zvířata většinou vyhnula. Mrtvá nebo nemocná kořist mohla predátorovi způsobit vážné zdravotní problémy. Někteří fotografové mají zkušenost s tím, že když se dostali do stresu, najednou jako by jim přestal fungovat mozek a úplně ztuhli. Na takové situace pomáhá cvičení, kdy se fotograf dostává opakovaně do podobných situací. Existují mnohé kurzy, které pomáhají zvládat podobné situace. Některé kurzy organizuje Armáda ČR.
Strach pomáhá člověku přežít a pokud jeho smysly příliš otupí (alkohol, drogy, absence pudu sebezáchovy), hrozí bezprostřední ohrožení života. Fotograf se díky absenci strachu může dostat blíže k fotografované scéně a snímky mohou získat na autenticitě. Jan Šibík nebo třeba Antonín Kratochvíl se vždy snažili dostat při fotografování válečné scény na vzdálenost dvou až tří metrů od hlavního motivu fotografie. Je to místo, kde snadno dojde k tomu, že si fotografa může splést válčící strana a hrozí zde nejvyšší riziko zranění (odraz projektilu, střepiny) nebo smrt.
Patrick Chauvel, legenda válečné fotografie, kdysi řekl. *„Ostatně jediný, kdo ve válce zvítězí, je smrt.“*[62]

61 Rozhovor s Lenkou Hatašovou (květen 2022) - autor Adam Wiltsch
62 (URL: <https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/jediny-kdo-zvitezi-je-smrt-rika-valecny-fotograf-chauvel.A091106_191754_vytvarneum_ob/>[cit. 2022-06-20]>)

Fotografie 96, 97: Sarajevo 1993 Soukromý archiv Lenky Hatašové

Uvědomujete si, že fotografie může také pomáhat? Jaké s tím máte zkušenosti?

„Samozřejmě, fotkou se dá poukazovat na cokoli. Ukazovat hrůzy války, chudobu světa, společenské nešvary, ekologické katastrofy - nebo třeba i lidská postižení. Já sama jsem před časem nafotila kolekci portrétů lidí s rozštěpem, vznikla z nich knížka i putovní výstava a věřím, že zrovna tenhle projekt mohl k demytizaci rozštěpů pomoc.“

Hodně mladých lidí chce být slavným válečným fotografem, ale myslím si, že když vidí realitu, tak se doslova po...., setkala jste se někdy s někým takovým? Potkala jste fotografy, kteří profesně nezvládli situaci, do které se dostali?

„Ano, mohu potvrdit z vlastní zkušenosti – přesně tohle jsem zažila já v Sarajevu v roce 1993 *(smích). Nějaké fotky jsem sice přivezla, ale zaplatila jsem za ně vysokou cenu.“*

Souhlasíte s názorem, že když by nějaká fotografie s drobnou fotomontáží mohla pomoct ukončit válečný konflikt, tak se to má udělat nebo se má fotit realita bez zásahu do fotky? Prostě ctít pravdu, ať je jakákoli a neupravovat to?

„Pravda je velmi subjektivní záležitost, deset fotografů vám nafotí stejnou situaci úplně jinak. A kdyby mohla fotomontáž ukončit válečný konflikt? Sem s ní!“

Máte pocit, že žijeme v ČR – ve svobodné zemi? Často lidé nadávají, že je u nás cenzura a nedemokracie – můžete to potvrdit nebo vyvrátit a zkusit srovnat s nějakou jinou zemí?

„Jak je to v jiných zemích moc nevím, ale o tom, že privátní majitelé vydavatelských domů lehce ovlivňují, o čem jejich média píší, jsem už slyšela. Takže ano, cenzura existuje – ale spíš než ze strany státu přichází ze soukromého sektoru.“

Znáte nějaké méně zkušené fotografy, kteří dělají pěkné fotoreportáže z válečných oblastí a nejsou tolik vidět a ráda byste je zviditelnila?

„Znám jen Šibíka a Krupaře, a pak ty dvě ženy co spolu fotí - a ti jsou známí až až.“

1993:
SARAJEVO

HLAVNÍ BOSENSKÉ MĚSTO SARAJEVO VSTOUPILO DO DĚJIN JIŽ NEKOLIKRÁT. CO VŠAK PROŽÍVÁ TOTO BEZMALA JIŽ DVACET MĚSÍCŮ OBKLÍČENÉ MĚSTO BĚHEM HRUZNÉ VÁLKY V BÝVALÉ JUGOSLÁVII, ZNEJMÉNĚJÍMA V EVROPSKÉ HISTORII OBDOBÍ, JAKOBY NESTAČILY DESETITISÍCE MRTVÝCH ČI ZMRZAČENÝCH SARAJEVANŮ, OBĚTÍ Z ŘAD STRADAJÍCÍCH CIVILISTŮ KAŽDÝM DNEM PŘIBÝVÁ. JAK DLOUHO JEŠTĚ BUDOU TI, CO SE SNAŽÍ VÁLEČNÉ PEKLO PŘEŽÍT, ČEKAT NA SVOU SPÁSU?

TEXT A FOTO:
LENKA HATAŠOVÁ, SARAJEVO

DALŠÍ ZIMA SE BLÍŽÍ

"Minulá zima byla opravdu strašná," říká Zeljka, válečná vdova a matka dvou dětí. „Co nás ale čeká příští, to si raději ani nedokážu představit. V provizorních kamínkách jsme pálili, co se dalo. Dřeva a uhlí byl takový nedostatek, že se za něj i na černém trhu platila hrozné moc. Samozřejmě, pouze hrubou měnou." Přes veškerou snahu vytopit panelákový byt sarajevského sídliště Zeljka a její děti málem zmrzly. Okna, která zůstala po dělostřeleckých palbách celá, můžete v Sarajevu spočítat snad na prstech jedné ruky. A snažte se pak obhájit v bytě, jehož okenní rámy vyplňuje jen igelitová náhražka. „V noci jsme se bálli do všeho, co jsme doma našli - ale mráz byl stejně nepřemožený. Těžké omrzliny končetin nebyly tehdy žádnou výjimkou."

Dodávky elektrického proudu a vody byly několik měsíců totálně zastaveny. „Žít bez elektriny jsme si zvykli, ale pro vodu jsme museli chodit skoro každý den," říká Zeljka. Několikahodinové fronty, které musí obyvatelé dodnes vystát u městských nádrží, bývaly dříve oblíbeným terčem granátových masakrů. Co znamená každodenní transport vody pro obyvatele nejvyšších pater sarajevských věžáků, si asi těžko dokážeme představit.

Další problém, který obklíčené město fungující prakticky bez jakéhokoliv telefonního či poštovního spojení s okolním světem sužuje, je nedostatek potravin. Humanitární balíčky, které sice každý pravidelně dostává, však nestačí. A jejich jednotvárný obsah (fazole, nudle, konzervy) mnohdy nutí Sarajevany obětovat k přípravě jídla dokonce psa, kočku nebo třeba ježka!

MATKA UNPROFOR?

Území obklíčeného Sarajeva kontrolují dnes egyptské, ukrajinské a francouzské prapory vojska OSN. Původní role těchto mezinárodních ochranců míru se zdála být jasná: ochrana a humanitární výpomoc především. Mají však obyvatelé z této „výpomoci" opravdu radost? Vojáci v modrých přilbách se totiž pomalu stávají nechtěnými prostředníky obchodníky a dokonce i vládci černého trhu. Vedle novinářů a zpravodajů jsou totiž jediní, kteří se z odříznutého města dostanou ven a zase zpět. Nedostatkové zboží jako jsou potraviny, cigarety, káva, alkohol a dokonce i drogy se pro překupníky stávají opravdu zlatým dolem. Za balíčky amerických cigaret či kávy se v Sarajevu platí neskutečné sumy. V tvrdé měně, pochopitelně. A tu den ze dne chudnoucí obyvatelé získají od svých „dobrodinců" snad už jen za zlato, prodávané hluboko pod cenou, a za své tělo - prostituci se zde daří rovněž slušně. Velitelství UNPROFOR se sice snaží této situaci všemožně zabránit - zdá se však, že je to nad jeho síly. Spojení vojáků se zdejší mafií je zřejmě příliš velké sousto i pro „matku národů" OSN.

SNAJPEŘI

Velkou část sarajevských obětí mají vedle granátů a min na svědomí právě snajpeři, nebo ostřelovači, chcete-li. Jejich neuvěřitelně přesné, dalekonosné pušky jen málokdy minou pečlivě zvolený cíl. Jejich nejčastějším terčem bývají především ti snadno zasažitelní: staří lidé a děti. Munice je kontrolována, zbytečně vypálené střely se netolerují. Nad zrůdností těchto chladnokrevných vrahů zůstává rozum stát. Srbští ostřelovači prý inkasují za „kus" i několik set marek! Na nápisy „PAZI, SNAJPERI„ (Pozor, ostřelovači) jsem narazila téměř na každém kroku. V blízkosti těchto cedulek není radno se příliš dlouho zdržovat. Snajper dokáže přesně zasáhnout až na kilometr, neprůstřelná vesta či přilba jsou v tomto případě prakticky zbytečné. „Když tě chce dostat, nemáš šanci," tvrdí mi dvaadvacetiletá Darja, která byla hned na začátku války střelena do hlavy. Je jednou z mála obětí, které zásah přežily. „Otočila jsem se zrovna v okamžiku, kdy vystřelil. Kulka proto neprorazila lebku, ale proletěla jen povrchem hlavy."

Srbské ostřelovače mají za úkol likvidovat takzvaní kontra-snajpeři, příslušníci armády Bosny a Hercegoviny (BaH), která se snaží bránit Sarajevo. Jedním z nich je čtyřiačtyřicetiletý ekonom, předzpívaný Mimo. V mládí získal zkušenosti ve střelbě a kromě toho je schopen rychle a uvážlivé přemýšlet - proto byl vybrán pro tuto práci. „Nemám žádné výčitky svědomí, že zabíjím. Co mi zbývá? Likviduji jen vrahy nevinných lidí, mé rodiny a mých přátel." Mimova rodina dávno opustila Bosnu, nyní žije na chorvatském pobřeží. Jeho manželka je Chorvatka, on je Muslim. A co jsou jejich děti? Jsou Bosňané. A o tom je vlastně tato válka. O snaze zachovat stát více národností.

V dopravním letadle R.A.F. opuštím po týdnu Sarajevo. Padá mi pomyslný kámen ze srdce - možná budu ještě nějakou dobu intuitivně krčit hlavu v domnění, že se právě ocitám v zaměřovacím kříži ostřelovače. Ale taky se budu moci vysprchovat pod tekoucí vodou, pořádně se najíst, dát si kávu či víno nebo si koupit cigarety jakékoliv značky. Před očima budu však asi už pořád mít všechny ty skvělé lidi, kteří se se mnou rozdělili i o to málo, co měli; všechny ty zmrzačené, které jsem viděla na amputačním oddělení v jedné ze tří fungujících nemocnic; bývalý olympijský stadion, který teď slouží už jen jak obrovské pohřebiště a neuvěřitelně zdemolované celé čtvrti města Sarajeva mě budou pronásledovat ve snech, ze kterých mě doma nebude ale probouzet žádná dělostřelecká palba.

A pevně věřím slovům divadelního režiséra Harise, který říká, že ani to nejhorší peklo není nekonečné.
Držím ti palce, Sarajevo!

Fotografie 98: Sarajevo 1993 - ukázka z reportáže Soukromý archiv Lenky Hatašové

Lenka Hatašová potvrzuje ve svém rozhovoru to, co uvádí i mnoho jiných fotografů, často raději mimo záznam, že obrovským způsobem sílí tlak vydavatelů a mediálních skupin na určitý typ zveřejňovaných zpráv. Po bouřlivých devadesátých letech se dostáváme do období, kdy se tlačí na často umělou korektnost a to nejen ve fotografii.[63] Reportážní fotografie může určitým způsobem zkreslovat realitu a záleží na daném autorovi, jak snímek zaznamenané reality vyzní. Pokud někdo z vydavatelů upřednostňuje styl určitého fotografa, byť jsou jeho fotky kvalitní, může snadno dojít do situace jako byla například v Reflexu v devadesátých letech, že „svět byl u nás podle Jana Šibíka."

63 Rozhovor s Lenkou Hatašovou (květen 2022) - autor Adam Wiltsch

Fotografie 99

6.3.2. PETR JOSEK (*1952, Brno)

Rodák z Brna. Prošel různá povolání – asistent kamery a filmové a televizní produkce, laborant a fotoreportér ČTK.
Od r.1990 je fotoreportérem agentury Reuters. Válečné fotografie začínal fotit v Bosně, Chorvatsku, Srbsku, převraty v Rusku, život v Iráku těsně po svržení Saddámova diktátorského režimu. V letech 2007 a 2008 navštívil Irák vícekrát. K jeho dalším cestám patří fotoreportážní cesta na Ukrajinu v roce 2015 a následná migrační krize téhož roku.
V devadesátých letech byla válečná reportáž v ČR doménou výhradně mužů, ženy se v tomto povolání uplatňovaly minimálně. Jak uvádí Petr Josek ze svých prvních začátků:

„Byl, ten život byl úplně jiný. Člověk se nejdřív bál, ale když na místo přijel, dokázal si, že je schopen reagovat na podněty a nebezpečí. Zjistil jsem, že dokážu dobře reagovat, že vím, co mám dělat. V Moskvě jsem byl na druhém převratu dva měsíce, v Iráku měsíc a půl. Obvykle se střídá po měsíci, ono je to náročné nejen psychicky, ale i fyzicky.“[64]

Petr Josek prošel fotografickou přípravou pod vedením profesora Jána Šmoka, který ovlivnil mnoho českých fotografů.

Fotografie 100: Vojáci Kosovo | Josek, Petr

64 (URL: <https://protisedi.cz/fotograf-petr-josek/>[cit. 2022-06-20]>)

„Teorii fotografického obrazu jsem znal z "předškoličky" od Šmoka: tam mi bylo řečeno, co je kompozice, a tam jsem se začal snažit dělat klidné obrazy. Vždycky jsem se trochu snažil, aby ta fotka "nějak vypadala". Ono to není tak složité. Prostě nám řekl, že převádíme trojrozměrnou skutečnost na dvojrozměrný obraz."[65]
Petr Josek byl zvyklý pracovat jiným stylem, než jakým pracovali naši fotografové v devadesátých letech pro česká média. Byl na něj kladen tlak na kvalitu a rychlost.

Takto srovnává svou práci pro ČTK a pro Reuters:

„Do ČTK jste přišla z reportáže, nechala vyvolat filmy a udělat kontakty, z nich se vybíralo a popisovalo a dalo zase "do směny," kde to vydali – postprodukce nebyla úplně na vás.
U Reutera jsem dělal všecko včetně hledání reportáží, kromě těch, na které mě nanominovali. Musel jsem se snažit, aby mi nic neuniklo, což byla honička.
V 90. letech, když se rozpadal Sovětský svaz, jsem hodně jezdil do postsovětských republik, například do Moldávie a do pobaltských republik. Potom začaly události v bývalé Jugoslávii a tak jsem už chytnul rytmus agenturního fotografa. Tím, že jsem dělal všechno sám, byl jsem daleko rychlejší ve výstupu, než byli u nás zvyklí, takže na mě byli trošku naštvaní."[66]

Z mnoha výstav, projektů a instagramového profilu je patrné, že styl fotografování Petra Joska ustrnul někde v devadesátých letech. Jeho styl by se dal charakterizovat, jako styl fotografa „jediné fotky."
Na svém profilu publikuje stovky fotografií, které působí zajímavě, ale vždy jen samostatně. Každá fotografie je určitý obraz, záznam - určitá snaha o dokonalost, ale jakoby všechny fotografie neměly rukopis téhož autora. Chybí jednotná návaznost, který je důležitý pro vytváření fotoreportáží jako celku. Z většiny jeho fotografií vyzařuje klid a harmonie. Jeho portrétní fotografie nebo fotografie krajiny jsou skvělé, ale válečná fotografie v jeho pojetí postrádá náboj nebo napětí.
Petr Josek často fotografoval i sportovní události, které by se daly svou dynamikou děje srovnávat s fotoreportáží ve válečném prostředí. I zde je těžké najít fotografie, které by vyjadřovaly, to co by vyjadřovat měly.
Snímky působí, jakoby byly vystřiženy z nějakého akčního filmu. Vše je teatrálně harmonické a divák má pocit, že se ocitl uprostřed Hollywoodu.
Petr Josek dokumentoval sportovní utkání, živelné katastrofy a běžný život. Dostal mnohá ocenění, včetně Czech Press Photo. Občas mu veřejnost vyčítala, že zinscenoval jednu z vítězných fotografií, ale vždy to vyvrátil.

65 (URL: <https://protisedi.cz/fotograf-petr-josek/>[cit. 2022-06-20]>)
66 (URL: <https://protisedi.cz/fotograf-petr-josek/>[cit. 2022-06-20]>)

Fotografie 101

6.3.3. LENKA KLICPEROVÁ (*1976, Pardubice)

Začínala jako novinářka a v letech 2000 až 2018 byla šéfredaktorkou časopisu Lidé a Země. Pracovala v několika afrických zemích, od Angoly po Namibii, Nigérii, Tanzanii, Keňu, Etiopii, Mali, Burkinu Faso, Čad, Niger a Demokratickou republiku Kongo. Několikrát cestovala do Afghánistánu. Dostala se také do Somálska, které bylo postiženo desetiletími války. Od roku 2001 se zaměřuje na válku s Islámským státem v Iráku a Sýrii. Od roku 2016 spolupracuje s Reflexem. Je spoluautorkou několika dokumentárních filmů (Slzy Konga, Latim - Circumcis, Ženy v Iráku, Ženy v zemi Talibanu, Unbroken) a několika televizních reportáží. Věnuje se pedagogické činnosti. Je držitelkou více než deseti cen a nominací v soutěži Czech Press Photo - jak ve fotografii, tak ve videoprodukci. V roce 2010 vyšla první kniha Afrika v nás, na které spolupracovala s Olgou a Václavem Šilhovými a následovala Afrika ve Spojených státech II.
Práce v Sýrii vedla ke dvěma knihám Islámský stát, jejichž spoluautorkou je Markéta Kutilová. V roce 2018 vyšla jejich třetí společná kniha - Ve válce. Vypráví příběhy lidí, jejichž životy ovlivnily války v Iráku a Sýrii. V roce 2019 vyšla kniha s názvem AK 47. Zaměřuje se na dramatický život slavného českého válečného fotografa Antonína Kratochvíla. Klicperová sepsala obsah knihy, kterou upravila podle Antonína. V září 2020 vypukla válka v Náhorním Karabachu. V centru dění se rychle ocitly Lenka Klicperová a Markéta Kutilová. Válku na Kavkaze zaznamenaly dvě reportérky v mnoha reportážích, ale také v knize Poslední zapálí vesnici (Euromedia 2021). Lenka Klicperová spolupracuje s mnoha českými médii, včetně magazínu Reflex, Echo a pořadu Reportéři ČT. Vyučuje také na Univerzitě Hradec Králové. V roce 2020 byla zařazena do prestižní databáze Female Photographers, která zahrnuje ty nejlepší fotografky z celého světa. Více na https://www.womenphotograph.com/
V roce 2021 vyhrála mezinárodní fotografickou soutěž Solo Exhibition November 2021. Její profil najdete na americké stránce All About Photo (https://www.all-about-photo.com/…a-klicperova)
Téhož roku byla série „Lost War“ také finalistou soutěže Black and White Photography Awards 2021, kterou pořádá Dutch Lens Culture, jeden z nejvlivnějších fotografických portálů na světě.[67]

67 (URL: <https://lenkaklicperova.cz/o-lence/info/>[cit. 2022-06-20]>)

Fotografie 102: Rusové střílejí bezhlavě na všechno. Zabíjejí civilisty, ničí školy, obchody, nemocnice, domy i auta Ukrajina, 2022 | Klicperová, Lenka

Tato fotografka patří k našim nejaktivnějším ženským válečným reportérkám, navíc spolupracuje s Armádou ČR. Její začátky nebyly lehké, ale nepřestala být ve svých fotografiích i komentářích lidská.

> Lenka Klicperová píše o svých začátcích a o bezpráví na ženách v rozhovoru pro Forbes (2018). V Kongu se zároveň poprvé setkala s absolutním bezprávím – sexuální násilí páchané na ženách popisuje jako čirou hrůzu.
>
> *„To byl asi nejsilnější zážitek v životě. Taky jsem to obrečela. Když jsem uslyšela první příběh, pustila jsem slzy ven. Mozek ale naštěstí umí zapomínat. Dnes už dokážu emoce udržet na uzdě, protože já na tom místě nejsem kvůli tomu, abych brečela, ale abych zaznamenala příběh. Druhou věcí ale samozřejmě je i pocit určitého zadostiučinění, že člověk dodá těm lidem sílu tím, že je vyslechne.“*[68]

68 (URL: <https://18inspirativnich.forbes.cz/www/9-lenka-klicperova>[cit. 2022-06-01]]>)

Pro Lenku bylo Kongo prvním kontaktem s válečnou zónou. Jenže v životě je zvyklá posouvat si metu vždy o kousek dál, a tak si řekla:

„Zvládla jsem první válečnou zónu, tak co kdybych zkusila Afghánistán? Ten mě už dlouho lákal. Myslela jsem si, že na to nemám, ale jak jsem tak dumala, sama sebe jsem se zeptala: A co když to zvládneš? Tak to prostě zkusíš a uvidíš, jestli na to máš, nebo nemáš. S Irákem to bylo obdobné. Jen Sýrie pro mě byla stále ‚red line'. Jenže pak jsem v televizi viděla boj o Kobani a to mě zlomilo. Když vidíte tu neskutečnou odvahu místních, kteří se brání se samopalem v ruce proti obrovské přesile, to si potom říkáte, tam musím jako novinářka být..."[69]

V roce 2016 vyšel pro LIDOVKY.CZ, následující rozhovor. Autorkou byla Marie Frajtová. Je z něj jasné, jak přistupuje k adrenalinovým situacím a jak se s nimi vypořádává.

Redaktorka: Francouzský válečný reportér Patrick Chauvel mi vyprávěl, že se mu v boji vždycky zostří smysly, že líp vidí a slyší, že je to značně návykový stav. Máte to taky tak?

Lenka Klicperová: „Návykové to je stoprocentně. Už když se blížím k místu boje a slyším to dunění, okamžitě mi najede adrenalin. Cítím se najednou jako ve svém živlu, je to strašně intenzivní, těžko popsatelné. Vidím kolem sebe ostřelovače, slyším střelbu, celé tělo se přepne do jiného módu – a to je fakt závislost. Moje obranná reakce proti stresu je paradoxně smích. Glosuju všechno kolem sebe, hulákám na vojáky česky, oni mi nerozumí, ale smějou se na mě. Kolegyně Markéta Kutilová mě natočila po návratu z bitvy na Tišrínu v Sýrii a já v tom videu neřeknu jedinou větu bez záchvatu smíchu. Jsem evidentně v rauši z toho, že jsem to přežila. Kdo to nezažil, nepochopí to."

Šlo vám někdy skutečně o krk?

„Tehdy určitě. Byla jsem v první linii s patnácti vojáky, kteří měli jen samopaly a lehké kulomety, islamisté tři sta metrů proti nám. Šli jsme nekrytým terénem a kulky hvízdaly fakt všude. V jednu chvíli na nás začal útočit tank. Když se vynořil na obzoru, zbledli úplně všichni, což mě dost rozhodilo. Naštěstí se podařilo navést na tank leteckou podporu, která ho začala bombardovat, takže se obrátil a odjel. To vše se odehrálo asi ve dvou minutách, ale čas je v boji relativní pojem."[70]

Lenka Klicperová je jednou z mála žen, které se s úspěchem živí válečnou fotografií. Jak sama uvedla, tak vedla i kurzy - kde vysvětlovala, jak se chovat v krizových situacích. V této profesi došlo v poslední době k silné „emancipaci" ve válečné fotografii, která odráží stejný postoj ve společnosti nebo třeba také v armádě.

Fotografii nebere jako řemeslo, ale snaží se vyjádřit pocit z toho, co vidí. Cítí se být jak

69 (URL: <https://18inspirativnich.forbes.cz/www/9-lenka-klicperova>[cit. 2022-06-01]>)
70 (URL: <https://www.lidovky.cz/relax/lide/odmitam-mit-v-terenu-zbran-rika-valecna-reporterka-lenka-klicperova.A160818_165241_lide_ele>[cit. 2022-01-06]>)

fotografka, tak reportérka (píšící fotografka). Doplňující komentáře jsou pro ni velmi důležité. Sociální přesah dokumentární fotografie z jejího pohledu naprosto zřejmý.

„Válečná fotografie může přenášet ten lidský osud. Ty lidi (diváky) ta fotka může nabít snahou nějak pomoct. Fotografie má ten potenciál.“[71]
Sama se osobně setkala na Ukrajině s Patrickem Chauvelem.
Jako fotografka je velmi psychicky odolná a dostatečně disciplinovaná - ví, jak se chovat ve válečném prostředí. Dokáže vyhodnotit, kdy by určitá fotografie mohla lidem ublížit, a raději snímky nezveřejňuje. Plně si uvědomuje nebezpečí, které válka přináší.

„Na Donbase je to teď to nejhorší, co jsem zažila. Nad váma létají drony. Tam se neustále ostřeluje od rána do večera. Nevíte, jestli vaše auto někdo zaměřil nebo jde proti vám průzkumná jednotka.“[72]
Velmi citlivě vnímá změny nálad ve společnosti, které mohou ovlivňovat objektivitu zveřejňovaných fotografií. Podobně reagují i jiní autoři fotografií.

„Myslím, že žijeme pořád v demokratické společnostiám, ale poslední dobou mám pocit, že se začínají objevovat takové totalitářské tendence. Ve smyslu toho neustáleho škatulkování lidí. Snaha jít v jednom šiku s tím jedním názorem a ve chvíli, když vybočíte, tak jste černá ovce a ten šik se na vás vrhne a je velmi těžké to ustát. Svoboda,, kterou jsem zažila v devadesátých letech se začíná tímto trošičku bortit. Tohle téma mě kdysi nenapadlo vůbec řešit, ale teď to řeším poměrně často. Je to také o osobní odvaze, kdy si člověk stojí za svým názorem i když si sto lidí myslí něco jiného a budou mě kamenovat na sociálních sítích. Nálada ve společnosti je tak agresivní. Člověk nemůže zveřejnit, co chce. Člověk si musí dělat určitou autocenzuru, což se dřív nestávalo.“[73]

Když se člověk dívá na některé její fotografie, má pocit, jakoby to bylo baravnější pokračování práce Antonína Kratochvíla. Je přirozené, že lidé podvědomě přejímají to, čím se obklopují a je jim to blízké.

„Já úplně miluju Toníčka Kratochvíla - je to podle mě jeden z nejtalentovaněějších fotografů, který se kdy narodil. Je to světový fotograf, který nemá obdoby.“[74]

Přestože je Lenka Klicperová v poslední době často kritizována za svou neobjektivnost a zkreslování informací,[75] inspirovala mnoho mladých žen k fotografování a svou pedagogickou činností vychovává nastupující generaci fotoreportérů. Její práce je současná, odráží světové trendy ve fotografii a je na ní patrná snaha se vyvíjet - neustrnout v zažitých kolejích. Vybočuje a sama to tak i cítí a to navzdory kritice.

71 Rozhovor s Lenkou Klicperovou (červen 2022) - autor Adam Wiltsch
72 Rozhovor s Lenkou Klicperovou (červen 2022) - autor Adam Wiltsch
73 Rozhovor s Lenkou Klicperovou (červen 2022) - autor Adam Wiltsch
74 Rozhovor s Lenkou Klicperovou (červen 2022) - autor Adam Wiltsch
75 (URL: <https://hlidacipes.org/valka-jako-obchodni-artikl-ceska-zahranicni-novinarina-attention-whores-a-prodej-emoci/>[cit. 2022-06-01]>)

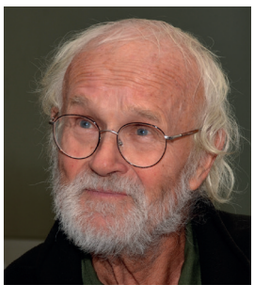

Fotografie 103

6.3.4. JOSEF KOUDELKA (*1938, Boskovice)

Josef Koudelka je jeden z nejvýznamnějších českých fotografů posledních padesáti let. Po studiu na ČVUT pracoval jako letecký inženýr, fotografoval zejména divadelní představení.
Jeho kariéru dobrého fotografa odstartovaly snímky invaze vojsk Varšavské smlouvy do tehdejšího Československa v roce 1968. Vyšly anonymně, později za ně dostal Zlatou medaili Roberta Capy. Je členem proslulé fotografické skupiny Magnum Photos. Mezi jeho nejvýznamnější soubory patří - Cikáni nebo Exily, které fotografoval při svých cestách po Evropě, v sedmdesátých a osmdesátých letech.
Deset let žil ve Velké Británii a později se stal francouzským občanem (1987). Ve Francii žije dodnes.
V roce 2019 zakládá nadační fond - Josef Koudelka Foundation, jehož účelem je správa, ochrana, propagace a důstojná prezentace díla Josefa Koudelky (https://www.josefkoudelka.org/).

Fotografie 104: Část žiletkového plotu Izrael. | Koudelka, Josef. Magnum Photos

Josef Koudelka není typický válečný fotograf, který fotografoval po roce 1989, ale přesto je na některých snímcích podvědomě cítit bezútěšnost lidí, kteří se setkali s válkou. Izraelsko-palestinský konflikt si lze jen těžko představit bez jeho snímků území rozděleného monumentální zdí a žiletkovým plotem.

Válka v Libanonu a rozstřílený Bejrút v roce 1991 - koudelkovy fotografie jako memento tohoto válečného konfliktu. Koudelka rozhodně neměl nikdy ambice být válečným fotografem. Jeho práce v Libanonu ukazuje esenci zla, které se odráží v zdevastovaných budovách města.
Není potřeba být přítomen válce, aby člověk dokumetoval její hrůzy. Válka má mnoho podob a aspektů a hlavně nepřímých spojení se skutečností.

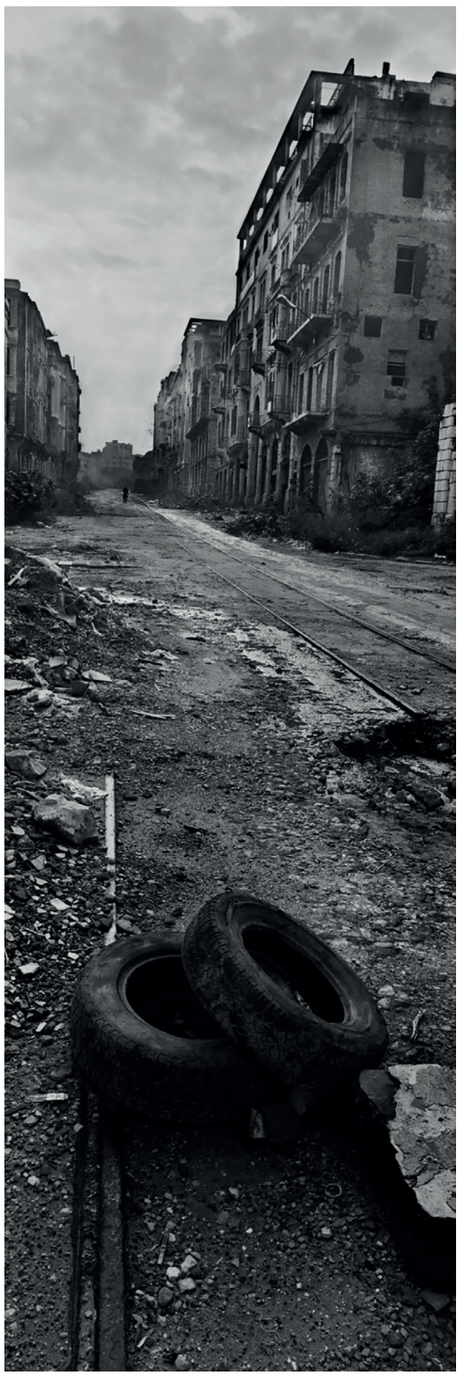

Fotografie 105, 106: Centrum města. Bejrút, Libanon. 1991 | Koudelka, Josef. Magnum Photos

Fotografie 107

6.3.5. ANTONÍN KRATOCHVÍL (*1947, Lovosice)

Antonín Kratochvíl patří k našim nejuznávanějším fotografům a je znám svou prací i ve světě.
Narodil se v Lovosicích, kde měl jeho otec Jaroslav Kratochvíl fotoateliér.
V roce 1949 rodinu zasáhla likvidace podnikatelů a živnostníků. Byli okradeni o majetek, museli odejít z Lovosic a byli přesídleni do pracovního tábora ve Vinoři. Otec byl nucen pracovat v továrně, matka v zemědělství. V roce 1953 byli z tábora propuštěni a přestěhováni do pražského Karlína. Antonín Kratochvíl nemohl z politických a stranických důvodů studovat. Vyučil se stavebním zámečníkem v podniku Pozemní stavby.

V roce 1967 se oženil. Před narozením svého dítěte utekl přes Jugoslávii do Rakouska (syna spatřil po osmnácti letech). V Československu byl odsouzen v nepřítomnosti na sedm let. Prošel uprchlickým táborem Traiskirchen, vězením ve Švédsku, francouzskou cizineckou legií, nakonec skončil v Nizozemsku.

Na doporučení svého přítele vystudoval bakalářský program na umělecké Akademii Gerrita Rietveltda v Utrechtu. Podruhé se oženil s Američankou a v roce 1972 odjel do USA.

Začal pracovat pro prestižní americké noviny a časopisy – Playboy, Penthouse, Vogue, Rolling Stone, Los Angeles Times Magazine nebo Newsweek. Získal si uznání mnoha celebrit. V roce 1975 jej mohli v USA navštívit rodiče.

Je autorem knih Broken Dream (1997), Incognito (2001), Supravviere (2001) nebo Vanishing
V roce 2020 vyšla kniha s názvem Fotoeseje, kterou doprovázela rozsáhlá retrospektivní výstava se stejným názvem.
O Antonínu Kratochvílovi bylo natočeno několik dokumentů. Poslední snímek byl uveden do kin v roce 2020 pod názvem: Můj otec Antonín Kratochvíl (2005). Byl čtyřikrát oceněn v soutěži World Press Photo. Jako fotožurnalista pracoval v Afghánistánu, Iráku, Kongu, Rwandě nebo Bosně.

Fotografie 108: Fotoeseje Irák, 2003 | Kratochvíl, Antonín

Fotografie použita na přebalu bakalářské práce.

Práce Antonína Kratochvíla nese výrazné prvky umělecké fotografie, jeho pohledy jsou neotřelé. Je znát, že měl bohaté zkušenosti s armádou. Dokáže být důrazný. Několikrát se ocitl v přímém ohrožení života, ale vždy vše bez úhony přečkal. Absence strachu mu umožnilo se dostat vždy blízko k fotografovaným objektům.

„Mám rád tu intimní situaci, takže vždy se musí dopředu. Když používáte dlouhé sklo, tak se z té situace dostanete jinam, nejste u toho a je to vidět. Měl jsem vždy 28 milimetrů, takže jsem bohužel musel vždy přilézt k té situaci, abych to vyfotil,“[76]

Jeho černobílé snímky působí magickým dojmem. Často fotografuje postavy v pohybu nebo jen části postav. Divák si domýšlí, co se děje za scénou. Fotky jsou přesto jasně čitelné, i když dávají velký prostor fantazii. Přestože působí velmi cynickým dojmem, fotografie jsou naprosto opačného charakteru. Jakoby to, co skrývá ve svém vnitřním světě, vyplouvalo na povrch skrze jeho fotografickou tvorbu.
Posledních patnáct let se věnuje předávání zkušeností mladším fotografům a natrvalo opustil válečnou fotografii. Zabývá se spíše sociálními tématy.[77]

„Vždycky jsem se považoval spíš za humanitárního fotografa, víc než válku samotnou jsem mapoval její kruté důsledky. Dopad na lidi.“[78]

76 (URL: <https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/antonin-kratochvil-fotograf-ak47-fotografie-kniha-rozhovor-2019_1909282004_ako>[cit. 2022-06-06]>)

77 (URL: <https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/jsme-svazani-dogmaty-rika-fotograf-antonin-kratochvil/r~22a08f6047c011e494d7002590604f2e/>[cit. 2022-06-06]>)

78 (URL: <https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/antonin-kratochvil-fotograf-valka-ukrajina-fotky-97kariera.A220412_144457_vytvarne-umeni_wes>[cit. 2022-06-06]>)

Fotografie 109

6.3.6. STANISLAV KRUPAŘ (*1972, Pardubice)

Přední český fotoreportér, který pracoval pro česká i zahraniční média. Fotografii se věnuje už od roku 2002. Od roku 2003 obdržel mnoho ocenění v prestižní soutěži Czech Press Photo.
Jeho pracovní život je velmi pestrý – po studiích na Mendelově univerzitě v Brně (lesnická a dřevařská fakulta) pracoval jako vychovatel, učitel, ale také jaké zemědělský dělník na farmách ve Velké Británii.

Prošel několik prestižních českých periodik. Jeho kariéru fotoreportéra ovlivnila práce v Lidových novinách, týdeníku Ekonom a v týdeníku Reflex. V Reflexu byl kmenovým zaměstnancem a následně pracoval pro německý deník Die Zeit. (spolupráce s dalšími médii - TIME, NYT, National Geographic, GEO)

S kamarádem Wolfgangem Bauerem vytvořil, díky netradičnímu projektu, knihu Přes moře s uprchlíky. Vždy působil skromně a empaticky. Díky svému přístupu k lidem měl možnost dostat se blízko i k těm nejchudším vrstvám. Několikrát málem zaplatil svou práci životem, ale vždy si dokázal poradit i v krizových situacích.[79]
Na domácí půdě se věnoval fotografování gangů, neonacistů a obyčejných lidí. V zahraničí působil na Blízkém východě.
Jeho oblíbenou oblastí působení je ruskojazyčné prostředí. Mnohokrát cestoval po Sibiři, Altaji, Sajanech a spřátelil se s místními obyvateli, kteří mu umožnili nahlédnout do svého soukromí. Z návštěvy jihosibiřské Tuvinské republiky, kde se spřátelil s místními obyvateli, vznikla rozsáhlá fotoreportáž o šamanismu. Není bez zajímavosti, že právě z tohoto prostředí pochází Ministr obrany RF – Sergej Šojgu.
Stanislav Krupař je dlouhá léta příznivec značky Nikon. Používal jak digitální přístroje, tak analogové.
I přes své obrovské vytížení souhlasil s krátkým rozhovorem, kde odpovídá na některé otázky, které se týkají vnímání fotografie, jako nového média. Otázky byly koncipovány tak, aby poukázaly na možnost, jak může fotografie manipulovat a je manipulována. Mnoho lidí se domnívá, že se nacházíme několik let v tzv. hybridní válce - média často neukazují skutečný chod událostí a v důsledku nedostatku financí a osobní zodpovědnosti, neinformují pravdivě o některých válečných konfliktech. Fotografie se stává nástrojem propagandy, stejně jako tomu bylo i v minulosti.

79 (URL: <http://www.krupar.com/about.htm>[cit. 2022-06-20]>)

Další otázky mají osobnější charakter a akcentují principy práce člověka ve válečných zónách - pohled mladých lidí často idealizuje roli reportéra, ale se skutečnými krizovými situacemi nemá mnoho zkušeností. Pohled starší generace je zase zcela opačný, což je logické, z důvodu historicky-politického vývoje v naší zemi, kterým si museli projít.[80]

Adam Wiltsch: Máte pocit, že rodinné zázemí (dětství, puberta, vztahy) formuje to, jakým pohledem se dívá člověk do fotoaparátu – jak fotku prožívá, komponuje, zpracovává? Nebo berete fotografii více jako řemeslo?

Stanislav Krupař: *„Nemyslím, že by rodinná anamnéza poznamenala přímo to, jak člověk fotí, spíš to, jaká témata si vybírá, jaká ho zajímají a čemu věnuje svůj čas a pozornost.“*

Fotografie může pomáhat i ublížit. Uvědomil jste si sílu fotografie? Potenciál fotografie, jako prostředku pro ovládání lidí i politickou manipulaci? Co pro vás znamená fotka, fotografie, jako nástroj propagandy?

„Sílu fotografie, hlavně tu negativní, si uvědomuji velmi často. Fotografie má ohromný manipulativní potenciál a je právě na jejím autorovi, jak s ním naloží. Právě to by mělo odlišovat profesionálního fotografa, protože amatérským fotografem je dnes, díky dostupnosti technologie, prakticky každý. O tom se u nás v Čechách ovšem vůbec nemluví. Můj přítel a skvělý ruský fotograf a kurátor Sergej Maximišin však často operuje s termínem „faleš, falešná fotografie“. To tehdy, když fotografie si na něco hraje, když se (prostřednictvím svého autora) snaží skutečnost reflektovat v rozporu s realitou, vnímanou skrz kritické myšlení. Profesionální fotograf musí být schopen garantovat autenticitu a věrnost obrázků, které vytváří. Ač se tak občas neděje, ale myslím, že situace se lepší. I díky řadě skandálů vznikají nějaké standardy, co fotožurnalista smí a co ne.“

Pamatujete si na nějaké okamžiky, kdy vám při pořizování fotky, šlo nebo mohlo jít o život a bylo vám to jedno? Je válečná fotografie něco jako adrenalinový sport – může to tak někdo brát?

„Ano, byly takové chvíle. Buď šlo o zjevné nebezpečí, (svištící střely kolem hlavy) nebo nepřímé, mnohdy však nemenší (především nebezpečí únosu v blízkovýchodních zemích a konfliktech). Jistě to někteří mohou brát jako adrenalinový sport. Bungee jumping a podobné aktivity já však zhola nesnáším, takže se takovým okamžikům snažím, co to jde vyhýbat. To pokud jde o to střílení. Ty druhé situace často vnímám jako největší výzvu, kdy je třeba okolí vnímat všemi smysly a kdy se na nic než na instinkt, zkušenosti a empatii nedá spolehnout.“

Uvědomujete si, že fotografie může také pomáhat? Jaké s tím máte zkušenosti?

„Fotografie jistě může i pomáhat. Pokud se povede, obzvláště doplněná o výrazný text, který dobře zpracovává příběh, může ovlivnit veřejné mínění. To je to nejcennější. Myslím, že takto zaujala naše reportáž Über das Meer – text Wolfganga Bauera s mými fotografiemi publikovaná na ohromném prostoru v týdeníku Die Zeit. Popisovali jsme v ní dramatickou cestu syrských

80 Komentář k rozhovoru se Stanislavem Krupařem. 2022 Adam Wiltsch

uprchlíků z Egypta do Evropy. V Německu se stala hitem, následně vyšla v mnoha překladech, nakonec byla zpracovaná i knižně a přeložena asi do osmi jazyků, včetně čínštiny. V ČR to byl nejčtenější materiál, který kdy vyšel na webu magazínu Reportér."

Hodně mladých lidí chce být slavným válečným fotografem, ale myslím si, že když vidí realitu, tak dostane strach. Setkal jste se někdy s někým takovým (nemusíte jmenovat)? Potkal jste fotografy, kteří profesně nezvládli situaci, do které se dostali?

„*Osobně se s nikým takovým blízce neznám. Během posledního konfliktu v Náhorním Karabachu jsem ale během podzimu 2020 potkal dost takových. Nikdo z nich však doopravdy nefotografoval, všichni natáčeli videa, nejčastěji na mobil a se selfie tyčí. Pro youtoubery je válka přitažlivá destinace.*"

Souhlasíte s názorem, že když by nějaká fotografie s drobnou fotomontáží mohla pomoct ukončit válečný konflikt, tak se to má udělat nebo se má fotit realita bez zásahu do fotky? Prostě má člověk ctít pravdu, ať je jakákoli a neupravovat to?

„*Toto je manipulativní otázka. Pravidla jsou jasná a ten kdo je překročí, diskredituje, devalvuje a banalizuje sílu fotografie. Lež nakonec stejně vyjde najevo.*"

Máte pocit, že žijeme v ČR – ve svobodné zemi? Často lidé nadávají, že je u nás cenzura a nedemokracie – můžete to potvrdit nebo vyvrátit a zkusit srovnat s nějakou jinou západní vyspělou zemí?

„*Pro mě je ČR svobodná země – alespoň ve srovnání s Východem i Západem, který znám. Na Východě nemá smysl chodit k volbám, na Západě si nesmíte rozdělat oheň v lese. U nás je mi dobře.*"

Znáte nějaké méně zkušené fotografy, kteří dělají pěkné fotoreportáže z válečných oblastí a nejsou tolik vidět a rád byste je zviditelnil?

„*Ve fotografii je úspěch dost zasloužený – skvělá fotka je vidět na první pohled, takže na to, že jsou nějací neuznaní géniové válečné fotografie nevěřím. Fůru výborné práce odvádějí současní ukrajinští fotografové, jejich jména jsou ale známá jen lidem z branže, protože pracují pro velké agentry Reuters, AP, AFP, EPA. Osobně si velmi vážím práce Romana Pilipeyho z EPA.*"

Máte nějaké méně známé nebo nepublikované fotografie z oblastí válečného konfliktu? Byl byste ochoten je poskytnout?[81]

81 Rozhovor se Stanislavem Krupařem (červen 2022) - autor Adam Wiltsch

Fotografie110: Ukrajina 1, 2022 | Krupař, Stanislav
Fotografie poskytl Stanislav Krupař ze svého soukromého archivu – Do Trostjance, městečka v Sumské oblasti jsme přijeli pár dní poté, co odtamtud Ukrajinci vypráskali ruskou armádu. Na náměstí před nádražím byla spoušť jak ve Stalingradu. Při těch bojích to schytal i pomník 2. světové války, slavný tank T34. Na ten jsem se během odpoledne 4. a ráno 5. dubna 2022 soustředil, přišel mi jako symbol celého tohoto zmaru. Nakonec jsem se dočkal a skrz náměstí prošel dědula s kolem.

Fotografie 111: Ukrajina 2, 2022 | Krupař, Stanislav
Fotografie poskytl Stanislav Krupař ze svého soukromého archivu. Ráno 5. března 2022 byl u rozbitého irpiňského mostu nával – zoufalí lidé prchali před ruskou armádou ze severních předměstí Kyjeva, ten exodus dokumentovaly desítky žurnalistů. Odopledne ale už lidí i novinářů ubylo. Z ničeho nic jsem si všiml, že pod most přinesli vojáci na nosítkách svého fatálně zraněného velitele a že se ho tam snaží neúspěšně resucitovat. O focení nemohla být ani řeč, všichni byli nervózní a o šmírák s foťákem nestáli. Velitele neoživili, jen mu nasadili infuzi a nesli ho dál, přes říčku směrem k zaparkovaným sanitkám. V jednu chvíli ten voják vlevo vpředu křiknul: „Hej, ty novináři, pomož, já už nemůžu“, a tak jsem přiskočil a v nesení ho vystřídal. Pak už jsem mohl fotit a nikdo mi v tom nebránil. Ten velitel nakonec po pár minutách zemřel.

Stanislav Krupař si udržuje neustále dobrou fyzickou kondici. Neustále pracuje v nebezpečných oblastech a stále přináší reportáže válečného charakteru, přestože má toho už spoustu za sebou a svou kariéru začínal po boku takových osobností jako byl Jan Šibík.

Přestože se Stanislav Krupař cítí v ČR svobodně, často nehodnotí kladně situací v českém novinářském prostředí. Snaží se apelovat na změnu situace, která nastala v poslední dekádě české žurnalistiky.

„Oligarchové z českých vydavatelství plamenně mluví o podpoře žurnalistiky, fotografové v novinách se ale bojí o místo, tvrdí fotoreportér Stanislav Krupař. Redakce podle něj nemají ambici podporovat projekty reportážní fotografie. Kritizuje také stav soutěže Czech Press Photo, kterou letos v jedné z kategorií vyhrál. Je to čím dál víc jen Czech Photo,
Press se z ní vytrácí, to nám vadí, převažuje snaha akcentovat nekonfliktní témata a nedeprimovat českou veřejnost, míní Krupař.[82]*“* (autor Martin Veselovský)

Práce pro zahraniční redakce mu dává větší nadhled a svobodu ve vyjadřování.

Na svém webu: http:/krupar.com se prezentuje mimořádně kvalitním portfóliem. V úpravách fotografií zbytečně nesahá do kýčovitých obrazových filtrů, které zaplavují stránky mnohých českých amatérských i profesionálních fotografů.

Svými fotografiemi vytváří konzistentní soubory, které jsou výtvarně zdařilé, mají napětí, náboj a většinou nejsou prvoplánové. Každá z fotografií zároveň dokáže fungovat samostatně.

Svou práci prezentuje také na sociálních sítích. Jeho reportážní přístupy se dost liší například od práce Antonína Kratochvíla, který býval dost nad věcí. Stanislav Krupař často prožívá lidské příběhy a osobně se ho dotýkají. Je těžké odhadnout, nakolik se dá tento přístup dlouhodobě psychicky zvládnout.

„Zprávy ze Zaporižžja a okolí. Plačící lidé, kteří utíkají před ruskou okupační mocí, objímají a líbají na prvním ukrajinském check-pointu vlastní vojáky. Brečíme tam dojetím všichi - ženské, chlapi, děti i já (takže několik fotek prošvihnu). Jen o pár metrů dál od silnice: kondenzované zoufalství - rozbitá vesnice Kamjanske, kde ve sklepích živoří posledních dvacet obyvatel. Nevím, jestli jsou víc odhodlaní nebo rezignovaní. Koncem dubna tam na poli zabila ruská raketa Lesje Rybalko manžela Volodymyra. A s ním jeho dva pomocníky, když sázeli brambory. Mladšímu bylo sedmnáct let. Ti byli mrtví na místě. S Volodymyrem prožila Ljesa 24 let a v náručí jí vykrvácel po 26 minutách.“[83]

82 URL: <https://video.aktualne.cz/dvtv/media-se-tvari-ze-nemaji-penize-ale-mnohem-horsi-je-ze-nemaj/r~41dedb50f32111e8a0680cc47ab5f122/>[cit. 2022-06-20]>

83 URL: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=10228094124365549&set=a.1321626487907>[cit. 2022-06-20]>

Fotografie 112: Ukraine in war, 2022 | Krupař, Stanislav
Jedna z nejsilnějších fotografií z války na Ukrajině, které je možné nalézt na webu krupar.com

Fotografie 113

6.3.7. MARKÉTA KUTILOVÁ (*1978, Polička)

Markéta Kutilová je přední česká novinářka. Začala pracovat jako redaktorka v Lidových novinách. Působila v DR Kongo, Írán, Haiti, Kambodža, Uganda, Rwanda, Tanzanie, Indonésie, Libérie, Jordánsko atd. Společně s Lenkou Klicperovou podnikly 11 cest do Sýrie a 5 do Iráku, jednu do Libye a Náhorního Karabachu. Ocitají se mezi zahraničními bojovníky Islámského státu a jejich manželkami, dokumentují závěrečnou bitvu s Islámským státem, na místě informují o turecké invazi do Sýrie. Je spoluautorkou knihy Islámský stát. Spolupracuje s pořadem Reportéři ČT. Spolu s Lenkou Klicperovou založila sbírku na pomoc lidem v syrském Kobani (www.soskobani.cz). Dalším životním tématem je migrace. Své reportáže a články publikuje v různých českých i zahraničních médiích. Je spoluautorkou několika oceněných reportáží v Czech Press Photo. Účastní se také přednášek pro školy veřejnost.

Fotografie 114: Sýrie | Kutilová, Markéta

Fotografie této autorky působí uvolněně, někdy až romanticky. Velmi často se fotografuje s místními lidmi. Z fotek čiší až jakási rodinná atmosféra – třeba jako na výše uvedené fotografii, kde u bojovníka v Sýrii leží skleněný hrnek, který celou fotografii, jakoby zlidšťuje. Fotografický styl připomíná více práci některých humanitárních aktivistek, což nemusí nutně snižovat jejich kvalitu - některé práce ale působí zinscenovaně a nepřesvědčivě.

Práce Markéty Kutilové se občas potýká s faktickými nepřesnostmi. Velký tlak na rychlou prezentaci na sociálních sítích, způsobuje zveřejňování domněnek a neobjektivních komentářů ke svým fotkám.

Příkladem je opakované tvrzení, že nezisková organizace Bílé helmy je přímo napojená na radikální islamisty, což byl pohled, který v té době hojně používala ruská propaganda. Když přímá i nepřímá obvinění Bílých helem ze strany reportérek kritizovali lidé, kteří v Sýrii pracovali a místní situaci dobře znali, argumentovaly novinářky náhle tím, že pouze chtějí zjistit, kam jdou milióny dolarů, které Bílé helmy dostávají darem od vlád západních zemí.[84]

Fotografie 115: Sýrie | Kutilová, Markéta

84 URL:<https://hlidacipes.org/valka-jako-obchodni-artikl-ceska-zahranicni-novinarina-attention-whores-a-prodej-emoci/>[cit. 2022-06-19]>

Fotografie 116

6.3.8. DAVID NEFF (*1970, Praha)

Fotografování se věnuje od dětství, jeho prvním učitelem byl jeho otec Ondřej Neff. Vystudoval střední grafickou školu v Praze, obor užitá fotografie. Věnuje se zejména reportážní, ale i ateliérové fotografii.
Po roce 1989 spolupracoval s redakcí Mladé fronty DNES. V roce 1991 se stal redakčním fotografem na plný úvazek. Zúčastnil se dokumentování válečných konfliktů v bývalé Jugoslávii, v Sovětském svazu, v Iráku a Afghánistánu. V roce 2021 se stal vedoucím fotografů Seznam Zpráv.[85]
Je držitelem několika cen v soutěži Czech Press Photo včetně hlavní ceny Fotografie roku.
Na počátku roku 2022 dokumentoval následky Rusko-Ukrajinské války.
Má za sebou mnoho válečných zkušeností a příběhů. O fotografování ve válce v Iráku řekl:
„Bylo to rok po invazi Američanů a spojenců, celej rok to vypadalo jako idylka, a najednou se během několika dní strhla vlna brutálního násilí, které trvá vlastně dodnes. Únosy cizinců a následné řezání jejich hlav, atentáty a bombové útoky. Byl to úplně poslední den, kdy se podařilo fotit v Sader city, ve čtvrti nejnebezpečnějších radikálů, pak už jsem se musel schovat u amerických vojáků a prchnout ze země.“[86]

David Neff patří k fotografům, který je řemeslně zdatný. Využívá maximálně možnosti techniky. Některé snímky mohou působit uměle – jde o některé pózy fotografovaných subjektů.

Fotografie 117 : FOTOVÝSTAVA NEFF | Neff, David.

85 URL: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/david-neff-povede-fotooddeleni-seznam-zprav-141183>[cit. 2022-06-19]>
86 (URL: <http://www.martinreiner.cz/256-fotovystava-david-neff/>[cit. 2022-06-19]>)

Jeho cesty do válečných oblastí probíhaly především na počátcích kariéry. Je vidět neustálý vývoj ve fotografické technice, kdy přecházel od analogových snímků k digitálním. Některé digitální fotografie mají až nepřirozené zásahy do barevnosti a struktury oblohy. Snahy o výtvarnější podání mají kontraproduktivní charakter. Nepřirozené úpravy výsledných fotografií snižují jejich autenticitu. Je těžké zjistit, zda výsledný výstup digitálního záběru vznikl rukou autora nebo postprodukční úpravou někoho jiného. Tendenční úpravy a zdánlivě líbivý charakter snímků snižují profesionalitu fotografa. Tyto úpravy jsou patrné nejen na snímcích z Afghánistánu nebo Iráku, ale vyskytují se například i na autoportrétu, kterým prezentuje svou práci fotoreportéra. Ve snaze o dokonalost působí snímky velice amatérsky.

Fotografie 118: FOTOVÝSTAVA NEFF | Neff, David.

Fotografie 119: *Jedna z nepovedných úprav fotogrfií Dvida Neffa - mnipulace s oblohou a pozadím.*

Fotografie 120

6.3.9. MICHAL NOVOTNÝ (*1973, Praha)

Původně vystudoval střední strojní průmyslovou školu. Chtěl se stát etnografem. Nejprve se přihlásil na vysokou školu, ale na přijímací zkoušky nedorazil. Jeho kariéru fotografa odstartovala srbsko-chorvatská válka, kam zamířil už ve svých osmnácti letech. Několikrát absolvoval cesty do zemí bývalého Sovětského svazu, zejména na Kavkaz. Jeho reportáže byly velmi oblíbené. Pracoval v redakci oblíbeného časopisu Respekt. V roce 1995 nastoupil do týdeníku Reflex. Spolupracoval s tehdy už uznávaným fotoreportérem Janem Šibíkem. V letech 1998-2009 vykonával práci reportéra a fotografa v magazínu Pátek Lidových novin.

V současné době funguje jako reportér na volné noze. Jeho snímky otiskují The New York Times, GEO, Time, Stern, DAYS JAPAN, Focus, L'Expres, L'Equipe, International Herald Tribune nebo El Mundo.

Mezi jeho nejvýznamnější oceněním patří 3. místo v soutěži World Press Photo v kategorii „Každodenní život" v roce 2006 za fotografie slepých lidí v Libérii, 1. místo v soutěži Best of Photojournalism 2007 v kategorii „Každodenní život" za fotografie dětí ulice v Oděse a čestné uznání ve stejné soutěži v roce 2004 za reportáž o indických zápasnících. Jeho snímky dostaly od roku 1997 celkem dvacet dva ocenění v soutěži Czech Press Photo, včetně fotografie roku 2001. Od roku 2010 se této soutěže neúčastní. Jeho snímky na diváka působí velmi atraktivně a přirozeně.

Fotografie 121: FOB Shank, Lógar Afghánistán, 2008 | Novotný, Michal

Fotografie 122: Kábul, Afghánistán, 2008 | Novotný, Michal

Začínat jako válečný fotograf v osmnácti letech není vůbec jednoduché. Svůj strach na první zahraniční „misi“ Michal Novotný prožíval takto:

„Na své první cestě jsem byl tak hloupý, postavil jsem si stan ve městě a tu noc se tam bojovalo s Chorvaty na jedné straně, se Srby na straně druhé, bojoval jsem o stan – jen jsem tam ležel se slibem, že už nikdy neopustím Prahu, kdybych žil. Byla to moje hloupost.“[87]

Postupně získával zkušenosti válečného reportéra na mnoha jiných zahraničních cestách. Vypracoval se na jednoho z nejlepších a nejuznávanějších českých reportérů v zahraničí.

Jeho fotografie jsou technicky dokonalé, mají náboj a reálnost děje, který se odehrává před objektivem. Dokáže navodit potřebnou atmosféru, kdy je divák jakoby vtažen do probíhajícího příběhu. Na fotografiích z českých zahraničních misí je vidět profesionálita. Jako fotograf stojí většinou v bezprostřední blízkosti. Nikdy ale zbytečně neriskuje. Na černobílých snímcích z Lógaru je už patrný odstup a velká dávka opatrnosti. Na této misi bylo zraněno několik českých vojáků.
Jak sám uvádí, tak nikdy nefotografuje proti vůli dotyčného.

Postupně od dokumentování válečných konfliktů upouští a věnuje se sociálním tématům.

87 URL:<https://www.expats.cz/czech-news/article/czech-photographer-michal-novotny>[cit. 2022-06-19]>

Fotografie 123

6.3.10. MICHAL RŮŽIČKA (*1966, Praha)

Od roku 1990 pracuje jako fotoreportér deníku MF DNES.
Fotografoval celou řadu významných světových událostí, jako např. válku v Jugoslávii, rozpad Sovětského svazu, válku v Perském zálivu kurdský exodus, v r. 1994, genocidu v africké Rwandě.
A ze sportovních událostí MS ve fotbale – 1994 USA, 1998 Francie, 2006 Německo; EURO 1996 v Anglii, 2000 Holandsko, Belgie, 2004 Portugalsko, 2008 Švýcarsko, Rakousko. Olympijské hry – 2000 Sydney, 2002 Salt Lake City, 2004 Atény, 2006 Turín, 2008 Peking, 2010 Vancouver.
Jeho fotografie vykazují vyloženě reportážní styl – mají informativní charakter. Jde o dobrého profesionálního žurnalistu. V posledních letech se víceméně soustředil na domácí scénu. V souvislosti s válkou na Ukrajině vytvořil reportáž týkající se uprchlíků.

Je držitelem celé řady ocenění z různých fotografických soutěží, včetně Czech Press Photo.

Fotografie 124: Uprchlíci na hlavním nádraží v Praze, 2022 | Růžička, Michal

Michal Růžička patří k jedněm z dalších fotografů, kteří nejlepší válečné reportáže vytvořili v devadesátých letech 20. století a jejich práce válečného fotožurnalisty tím skončila.
Snaha o přiblížení uprchlické krize v souvislostí s válkou na Ukrajině je jeho poslední prací, která by ho mohla jakýmkoli způsobem spojovat s válkou.
Jde o snímek humanitárního charakteru, který se dotýká zatím posledního evropského válečného konfliktu.
Barevné a výtvarné pojetí jeho díla řadí Růžičku k průměrným řadovým českým fotografům. Snímky postrádají jakékoli ambice - nevybočují z řady.

6.3.11. JAN ŠIBÍK (*1963, Praha)

Fotografie 125

Patří mezi nejznámější české fotoreportéry. Dlouhou dobu pracoval jako hlavní fotoreportér v časopise Reflex. Je známý svými fotografiemi na hranice mezi tím, co se ještě dá fotografovat a co už je život ohrožující práce.
Za svůj život obdržel mnohá ocenění - je držitelem třetího místa v kategorii Sportovní příběhy v soutěži World Press Photo, dvakrát byl hodnocen hlavní cenou v soutěži Czech Press Photo, je laureátem hlavní ceny Golden Prisma Award. Rovněž mu bylo uděleno ocenění za šíření myšlenek demokracie a obhajobu lidských práv.
Za svého působení v časopise Reflex, podnikl přes dvě stě cest do všech koutů světa. Mezi jeho reportáže patří: Sametová revoluce 1989, pád komunismu v Evropě, pád berlínské zdi, Ceauşescova režimu v Rumunsku. Byl svědkem masakrů v Sieře Leone a Libérii, hladomoru v Súdánu, Somálsku a Etiopii. Zažil následky zemětřesení v Arménii i Turecku, exodus iráckých Kurdů do Íránu.
Nafotil války v Afghánistánu, Chorvatsku, Bosně, Kosovu, v gruzínské Abcházii, Čečensku, ázerbájdžánském Náhorním Karabachu, Jihoafrické republice a Iráku. Genocidu ve Rwandě, uprchlické tábory v Tanzanii, Súdánu, Haiti, Angole a Somálsku, konflikty v Palestině, dále epidemii AIDS na Ukrajině. Má za sebou i zkušenosti s reportážemi o následcích živelných katastrof, jako byl hurikán Katrina, tsunami na Srí Lance. Navštívil komunistickou Severní Koreu.
Zúčastnil se pohřbů Jana Pavla II. ve Vatikánu i Jásira Arafata v Ramalláhu.

Fotografie 126, 127: Arabské revoluce, Káhira, 2011, Tripolis, 2011 | Šibík, Jan

V posledních pěti lech mnoho lidí kritizuje jeho komerční aktivity, kdy se snaží pořádat workshopy a různé cesty pro turisty. Učí fotografovat úplné začátečníky. Velmi často se některým fotografům nelíbí propagace tvorby fotodokumentu mobilním telefonem. Trendy ve světě jsou ale takové. Mnoho lidí si nedokáže představit, že mediálně známá osobnost vykonává takovou práci. Jiní zase oceňují jeho vstřícný přístup k fotografickým amatérům.

Jeden z nejtalentovanějších fotografů na české scéně, který se ale méně často prosazoval v zahraničí. Jeho snímky jsou technicky dokonalé. Velké zkušenosti a dlouhá léta v časopise Reflex umožnily Janu Šibíkovi pracovat na tématech, pro které se sám rozhodoval. Ke své smůle se často vyskytoval tam, kde bylo mnoho jiných válečných fotografů. I přes velkorysé podmínky, které měl v redakci Reflexu, nemohl konkurovat štábům světových agentur. Přesto se mu podařil vytvořit řadu unikátních fotoreportáží zejména z války ve Sieře Leone a Arabské revoluce, která vyústila v sérií několika válečných konfliktů. Šibík několikrát čelil přímé hrozbě smrti a možnostem únosu. Z těchto důvodů postupně opouští válečné zóny.

Na Šibíkových fotografiích nacházíme neobvyklé úhly záběru, různé světelné poměry, výřezy i pohledy z dálky. Jeho tvorba je plna experimentů. Nebojí se jít s fotoaparátem velmi blízko k fotografovaným lidem a učí to i své studenty na workshopech.

O Janu Šibíkovi toho bylo napsáno a natočeno mnoho. Je složité popsat uceleně jeho tvorbu, protože ta je velmi široká. Jeho reportáže ovlivnily práci mnoha začínajících fotografů. Stejně tak působí na svých kurzech. Jeho dominantní postavení, jako válečného reportéra v devadesátých létech způsobilo, že často lidé znali obraz nějaké světové události, ale byl to svět, jak ho viděl Jan Šibík.

Posledních deset let u něj přetrvává určitá životní i profesní skepse.

Podle něj se žurnalistika mění a to radikálně. *„Já říkám, že fotožurnalismus umírá, takže síla reportáží slábne. Naprostá většina fotek je dnes selfie a zájem o to, co se opravdu děje ve světě, opadá.“*
„Je dojemné, když mi začínající fotografové píšou, že by chtěli jednou dělat to, co dělám já. Je to od nich velmi hezké, ale je to naivní.“[88]

Bohužel ani Jan Šibík se nevyhnul české kritice. Po vyjádření k chování uprchlíků na Maďarsko-srbschých hranicích.

Za své komentáře však na sociálních sítích vzbudil vlnu nevole. Lidé se nevyhýbali ani nenávistným reakcím. Často mu vyčítali, že je hloupý a nevidí věci v kontextu, že svým videem škodí uprchlíkům a všem, kteří se jim snaží pomoci. Někteří ho osočovali, že si záběry vybíral nebo přímo aranžoval.[89]

88 URL: <https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/jan-sibik-fotograf-reportaz-koronavirus-dokument_2008231930_onz>[cit. 2022-06-19]>
89 URL: <https://www.lidovky.cz/svet/fotograf-sibik-ukazal-druhou-stranu-uprchlictvi-sklidil-kritiku-a-vyhruzky.A150923_134011_ln_domov_ELE>[cit. 2022-06-19]>

Fotografie 128

6.3.12. JARMILA ŠTUKOVÁ (*1979, Praha)

Mladá a talentovaná fotografka, která se už od roku 2005 zaměřuje na focení zemí sužovanými válečnými konflikty, chudobou nebo sociálními problémy. Dokumentovala život sociálně znevýhodněných v Sierra Leone, zemětřesení na Haiti, násilí na ženách v Afghánistánu a v neposlední řadě také válku s Islámským státem v Iráku a Sýrii. Spolupracuje na preventivních či fotografických kampaních, které poukazují na život lidí s nějakým znevýhodněním – od paralympioniků až po lidi s popáleninami. Třináctkrát získala ocenění v soutěži Czech Press Photo za fotografie i videa.[90]

Podílí se na projektu – NATBASE (https://natbase.cz)

„Svět na nás chrlí jedno sdělení za druhým. Jak se orientovat v informačním chaosu? Natbase přináší témata, která stojí za pozornost a pomůžou vám lépe chápat dění kolem. Promlouváme nejen slovy, ale také prostřednictvím fotografií, infografik či výtvarných děl. Propojujeme svět žurnalistiky, umění a vědy. Tato kombinace nám umožňuje srozumitelně a atraktivně uchopit zásadní společenské debaty. Bez unáhlených závěrů, zato s prostorem k zamyšlení.[91]“

Její fotografie patří mezi špičku fotografické žurnalistiky. Nebojí se nasazovat život pro dobrý záběr.

Fotografie 129: Pešmergové na frontě Irák, 2015 | Štuková, Jarmila

90 (URL: <https://www.jarmilastukova.com/bio/>[cit. 2022-19-06]>)
91 (URL: <https://natbase.cz/o-projektu/>[cit. 2022-06-19]>)

Bezesporu jedna z nejtalentovanějších českých fotoreportérek z válečných oblastí. Má za sebou kolem 50 velkých světových reportáží.
Pracuje s barevnou i černobílou fotografií. Má cit pro výtvarnou fotografii. Její reportáže nejsou jen dobře odvedenou řemeslnou prací. Je v nich vidět lidskost, napětí, ale i klid, když je potřeba.
Bohužel někdy nadmíru používá barevných úprav, které jsou sice trendem poslední doby, ale její fotografie to nepotřebují - jsou natolik autentické a vyvážené, že jim to spíše ubližuje. Její fotografie rozhodně nejsou prvoplánové a neříkají divákovi, jak se má cítit.
Je jen na každém člověku, jak její fotografie vnímá. Snaží se držet profesionální přístup.

„Nemám absolutně žádné pochopení pro hyenismus některých kolegů, kteří jsou schopni odtáhnout mrtvolu, jenom aby ji mohli nafotit v lepším světle,“ říká žena, která se snaží ukazovat, že kromě bojů existuje ve válce i běžný život. Pokud ji však emoce přece jenom dostihnou, hledá útočiště za sklem svého fotoaparátu.“[92] (autor Markéta Mitrofanovová)

Přestože fotogafuje ve válečných zónách, na násilí a bezpráví si nikdy nezvykla. Snaží se být empatická a fotografuje jen tehdy, když to situace dovolí a nežene se za každou cenu za senzačními snímky.

„V nemocnici v iráckém Erbílu, kde ležela matka s několika dětmi, s nimiž uprchla z obléhaného Mosulu. Všichni byli zmasakrováni střepinami. „Pak mě žena odvedla ke dvěma dalším dcerám, dívkám ve věku 11 a 18 let, které měly obličeje tak znetvořené, že už nejspíš nikdy neuvidí. Když jsem je spatřila, cítila jsem, jak mi tečou slzy. Docela dlouho jsem u nich seděla, pak je nejdřív vzala za ruku, a až mě jejich matka pobídla, začala jsem fotit.“[93] (autor Markéta Mitrofanovová)

Jarmila Štuková ve své práci nezabředává do beznaděje a snaží se fotografovat také pozitivní vývoj konce válečných událostí, jako tomu bylo ve Sierra Leone. Nafotila zde reportáž o pouliční módě. Fotografie, které jsou plné barev v šedém prostředí. Její fotografie dávají naději, že to není vždy tak špatné a bezvýchodné a že člověk je schopen se poučit a jít dál. Stejně tak působí série o uprchlících z Mosulu nebo o statečnosti kurdských Pešmergů. Její snímky vyzařují chuť pomáhat a nezapadají mezi pracemi jiných fotografů. Jarmila Štuková má potenciál vytvořit další unikátní soubory a prosadit se ve světové konkurenci a to i navzdory tomu, že svět válečné reportáže je více doménou mužů.

92 URL: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/jarmila-stukova-emoce-schovavam-za-fotak-40047378>[cit.2022-06-19]>
93 URL: <https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/jarmila-stukova-emoce-schovavam-za-fotak-40047378>[cit.2022-06-19]>

Fotografie 130

6.3.13. DAVID TĚŠÍNSKÝ (*1990, Praha)

Nastupující generaci fotografů představuje David Těšínský, který je nezávislým fotografem subkultur současného člověka ve světě.
Velmi strhující téma, které aspiruje na válečnou reportáž je boj mezi různými strukturami guatemalské společnosti. Mezi dalšími tématy snímků patří život japonských byznysmenů, exorcismus v Etiopii, vietnamská komunita v Malajsii, která zabíjí a jí psy. David Těšínský už publikoval v denících a magazínech Le Monde, Gazeta Wyborcza a dalších.[94]

O jeho práci je možné si udělat představu z části rozhovoru pro Kryštofa Korče z DVTV:
Redaktor: A co je konkrétně tvoje srdcovka?
David Těšínský: *„Cokoli teď řeknu, bude jen škatulka. Dělám dokumentární fotku, reportáž. Snažím se ale hlavně vytvářet konfrontaci, nebo spíš prostor pro konfrontaci. K tomu používám fotku. Zajímá mě to, co sděluju. Ale ještě víc umění, předmět transformace, transformace tím sdělením.“*

Tohle spojení mně samotnému připadá cizí. Reportážní fotografie se s uměním většinou nesetkají v jedné větě.
„Je to stejné jako s hudbou. Máš třeba zábavovou kapelu a proti nim Rolling Stones. Ti první řeší jen to samotné hraní a vystupování. Pak jsou tady ale Stouni, kteří do toho dávají myšlenku, hudbu, vlastně nakonec úplně všechno. Stejně tak podle mě funguje reportáž. Nejen tak, že ti podává nějakou informaci. Nejde jen o to zachytit ten moment. Jde i o to, jak ten moment zachytím já, o můj rukopis. Ani nemyslím úpravy, ty totiž nijak výrazně nedělám, ale hlavně to, jak to vyfotím. Nemám rád pojem fotograf. Snažím se dělat mnohem víc než jen fotit. Nechci dělat jen obrázky.“

Což asi bude jeden z důvodů, proč se u tebe nenajdou převážně technicky vycizelované snímky.
„To ani nemá nic moc společného se mnou. To se můžeš zeptat kohokoli opravdu slavného. Ten ti taky řekne jediné - fotka nemusí být ostrá. To není nic o mně. Je to univerzální, nijak mě to nedefinuje.“[95]

94 (URL: <https://www.czechphoto.org/detail-novinky/1812-30/pribeh-fotografie-david-tesinsky-zivot-a-smrt-v-guatemale/>[cit. 2022-06-19]>)
95 (URL: <https://www.fotoskoda.cz/3645-david-tesinsky-mam-vetsi-tremu-z-rozhovoru-v-dvtv-nez-z-toho-ze-me-nekdo-zastreli/>[cit. 2022-06-19]>)

Fotografie 131: Guatemala krvácí | Těšínský, David

Jeho styl naturalistického pojetí děje má velký potenciál. Dokáže vystihnout napětí a ten správný moment. Z jeho fotek je cítit něco z bressonovského pojetí, ale v daleko mladším a svěžím podání. David Těšínský čeká na daný okamžik a je to jenom o něm a o fotografované scéně.

Patří mezi fotografy, kteří pracují soliterně. Aktivně vyhledává témata, která nikdo před ním nezpracovával nebo alespoň způsob, jakým to nikdo nezpracovával. Fotografovat válku gangů nebo drogových mafií se dá různě, ale pro Davida Těšínského je důležitý úhel pohledu. V dokumentu z Guatemaly se zaměřil na pozici záchranářů a lidí, kteří se ocitají v první linii při pomoci druhým.
Jako válečný fotograf na Ukrajině se aktivně zajímal o účast žen v ukrajinské armádě a jejich činnost dokumentoval. Sám se dostal do mnoha nebezpečných situací a uvědomoval si možnost smrtelného zranění. Jak sám dodává: *„Jednou, když jsme jeli do jednoho oddílu, tak začala střelba. Museli jsme k zemi a museli jsme utéct do jedné rozstřílené chaty.... Noo, nemám to moc rád. Dělá mi to hrozně nepříjemně. Nevím, jestli mi to něco nezpůsobilo. Vždycky když slyším petardy nebo rachejtle, tak cítím hroznou úzkost. Je to od té doby, co jsem tam byl. Já jsem tam v té době hodně pil, celej den, hned od rána, takže jsem byl dost otupělej.“*[96]

Mnoho fotografů má svůj vzor nebo se s někým porovnává, případně říká, že se snažili napodobit cestu někoho jiného. V případě Davida Těšínského to tak není.

96 Rozhovor s Davidem Těšínským (červen 2022) - autor Adam Wiltsch

Sám uvádí, že nemá žádné vzory a s nikým se neporovnává. Posledních deset let pracuje sám. Většinou se soustřeďuje na výsledek.

„Je to jako s hudbou, dřív jsem sledoval své oblíbené interprety. Mám své oblíbence, ale já jsem rád se svou fotkou. Nakonec jsem to jenom já a foťák v té chvíli.“[97]

„Já jsem se nikdy nepohyboval mezi fotografy - jsem tam vždycky sám. Nebaví mě nic, kde ještě někdo další fotí.“ [98]

Podstatou každého člověka je cítit se nepříjemně mimo svou komfortní zónu v cizím prostředí, v cizí zemi.
David Těšínský přijímá výzvu neznámého prostředí, to mu poskytuje určitou míru anonymity, která mu umožňuje v klidu vytvářet reportáže. Uvádí, že se cítí daleko svobodněji například v Iránu, než v ČR. (Uvědomuje si, že je to ve skutečnosti naopak). Vnímá to jako svobodu v anonymitě, kde ho nikdo nezná.

To, že si hledá jako mladý fotograf svou cestu, je znát v mnoha snímcích. Nemá rád zbytečnou rivalitu, která mezi fotografy vzniká.

Jeho fotografie mají příběh i náboj. Většinou je na nich vidět nějaký emoční kontrast. Na některých snímcích je dobře čitelné zlo, které se nás osobně dotýká (možná spíš umocňuje kontrast mezi dobrem a zlem).

Je to právě pohled mladého člověka, který je přímočarý a dává naději. Není to jen o smrti a zabíjení. Není to o válce na bojišti - jsou to pohledy do života vojáků - lidských bytostí, kteří se rozhodli, že budou bojovat pro spravedlnost, pro budoucnost a pro svobodu. Tím spíš jsou jeho fotografie silné, že si vybíral primárně ženské bojovnice, které musí snést krutosti války, přestože jsou matkami, které darovaly život.

Když člověk otupí a stává se cynickým, tak ve fotografii není patrná žádná naděje.
„Myslím, že cynismus je nejhorší věc, protože zabíjí všechno. Už není žádná upřímnost, žádná poezie, žádná svěžest.“ (Henri - Cartier Bresson)[99]

David Těšínský drží ve totografii tuto linii upřímnosti, bez patosu a cynismu s určitou dávkou naivity mladého člověka. Jeho válečná fotografie má sice temnou stránku, ale to světlé (pozitivní) přetrvává v očích diváka. Není to tak ve všech jeho reportážích. Je jasné, že pokud člověk pracuje s negativním obrazem lidské podstaty bytí, tak ho postupně pohlcuje a i to je riziko válečného fotografa.

97 Rozhovor s Davidem Těšínským (červen 2022) - autor Adam Wiltsch
98 Rozhovor s Davidem Těšínským (červen 2022) - autor Adam Wiltsch
99 URL: <https://citaty.net/autori/henri-cartier-bresson/>[cit. 2022-06-19]>

Fotografie 132: Nana (30 let) Gruzínka, voják Gruzínské národní legie, vdaná, tři děti. | Těšínský, David

Fotografie 133: Voják podává zbraň dítěti, aby si uvědomil, jaké to je držet zbraň. Luhanská oblast. října 2017. | Těšínský, David

Fotografie 134: Nana (30 let) Gruzínka, voják Gruzínské národní legie, vdaná, tři děti. | Těšínský, David

Fotografie 135

6.3.14. PETR TOMAN (*1975, Praha)

Fotograf a novinář. Věnuje se dlouhodobým sociálně-dokumentárním projektům, zajímá se o traumatické a posttraumatické problémy válečných veteránů nebo lidí konfrontovaných s extrémním násilím či politickými změnami. Dlouhodobě dokumentuje dopady černobylské jaderné havárie na život obyvatel severní Ukrajiny, v posledním roce se zabývá válkou na Donbase, respektive jejími dopady na psychiku, sbírá příběhy lidí, kterým válka zasáhla do života. Jeho práce byla několikrát oceněna na Czech Press Photo.

Přestože nepatří k přímým válečným reportérům, jeho práce naplňuje kritéria fotografa, který pracuje s tématy, týkajícími se válečných konfliktů. Postraumatické syndromy, válečná zranění, deprese a jiné psychologické důsledky války patří k atributům současné doby a jsou nedílnou součástí dopadů války na vojáky i civilisty.

Fotografie 136, 137, 138, 139: Odvrácená tvář války očima Petra Tomana | Toman, Petr

Osud válečných veteránů bývá v mnoha zemích problémem o kterém se moc nemluví. Posttraumatické poruchy, válečná zranění jsou doprovodným jevem, který postihuje také profesionály, kteří se účastní válečných konfliktů. Jde o zdravotníky, fotografy, humanitární pracovníky a vojáky.
Ne každý se musí ztotožňovat s projekty, které se čas od času vyskytnou ve světě, jako je například kniha Always Loyal (Vždy věrný), ve které Michael Stokes ukazuje válečné veterány bez končetin v kýčovitých aktech.
Naproti tomu Petr Toman lidským způsobem a velmi citlivě odhaluje to, co je některým lidem skryto.
Jde o osud lidí, kterým válka přetrhla sny, naděje a radost ze života, kteří se ale nevzdávají a snaží se s nepřízní osudu bojovat.
Často člověk slýchává, že za tento osud si můžou vojáci sami a měli by být na něj připraveni. Na příkladu války na Ukrajině vidíme, že v roli vojáka se může ocitnout i člověk, který se vojákem nikdy stát nechtěl.
Je jen na nás, jak se vyrovnáme s těmito důsledky války a jakým způsobem se postaráme o své blízké.
Série Petra Tomana tohle všechno nastiňuje a otevírá důležitá témata související s válečnou problematikou. I když jde o téma sociální, má bezesporu své důležité místo ve válečné fotografii.

Fotografie 140: Shaholly Ayers | Stokes, Michael

6.3.15. MARKÉTA VŠELICHOVÁ (*1992, Praha)

Aktivistka, amatérská fotografka, bývalá běžkyně…

Studentku Markétu Všelichovou poslal v srpnu 2017 turecký soud na šest let a tři měsíce do vězení za spolupráci s kurdskými milicemi. Spolu s Miroslavem Farkasem ji turecké úřady zadržely v listopadu 2016. Už dříve cestovala do muslimských zemí, zejména do míst, kde se bojuje. Do oblastí Sýrie, Turecka a Iráku se vydala několikrát. Odsouzena byla za terorismus. V červenci 2020 ji Turecko propustilo. Pomáhala kurdským lidem a spolupracovala s Lidovými obrannými jednotkami (kurdsky Yekîneyên Parastina Gel, zkráceně YPG - YPG (mužské jednotky) a YPJ (ženské jednotky)). Jsou ozbrojeným křídlem Sjednocené demokratické strany (PYD) v Rojavě. Skupina jedné z kurdských jednotek v Sýrii, které původně zaujaly obranné postavení během syrské občanské války, bojovaly proti každé skupině, která se snažila převzít kontrolu nad kurdskými územími. Později postoupili i na území kontrolovaná Islámským státem. Na straně Kurdů se snaží pomáhat mnoho lidí jiných národností – Němců, Francouzů, Čechů, Poláků.

Fotografie 141: Kurdistán | Osobní archiv Markéty Všelichové

Markéta Všelichová i nadále pokračuje v práci pro kurdskou menšinu. Přestože byla kvůli těmto aktivitám uvězněna, o všem otevřeně mluví a dokumentuje aktuální situaci na turecké hranici.[100]

100 Komentář k rozhovoru s Markétou Všelichovou. 2022 Adam Wiltsch

Adam Wiltsch: Co pro vás znamená fotografie?

Markéta Všelichová: *„Fotografie je věc, za kterou jsem skončila ve vězení. Bylo to vyloženě za fotografie, které u mě našli.“*

Má fotografie sílu pomáhat – může ovlivnit vnímání lidí?

„Má zkušenost je taková, že když je fotka dobrá, tak to funguje. Pak člověk tu fotku sdílí. Ale je těžké získat takovou fotku. Ano, myslím si, že fotografie má velkou sílu. Měla by to být silná fotka a dobrý příběh.“

Fotíte za peníze, je to vaše živobytí?

„Ne, ne – my jsme humanitární spolek a za své peníze jsme tam jezdili pomáhat lidem. Snažíme se dělat humanitární pomoc. Chtěli jsme zdokumentovat a poukázat, jak se tam Turecko chová. Řekla bych, že jsem humanitární aktivistka.“

Stalo se vám někdy u focení, že vám šlo vyloženě o život, ale fotila jste dál?

„On si to člověk uvědomí zpětně. Ony blízko vás dopadají rakety. Nebo se děje palba z minometů. Ono to nebezpečné je, ale člověk si to nemůže připouštět. Racionálně ta šance, že vás něco trefí je malá - pokud člověk nemá vyloženě smůlu a pokud ví, co má dělat. Není tam prostor, aby se člověk bál. Ti místní lidi tam v tom běžně žijí, ti se v podstatě nebojí.“

Setkala jste se někdy s fotografem nebo člověkem, který když viděl, co se okolo děje, tak z toho vycouval?

„Jednou jsem doprovázela fotografa z Itálie, který měl pořád obavy, že jsem si říkala, proč tam leze. Kousek od nás byla fronta Islámského státu. A on se mě zeptal, jestli to není nebezpečné. Co mu má na to člověk říct? Ale nakonec jsme se dostali, kam jsme měli. Jednou jsem doprovázela kluka, který hrozně machroval, dělal ze sebe velkého bojovníka. Takový velký válečný hrdina. Když jsme došli do těch míst, tak z toho vycouval, na něco se vymluvil.“

Znáte nějakého fotografa, který není tolik známý a chtěli byste ho zviditelnit?

„Většina fotografů, které znám, tak jsou úspěšní, ale někdy mám pocit, že z nějakého důvodu je pár lidí známých a dává se jim prostor. Někteří lidé mají i zajímavější informace, ale do médií se tolik nedostanou.“[101]

Markéta Všelichová zapalatila svou otevřenost a lehkovážnost několika lety vězení. Uvědomila si, jak může fotografie ovlivňovat osudy lidí, jak silný nástroj to může být. Fotografie jako usvědčující důkaz ve válečném konfliktu - věc, která může ublížit těm, kterým má primárně pomoci. Dokumentární válečná fotografie může mít obrovský potenciál a sílu. Turecká strana nemá zájem, aby se medializoval vleklý konflikt s kurdskými separatisty. To, co turecká strana vyčítá našim reportérům a humanitárním pracovníkům je fakt, že se nezajímají o danou problematiku z obou stran. To by měla být práce objektivního válečného reportéra.

101 Rozhovor s Markétou Všelichovou (duben 2022) - autor Adam Wiltsch

Fotografie 142: Zápisky z Kurdistánu, 2016 | Všelichová, Markéta

Turecká agrese je zjevná a je jasné, že je potřeba se postavit na stranu slabšího a utlačovaného. Na druhou stranu bylo běžné, že na východě Turecka útočili opakovaně kurdští separatisté na civilní obyvatelstvo a masakrovali nevinné a to včetně žen a dětí. Tyto činy pak sloužily turecké propagandě. V podobných konfliktech
je tíha důkazního břemene v rukou novináře - fotografa. Je to na jeho inteligenci, znalosti reálií a schopnosti se pohybovat přirozeně v cizím prostředí. Není hrdinství, nechat se zbytečně zabít pro válečnou reportáž na titulní stránce věhlasného deníku. Morálně by měl být reportér natolik vyspělý, že by měl vědět, kdy pomáhá a kdy svou prací ubližuje. Fotografie Markéty Všelichové jsou v tomto ohledu sporné. Těžko říct, jestli na základě fotografií s kurdskými milicemi nepřišel o život někdo, kdo se objevil na jejich snímcích?

Přestože máme v naší republice velké množství fotografických talentů, je čím dál horší přijímat zobrazovanou pravdu. Válka se stává stále nebezpečnější a drastičtější. S přílivem násilí do médií, roste i míra zobrazovaného násilí ve válečných reportážích. Není možné tyto hranice posouvat donekonečna. Jistá míra umění a talentu by mohla ponechat na divákovi, jak moc silný zážitek si chce ze snímku odnést. Je jasné, že v době moderních komunikačních technologií, není možné ukazovat částečně zastřenou pravdu. Jak bylo zmíněno v některých rozhovorech, tak by válečný fotograf měl sdělovat to, co opravdu vidí a cítí, a ne, co chce, aby viděli a cítili lidé. Současná fotografie je zrádná v tom, že nemusí být na první pohled zjevné, co je nebo není pravdou. V roce 2003 se stal známým jeden z prvních velkých případů fotožurnalistické manipulace v éře Photoshopu. Fotograf Brian Walski z Los Angeles Times pořídil dva snímky mimo Basru, kde skupinu Iráčanů hlídali britští vojáci. Na jednom obrázku jeden z vojáků naléhá na Iráčana, aby nevstal, zatímco on se dívá opačným směrem.
V další se irácký muž na vojáka podívá, ale jeho postoj je zjevně lhostejný.
Walski se rozhodl, že samotné fotografie nejsou dostatečně dramatické, a spojil je, čímž vytvořil fotomontáž, která byla zveřejněna na titulní straně. Není možné tímto způsobem manipulovat s veřejností, je to proti vlastní cti každého fotožurnalisty.

ADAM WILTSCH

„Dnes bere duši spousta věcí. Ale nejhorší jsou dnešní fotografie. Ty vám vezmou duši i mozek." — Hana Grycová[102]

102 URL: <https://citaty.net/citaty/1996921-hana-grycova-dnes-bere-dusi-spousta-veci-ale-nejhorsi-jsou-dne/>[cit. 2022-06-19]>

7. ZÁVĚR

Válečná fotografie v sobě skrývá velké množství bolesti, neštěstí a utrpení. Není to jen o smutných věcech, ale také o odvaze, naději a inspiraci
V první části práce jsem se zaměřil na stručný vývoj válečné fotografie před rokem 1989, tak jak vznikala a rozvíjela se v návaznosti na technický pokrok. Šlo zde o světové autory, ale i o ty české.
V druhé části práce jsem se snažil charakterizovat stručným geopolitickým komentářem problémy jednotlivých makroregionů světa a uvést přehled nejdůležitějších konfliktů, které proběhly po roce 1989. Nastínil jsem práci některých českých fotoreportérů.
V dalších kapitolách představuji možnosti zdrojů, z kterých lze čerpat obrazové materiály k válečné fotografii.
Publikující osobnosti v oboru válečné fotografie jsem stručně představil a popsal. Chtěl jsem představit méně citované autory a ukázat kvalitu jejich práce. Byl jsem potěšen, že někteří fotografové souhlasili s rozhovory a umožnili mi nahlédnout do jejich způsobu práce. V době, kdy dokončuji teoretickou bakalářskou práci, je většina fotoreportérů fotoreportérů je několik měsíců zaměstnána dokumentováním rusko-ukrajinské války. Před tím dokumentovali koronavirouvou pandemii. Jsem vděčný za možnost zpracovávat tato témata. Dostal jsem se k archivům profesionálních i amatérských fotografů a některých organizací. Podařilo se mi zjistit, že Armáda ČR má obrovské zdroje obrazových dat, které jsou cennáéé, a že disponuje kvalitním týmem vlastních fotografů – ty jsem ve své práci představil. Hodně mě zklamal archiv ČTK a ČT, který v novějších obdobích čerpá převážně od zahraničních agentur a od fotografů jiných zemí. Mám pocit, že česká profesionální válečná fotografie ustupuje tlaku lidí, kteří jsou na místě události první - s mobilním telefonem. Následně své fotografie prodávají za minimální cenu. Vše souvisí s rychlostí uveřejňování příspěvků a ústupem tištěných médií. Chápu, že to v oboru válečné fotografie není lehké. Česká válečná fotografie po roce 1989, je specifická tím, jak na ni lidé u nás pohlíží. Větší světový úspěch mají samozřejmě autoři, kteří dlouhodobě pobývají v zahraničí. Jaké je hlavní specifikum České válečné fotografie po roce 1989? Souhlasím se slovy Antonína Kratochvíla, že jsou Češi hodně sešněrovaní (svázaní). Nazval bych to strachem a nejistotou, která je přítomna v našem národě vlivem dějinného vývoje. Na druhou stranu Češi rádi něco kritizují a komentují, což může ovlivnit chuť autorů ke zveřejňování snímků ve veřejném prostoru nebo na sociálních sítích. Většina autorů s kterými jsem diskutoval o svobodě v naší zemi, tak připustila, že se začínají objevovat varovné signály, které je nutí být více opatrnými. Nemůžeme říci, že by naše dokumentaristy limitovala technika - ta je dnes dostupná i u nás. Bohužel se u nás se zpoždění objevují některé trendy v barevném podání snímků, ale i to se snaží většina fotografů ohlídat. Dá se říct, že patříme ke světové fotografické špičce z hlediska témat, sociálního cítění a síle jednotlivých snímků - naopak pokulháváme v dravosti a schopnosti se prosadit ve velké konkurenci. Postupně se spíše prosazuje mladá generace, která není zatížena dogmaty a výchovou z předlistopadového režimu. Obrovsky se projevila ve fotografii emancipace. Ženy se prosazují v odvětví fotografie, které bylo donedávna doménou mužů. Když srovnám Kratochvílovy snímky s některými světovými autory, jako

je James Nachtwey, můžu konstatovat, že se nemáme za co stydět. Otázkou zůstává to, jak moc ovlivnila Antonína Kratochvíla emigrace. Stal se tvrdším a průbojnějším ve světové konkurenci nebo to byla souhra náhod? Výsledky mnoha českých fotografů v zahraničí (World Press Photo) jsou neoddiskutovatelné - jenže obor válečné fotografie se výrazně mění a vypadá to, že se může stát v budoucnu zbytečným, protože snímky se snadno získají od lidí, kteří jsou dnes se svými mobilními telefony všudypřítomní. Je pak snadné si vybrat jednoho, který měl to štěstí a zachytil okamžik způsobem, který obstojí v konkurenci průměrných fotografů. Přesto věřím v sílu a úspěšnost české fotografie. Podle mých vlastních zkušeností z cest po světě, patří Češi mezi méně konfliktní národy. Rádi si o hrdinství čtou, jsou stateční, ale válečné ambice naštěstí nemají. Odpor k válce by se měl pěstovat u mladé generace. Občas se na to ve školství zapomíná. Válečná fotografie má jedinečný edukační význam. Zažil jsem předlistopadovou výchovu. Slovo MÍR má pro mě takový nepopsatelný, negativní nádech. Existovalo dokonce zemědělské družstvo s názvem - JZD Mír Opava Kateřinky. V poslední době hledám v Africe nebo Asii klidná místa, kterých je čím dál méně a slovo mír u mě nabírá jasnějších obrysů – kéž by válečná fotografie vůbec neexistovala.

8. POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

Literatura

BARAN, Ludvík. Fotografie jako dokument a tvorba. 1. vyd. Praha: Ústřední kulturní dům železničářů, 1990. 72 s. ISBN 80-85106-07-8

BIRGUS, Vladimír. Česká fotografie v datech 1839-2019. První vydání. Praha: Grada Publishing, 2021. 381 stran. ISBN 978-80-271-0535-9

BIRGUS, Vladimír. Vývoj československé fotografie v datech 1945 – 1989. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. 98 s.

CARTIER-BRESSON, Henri. Photoportraits. 1. vyd. Paris: Gallimard, 1985. 283 s.

ČAPEK, Josef. Nejskromnější umění. 1. vyd. Praha: Dauphin, 1997. 96 s. 80-86019-46-2

KOUDELKA, Josef. Deníky. První vydání. Praha: Torst, 2021, 416 stran. ISBN: 978-80-7215-690-0

KRATOCHVÍL, Antonín; Antonin Kratochvil, Torst 2003,141 stran, ISBN 80-7215-200-9

KRATOCHVÍL, Antonín. Antonin Kratochvil: persona: portraits. Praha: Slovart, 2006, 191 s. ISBN 80-7209-783-0.

KRATOCHVÍL, Antonín. Broken Dream: 20 Years of War in Eastern Europe. New York: Monacelli Press, 1997. ISBN 1-885254-78-4.

LÁBOVÁ, Alena. Česká novinářská fotografie 1945- 1989, Nakladatelství Karolinum, Praha, ISBN 978-80-246-3713-6

LÁBOVÁ, Alena a Filip LÁB. Soumrak fotožurnalismu: manipulace fotografií v digitální éře. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2009. 155 s. ISBN 978-80-246-1647-6.

LANGTON, Loup. Photojournalism and today‘s news: creating visual reality. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009. 250 s. ISBN 978-1-4051-7897-6.
Moravské galerie v Brně. 1. vyd. Brno: Moravská galerie, 2000. 142 s. ISBN 80-7027-103-5

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999. 448 s. ISBN 80-7178-200-9.

MRÁZKOVÁ, Daniela. Příběh fotografie. Vyprávění o historii světové fotografie prostřednictvím životních a tvůrčích osudů významných osobností a mezních

MRÁZKOVÁ, Daniela, REMEŠ, Vladimír. Fotografovali válku. 1. vyd. Praha: Odeon, 1975. 206 s. ISBN 01-509-75

MRÁZKOVÁ, Daniela. Co je fotografie: 150 let fotografie. 1. vyd. Praha: Videopress, 1989. 391 s.

OSVALDOVÁ, Barbora a Jan HALADA. Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. 3., rozšířené vyd. Praha: Libri, 2007. 263 s. ISBN 978-80-7277-266-7.

SUTNAR, Ladislav. Fotografie vidí pod povrch. 1. vyd. Praha: Torst, 2003. 35 s.

SONTAGOVÁ, Susan. S bolestí druhých před očima. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2011. 113 s. ISBN 978-80-7432-092-7.

SONTAGOVÁ, Susan. O fotografii. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. 181 s. ISBN 80-7185-471-9.

ŠIBÍK, Jan. Ďábel v nás (2001), nakladatelství Plejáda, a.s., Praha, ISBN 80-8643 1-18-5

ŠIBÍK, Jan. Deset let (2017), vydal Jan Šibík, Praha, ISBN: 978-80-270-1 146-9

ŠIBÍK, Jan. 1989 (2019), vydal Jan Šibík, Praha, ISBN 978-80-270-6127-3

ŠMOK, Ján. Za tajomstvami fotografie. 2. vyd. Martin: Vydavatelství Osvěta, 1982. 276 s. ISBN 70-020-82

Internetové zdroje

ARCHIV VÝTVARNÉHO UMĚNÍ. Oldřich Straka. ABART: artarchiv.cz [online]. [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://cs.isabart.org/person/12368

AUKČNÍ DŮM SÝPKA. Abeceda duševního prázdna, 1946: Tmej Zdeněk 1920–2004. AUKČNÍ DŮM SÝPKA: sypka.cz [online]. [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.sypka.cz/abeceda-dusevniho-prazdna-1946/a78/d20170/

CARTIER-BRESSON, Henri. Henri Cartier-Bresson: Interview with Byron Dobell. Citaty.net: Citáty slavných osobností [online]. 1957 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://citaty.net/autori/henri-cartier-bresson/

ČT. Tomáš Kobolka: kameraman. Ceskatelevize.cz [online]. 2021 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.ceskatelevize.cz/lide/tomas-kobolka/

ČTK. Jsme svázaní dogmaty, říká fotograf Antonín Kratochvíl. Aktualne.cz: Aktuálně.cz [online]. 29. 9. 2014 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: https://magazin.aktualne.cz/kultura/umeni/jsme-svazani-dogmaty-rika-fotograf-antonin-kratochvil/r~22a08f-6047c011e494d7002590604f2e/

ČTK. NOVINKY: ČTK připravila zvláštní nabídku zpravodajství k válce na Ukrajině. Ctk.cz [online]. 1. 3. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.ctk.cz/novinky/?id=3399

ČTK. Základní informace: ČTK. Ctk.cz [online]. 2018 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.ctk.cz/o_ctk/zakladni_informace/

DAVÍDEK, Martin. Charita Česká republika. Wikipedia [online]. San Francisco 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Charita_%C4%8Cesk%C3%A1_republika

DOCPLAYER, ed. Záběr z vojenské kuchyně. DOCPLAYER [online]. [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://docplayer.cz/36982045-Zaber-z-vojenske-kuchyne.html

DURCZAK, Ondřej. Jindřich Marco: Fotografie 1945-48. Itf.cz [online]. 1. 11. 2011 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: http://itf.cz/index.php?text=126-jindrich-marco-fotografie-1945-48

ENGELOVÁ, Tereza. Válka jako obchodní artikl. Česká zahraniční novinařina, „attention whores" a prodej emocí. HlídacíPes.org: žurnalistika ve veřejném zájmu [online]. 19. 10. 2020 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: https://hlidacipes.org/valka-jako-obchodni-artikl-ceska-zahranicni-novinarina-attention-whores-a-prodej-emoci/

FŇUKAL, Miloš. Konflikty v současném světě. Https://geography.upol.cz [online]. [cit. 2022-06-11]. Dostupné z: https://geography.upol.cz/soubory/lide/fnukal/POSS/POSS_01_konflikty_obecne.pdf

FORBES. VÁLEČNÁ REPORTÉRKA Lenka Klicperová. Forbes: speciál [online]. 2018 [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: https://18inspirativnich.forbes.cz/www/9-lenka-klicperova

FORESTA, Merry A. ALEXANDER GARDNER. Americanartcollaborative.org [online]. 1996 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: https://www.getty.edu/vow/ULANFullDisplay?find=&role=&nation=&subjectid=500115196

FRAJTOVÁ, Marie. Je to návykové, vidím ostřelovače, slyším střelbu, říká válečná reportérka Lenka Klicperová. LIDOVKY.CZ [online]. 19. 8. 2016 [cit. 2022-06-01]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/lide/odmitam-mit-v-terenu-zbran-rika-valecna-reporterka-lenka-klicperova.A160818_165241_lide_ele

FRIČOVÁ, Anna. HISTORIE FOTOGRAFIE AŽ PO SOUČASNOST. Focení pro každého [online]. 25. 2. 2021 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://foceniprokazdeho.cz/historie-fotografie-az-po-soucasnost/

FUENTES, Eulalia. Tal como viene definido por Antonio Pantoja Chávez en su, Prensa y fotografía. Historia del fotoperiodismo [online]. 18. 4. 2008 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20080430001406/http://argonauta.imageson.org/document98.html

GRYCOVÁ, Hana. Hana Grycová. Citaty.net: Citáty slavných osobností [online]. 19. 5. 2021 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://citaty.net/citaty/1996921-hana-grycova-dnes-bere-dusi-spousta-veci-ale-nejhorsi-jsou-dne/

HORÁČKOVÁ, Alice. Jediný, kdo zvítězí, je smrt, říká válečný fotograf Chauvel. IDNES [online]. 7. 11. 2009 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/jediny-kdo-zvitezi-je-smrt-rika-valecny-fotograf-chauvel.A091106_191754_vytvarneum_ob

HORVAT, Frank. DON McCULLIN. HORVATLAND [online]. srpen 1987 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: http://horvatland.synology.me/site/www.horvatland.com/htdocs/WEB/en/THE80s/PP/ENTRE%20VUES/McCulin/entrevues.htm

CHUCHMA, Josef. Archiv fotografa Karla Hájka začíná vydávat unikátní svědectví. IDNES [online]. 19. 12. 1998 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/archiv-fotografa-karla-hajka-zacina-vydavat-unikatni-svedectvi.A_981218_195728_vytvarneum_luk

IDNES. Tým fotografů MAFRA: iDNES/služby. IDNES [online]. 2022 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: https://vice.idnes.cz/mafra/fotografove.aspx

JAKUBCOVÁ, Hana. Na půdě byl poklad z války, vnuk fotografa hledá příbuzné lidi ze snímků. IDNES [online]. 29. 09. 2016 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/jihlava/zpravy/nasly-se-unikatni-fotky-z-1-svetove-valky.A160929_095638_jihlava-zpravy_evs

JAROŠ, Milan. FOTKY POMÁHAJÍ: fotogalerie. RESPEKT [online]. 3. 5. 2022 [cit. 2022-05-17]. Dostupné z: https://www.respekt.cz/galerie/fotky-pomahaji

KARÁSKOVÁ, Ivana. Fotograf Kratochvíl: Volal jsem kamarádům z Ukrajiny, ale telefon už nikdo nebral. IDNES [online]. 18. 4. 2022 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/vytvarne-umeni/antonin-kratochvil-fotograf-valka-ukrajina-fotky-kariera.A220412_144457_vytvarne-umeni_wes

KLICPEROVÁ, Lenka. Lenka Klicperová: Příspěvek z 24. března 2022. Facebook.com [online]. 24. března 2022 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: https://www.facebook.com/lenka.klicperova.7

KLICPEROVÁ, Lenka. O Lence. Lenkaklicperova.cz [online]. 2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: https://lenkaklicperova.cz/o-lence/info/

KORČ, Kryštof. David Těšínský: Mám větší trému z rozhovoru v DVTV než z toho, že mě někdo zastřelí. Fotoskoda.cz: Centrum fotoŠkoda [online]. 22. 11. 2021 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.fotoskoda.cz/3645-david-tesinsky-mam-vetsi-tremu-z-rozhovoru-v-dvtv-nez-z-toho-ze-me-nekdo-zastreli/

KOŤÁTKO, Jiří. Jindřich Zelenka - vzpomínka na významného fotografa z Karlína Zdroj: https://prazsky.denik.cz/kultura_region/jindrich-zelenka-vzpominka-na-vyznamneho-fotografa-z-karlina-20170509.html. PRAŽSKÝ DENÍK [online]. 9. 5. 2017 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/kultura_region/jindrich-zelenka-vzpominka-na-vyznamneho-fotografa-z-karlina-20170509.html

KRUPAŘ, Stanislav. ABOUT: STANISLAV KRUPAŘ. Krupar.com: STANISLAV KRUPAŘ [online]. 2015 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: http://www.krupar.com/about.htm

KRUPAŘ, Stanislav. Zprávy ze Zaporižžja a okolí. Facebook.com: Stanislav Krupař [online]. 7. 6. 2022 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: https://www.facebook.com/photo/?fbid=10228094124365549&set=a.1321626487907

KUBÍKOVÁ, a kol. ed. Příběhy z Vysočiny. Mujrozhlas.cz [online]. 3. 1. 2020 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://www.mujrozhlas.cz/pribehy-z-vysociny/autenticke-jedinecne-fotografie-antonina-kurky-z-prvni-svetove-valky-jsou-k

LAICHTER, Prokop. O nás. 400 ASA [online]. 2020 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.400asa.org/o-nas

LÉKAŘI BEZ HRANIC. Naši spolupracovníci. Lékaři bez hranic [online]. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.lekari-bez-hranic.cz/nasi-spolupracovnici

LIDOVKY.CZ, ed. Fotograf Šibík ukázal nepořádek a plýtvání uprchlíků. Sklidil kritiku a urážky. LIDOVKY.CZ [online]. 23. září 2015 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/fotograf-sibik-ukazal-druhou-stranu-uprchlictvi-sklidil-kritiku-a-vyhruzky.A150923_134011_ln_domov_ELE

LUKEŠ, Martin. Fotopublikace č.2 : Václav Chochola - Kabinet vzpomínek: (muž který fotografoval Salvadora Dalí). Megapixel [online]. 5. 5. 2021 [cit. 2022-08-22]. Dostupné z: https://www.megapixel.cz/fotopublikace-c-2-vaclav-chochola-kabinet-vzpominek-muz-ktery-fotografoval-salvadora-dali

LUKEŠ, Martin. Telefon nikdy nenahradí zrcadlovky ani bezzrcadlovky, říká v rozhovoru o mobilním fotografování Jan Šibík. Megapixel [online]. 27. 4. 2020 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: https://www.megapixel.cz/telefon-nikdy-nenahradi-zrcadlovky-ani-bezzrcadlovky-rika-v-rozhovoru-o-mobilnim-fotografovani-jan-sibik

MACHÁČEK, Štěpán. Novinářovy oči ve válečné zóně: fixeři musí být připravení na všechno. I nasadit život. IROZHLAS [online]. 20. 2. 2017 [cit. 2022-06-16]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/novinarovy-oci-ve-valecne-zone-fixeri-musi-byt-pripraveni-na-vsechno-i-nasadit-zivot_201702201400_emospanova

MARCO, Jindřích. Israel 1948: Jindřich Marco. Israeli-art.com [online]. [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: http://www.israeli-art.com/fotografie/marco/israel-48-cz.htm

MEYER, Jacy. Neochvějné oko: Uznávaný český fotograf Michal Novotný zachycuje tvrdé pravdy války. Expats.cz [online]. 9. 8. 2013 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.expats.cz/czech-news/article/czech-photographer-michal-novotny

MIHULKA, Stanislav. Nejstarší známá válka se odehrála v Súdánu před 13 400 lety. Stoplusjednicka.cz [online]. 29. 5. 2021 [cit. 2022-06-11]. Dostupné z: https://www.stoplusjednicka.cz/nejstarsi-znama-valka-se-odehrala-v-sudanu-pred-13-400-lety

MINISTERSTVO OBRANY ČR. Struktura. Acr.army.cz [online]. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: http://www.acr.army.cz/scripts/detail.php?id=5090

MINISTERSTVO OBRANY ČR. Ten druhý život. Mocr.army [online]. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/informacni-servis/vystava-_ten-druhy-zivot_-2017-132147/

MINISTERSTVO OBRANY ČR. Výcvik a nasazení. Acr.army.cz [online]. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://acr.army.cz/assets/informacni-servis/zpravodajstvi/fotograf_90x60.pdf%3E

MITROFANOVOVÁ, Markéta. Jarmila Štuková: Emoce schovávám za foťák. Novinky.cz [online]. 15. 10. 2017 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.novinky.cz/zena/styl/clanek/jarmila-stukova-emoce-schovavam-za-fotak-40047378

O'HEARN, Megan. Vidět znamená věřit: raná válečná fotografie. ARTSTOR [online]. 11. 11. 2016 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: https://www.artstor.org/2016/11/11/seeing-is-believing-early-war-photography

PROTI ŠEDI - REDAKCE. Fotograf Petr Josek: Jezdil jsem rozmláceným žigulíkem za bavorákovými kolonami. PROTI ŠEDI [online]. 21. 11. 2019 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: https://protisedi.cz/fotograf-petr-josek/

SEZNAM ZPRÁVY. David Neff povede fotooddělení Seznam Zpráv. SEZNAMZPRAVY.CZ: Seznam Zprávy [online]. 8. 2. 2021 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/david-neff-povede-fotooddeleni-seznam-zprav-141183

SIOSTRZONEK, Jiří. Návrat domů aneb cesta legionáře Václava Balcara kolem světa [online]. 2015 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.ndm.cz/cz/stranka/514-navrat-domu-aneb-cesta-legionare-vaclava-balcara-kolem -sveta.html

SPIEGEL, ed. Svět zákopové války v barvě. SPIEGEL Mezinárodní [online]. 11. 11. 2008 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.spiegel.de/fotostrecke/photo-gallery-the-world-of-trench-warfare-in-color-fotostrecke 37025.html

SÝKORA, Milan. Humanistická fotografie II. PALADIX [online]. 27. 5. 2001 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.paladix.cz/clanky/10153.html

ŠEBEK, Tomáš. Blog z Afghánistánu - Tomáš Šebek: Píchal jsem do srdce. Lekari-bez-hranic.cz [online]. 8. 4. 2015 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.lekari-bez-hranic.cz/cz/clanek/blog-z-afghanistanu-tomas-sebek-pichal-jsem-do-srdce

ŠTUKOVÁ A KOL. Natbase: O projektu. Natbase.cz: NATBASE [online]. 2022 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://natbase.cz/o-projektu/

ŠTUKOVÁ, Jarmila. BIO & CONTACT. Jarmilastukova.com: Jarmila Štuková [online]. 2022 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.jarmilastukova.com/bio/

TACHECÍ, Barbora. Fotožurnalismus umírá, říká Jan Šibík. Fotografii podle něj udržují naživu mobilní telefony. IROZHLAS [online]. 23. 8. 2020 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/jan-sibik-fotograf-reportaz-koronavirus-dokument_2008231930_onz

TĚŠÍNSKÝ, David. Příběh fotografie – David Těšínský – Život a smrt v Guatemale. Czechphoto.org: CZECH PHOTO [online]. 30. 11. 2021 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.czechphoto.org/detail-novinky/1812-30/pribeh-fotografie-david-tesinsky-zivot-a-smrt-v-guatemale

THE PETERSBURG PROJECT, ed. John Reekie. The Petersburg Project [online]. [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: http://www.petersburgproject.org/john-reekie-photographer-at-petersburg.html

ÚLOVEC, Jiří. Ministerstvo vnitra [online]. [cit. 2022-06-13]. Dostupné z: http://www.mvcr.cz/soubor/zakon-c-499-2004sb-ve-zneni-zakona-c-167-2012sb-pdf.aspx

URBAN, Tomáš. Kdo jsme. Člověk v tísni [online]. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.clovekvtisni.cz/30-let-clovek-v-tisni-9038gp

VESELOVSKÝ, Martin. Média se tváří, že nemají peníze, ale mnohem horší je, že nemají ambice, říká Krupař: DVTV. Aktualne.cz: Aktuálně.cz [online]. 28. 11. 2018 [cit. 2022-06-20]. Dostupné z: https://video.aktualne.cz/dvtv/media-se-tvari-ze-nemaji-penize-ale-mnohem-horsi-je-ze-nemaj/r~41dedb50f32111e8a0680cc47ab5f122/

VILGUS, Petr. Pestrý týden. Www.itf.cz [online]. 7. 11. 2006 [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20061107170507/http://itf.fpf.slu.cz/studenti/Pestry_tyden.pdf

VÝBORNÁ, Lucie. Životu se musíte dívat do očí. Vyfotil jsem i své mrtvé rodiče v rakvi, popisuje oceňovaný fotograf Kratochvíl. IROZHLAS [online]. 28. 9. 2019 [cit. 2022-06-06]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zivotni-styl/spolecnost/antonin-kratochvil-fotograf-ak47-fotografie-kniha-rozhovor-2019_1909282004_ako

WIKIPEDIE. Česká televize (ČT). In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 28. 11. 2020 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%A1_televize

WIKIPEDIE. Daniel Hlaváč. Wikipedia [online]. San Francisco: Wikipedia, 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Daniel_Hlav%C3%A1%C4%8D

WIKIPEDIE. Lenka Hatašová. Wikipedia [online]. San Francisco: Wikipedia, 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Lenka_Hata%C5%A1ov%C3%A1

WIKIPEDIE. Válka. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2022-06-11]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1lka

WIKIPEDIE. Výtvarná fotografie. Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 2006 [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDtvarn%C3%A1_fotografie

WINSTONWOLFE. Zajímavý příběh za slavnou fotografií Tonyho Vaccara „BÍLÁ SMRT." STEEMIT.COM [online]. 2018, 2018 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://steemit.com/photography/@winstonwolfe/an-interesting-story-behind-tony-vaccaro-s-famous-white-death-photograph

WRONOVÁ, Michaela, ed. FOTOVÝSTAVA: DAVID NEFF: REPORTÁŽE Z HORKÝCH MÍST. Martinreiner.cz: Martin Reiner [online]. 2008 [cit. 2022-06-19]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/david-neff-povede-fotooddeleni-seznam-zprav-141183

XIAOMI. Má tři objektivy a je hned po ruce, chválí si Jan Šibík focení mobilem. Forbes [online]. 27. 4. 2022 [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: https://forbes.cz/advoice/post/ma-tri-objektivy-a-je-hned-po-ruce-chvali-si-jan-sibik-foceni-mobilem/

ZÁRODŇANSKÝ, Rastislav. Po návratu z Ukrajiny se Michal Kubal stal čtyřnásobným tatínkem. IDNES [online]. 7. 4. 2022 [cit. 2022-06-17]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/michal-kubal-syn-manzelka-anetta-kubalova-petrovicova-dite.A220407_130731_lidicky_zar

Rozhovory

Hatašová Lenka, fotografka
Kakuta Josef, manažer humanitární pomoci
Klicperová Lenka, fotografka
Krupař Stanislav, fotograf
Těšínský David, fotograf
Vondrouš Roman, fotograf ČTK
Všelichová Markéta, aktivistka

Fotografie

Fotografie 1:
(Převzato z: https://blog.britishmuseum.org/violence-and-climate-change-in-prehistoric-egypt-and-sudan/, 2022-10-06)

Fotografie 2:
(Převzato z: https://www.armyupress.army.mil/special-topics/future-warfare-writing-program/south-sudan-unified/, 2022-10-06)

Fotografie 3, 4, 5:
(Převzato z: http://www.krupar.com/gallery/galleries/donbas.htm, 2022-10-06)

Fotografie 6:
(Převzato z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/9d/A_Scene_in_Shantytown%2C_New_York_%281880%29.png, 2022-10-06)

Fotografie 7, 8, 9:
(Převzato z: osobní archiv Jozef „Dodo" Kakuta, 2022-05-04)

Fotografie 10:
(Převzato z: https://old.noorderlicht.com/en/archive/antonin-kratochvil, 2022-10-06)

Fotografie 11:
(Převzato z: https://www.cartermuseum.org/collection, 2022-10-06)

Fotografie 12:
(Převzato z: https://www.artstor.org/2016/11/11/seeing-is-believing-early-war-photography/, 2022-12-06)

Fotografie 13:
(Převzato z: https://www.getty.edu/vow/ULANFullDisplay?find=&role=&nation=&subjectid=500115196, 2022-12-06)

Fotografie 14:
(Převzato z: https://www.getty.edu/vow/ULANFullDisplay?find=&role=&nation=&subjectid=500115196, 2022-12-06)

Fotografie 15:
(Převzato z: https://rmc.library.cornell.edu/7milVol/plate94.html, 2022-13-06)

Fotografie 16, 17:
(Převzato z: https://www.reflex.cz/galerie/zpravy/19032/porota-czech-press-phota-poprve-v-historii-udelila-cenu-snimkum-porizenym-mobilnim-telefonem?foto=9, 2022-13-06)

Fotografie 18:
(Převzato z: http://loc.gov/pictures/resource/cph.3g09240/, 2022-13-06)

Fotografie 19:
(Převzato z: http://loc.gov/pictures/resource/cph.3g09245/, 2022-13-06)

Fotografie 20:
(Převzato z: https://www.loc.gov/pictures/item/2005692926/, 2022-16-06)

Fotografie 21:
(Převzato z: https://rarehistoricalphotos.com/kashmir-giants/, 2022-17-06)

Fotografie 22:
(Převzato z: http://arspblica.blogspot.com/2011/11/luis-ramon-marin.html, 2022-18-06)

Fotografie 23:
(Převzato z: https://www.iwm.org.uk/collections/item/object/205193912, 2022-19-06)

Fotografie 24:
(Převzato z: https://digital.nls.uk/first-world-war-official-photographs/archive/74546492#?c=0&m=0&s=0&cv=310&xywh=-214%2C-, 2022-19-06)

Fotografie 25:
(Převzato z: https://www.spiegel.de/fotostrecke/photo-gallery-the-world-of-trench-warfare-in-color-fotostrecke-37025.html, 2022-17-06)

Fotografie 26:
(Převzato z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gervais-Courtellemont_3.jpg, 2022-20-06)

Fotografie 27, 28:
(Převzato z: https://time.com/4735368/tereska-david-chim-seymour/, 2022-20-06)

Fotografie 29:
(Převzato z: https://www.artsy.net/artwork/tony-vaccaro-white-death-pvt-henry-irving-tannebaum-ottre-belgium-1945, 2022-21-06)

Fotografie 30:
(Převzato z: https://www.magnumphotos.com/shop/collections/collectors-prints/the-falling-soldier-spain-september-1936/, 2022-21-06)

Fotografie 31:
(Převzato z: https://blog.volgyiattila.com/2013/05/25/robert-capa-died-on-this-day-in-1954-in-vietnam/, 2022-21-06)

Fotografie 32:
(Převzato z: https://www.theguardian.com/artanddesign/2019/feb/04/don-mccullin-tate-retrospective-review, 2022-21-06)

Fotografie 33:
(Převzato z: https://www.amateurphotographer.co.uk/technique/interviews/philip-jones-griffiths-retrospective-exposing-the-face-of-war-55738, 2022-21-06)

Fotografie 34:
(Převzato z: https://pulitzercenter.org/stories/collecting-bodies-bucha, 2022-21-06)

Fotografie 35:
(Převzato z: https://www.national-geographic.cz/galerie/svedectvi-bolesti-naseho-sveta-ron-haviv-a-jeho-fotografie.html?photo=2&mm=6446733, 2022-21-06)

Fotografie 36, 37:
(Převzato z: https://prazsky.denik.cz/galerie/fotogalerie-jindrich-zelenka.html?back=-652882411-2800-63&photo=7, 2022-21-06)

Fotografie 38:
(Převzato z: http://www.legionarbalcar.cz/?page_id=407, 2022-21-06)

Fotografie 39:
(Převzato z: https://vysocina.rozhlas.cz/autenticke-jedinecne-fotografie-antonina-kurky-z-prvni-svetove-valky-jsou-k-8130637, 2022-21-06)

Fotografie 40:
(Převzato z: https://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.MG_5930, 2022-21-06)

Fotografie 41:
(Převzato z: https://www.antikvariat-benes.cz/detail/74619-abeceda-dusevniho-prazdna/, 2022-21-06)

Fotografie 42:
(Převzato z: https://cs.isabart.org/person/18268, 2022-22-06)

Fotografie 43:
(Převzato z: https://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.MG_12615, 2022-23-06)

Fotografie 44:
(Převzato z: https://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.MG_11752, 2022-10-06)

Fotografie 45:
(Převzato z: https://sbirky.moravska-galerie.cz/dielo/CZE:MG.MG_9842, 2022-10-06)

Fotografie 46:
(Převzato z: https://sbirky.moravska-galerie.cz /dielo/CZE:MG.MGA_2094, 2022-13-06)

Fotografie 47:
(Převzato z: soukromý archiv autora, 2022-13-06)

Fotografie 48:
(Převzato z: https://www.facebook.com/hultschinersoldaten.de)

Fotografie 49:
(Převzato z: https://aperture.org/editorial/josef-koudelka-68 , 2022-13-06)

Fotografie 50:
(Převzato z: https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tanky-u-cest-rozstrilene-domy-miny-fotili-jsme-po-zustatky-kr/r~bce69fac35d611e9b2a00cc47ab5f122/, 2022-25-06)

Fotografie 51:
(Převzato z: https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tanky-u-cest-rozstrilene-domy-miny-fotili-jsme-po-zustatky-kr/r~bce69fac35d611e9b2a00cc47ab5f122/, 2022-25-06)

Fotografie 52:
(Převzato z: https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tanky-u-cest-rozstrilene-domy-miny-fotili-jsme-po-zustatky-kr/r~bce69fac35d611e9b2a00cc47ab5f122/, 2022-25-06)

Fotografie 53:
(Převzato z: https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/tanky-u-cest-rozstrilene-domy-miny-fotili-jsme-po-zustatky-kr/r~bce69fac35d611e9b2a00cc47ab5f122/, 2022-25-06)

Fotografie 54:
(Převzato z: https://www.krupar.com/gallery/galleries/nagorno-karabakh-war.htm, 2022-25-06)

Fotografie 55:
(Převzato z: https://www.reflex.cz/galerie/fotogalerie/4886/brutalni-haiti?foto=2/, 2022-03-05)

Fotografie 56:
(Převzato z: https://www.reflex.cz/galerie/fotogalerie/4886/brutalni-haiti?foto=3/, 2022-03-05)

Fotografie 57, 58, 59, 60:
(Převzato z: https://www.facebook.com/lenka.klicperova.7, 2022-21-06)

Fotografie 61:
(Převzato z: https://multimedia.ctk.cz/foto/document/2145911/46, 2022-26-06)

Fotografie 62:
(Převzato z https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/na-znicenem-moste-u-ukrajinske-irpine-vznikl-provizorni-pamatnik/2213934, , 2022-26-06)

Fotografie 63:
(převzato z https://www.ceskenoviny.cz/vyhledavani/, 2022-26-06)

Fotografie 64:
(Převzato z: https://www.denik.cz/spolecnost/jakub-szanto-reporter-valka-konflikt-rusko-gruzie-hamas-izrael-palestina.html, 2022-26-06)

Fotografie 65:
(Převzato z: https://cnn.iprima.cz/fotogalerie-na-letne-jsou-k-videni-znicene-ruske-tanky-z-invaze-na-ukrajinu-112557, 2022-26-06)

Fotografie 66:
(Převzato z: https://www.reflex.cz/archiv-vydani, 2022-29-06)

Fotografie 67:
(Převzato z: https://vltava.rozhlas.cz/ukrajina-v-kulturnich-souvislostech-literatura-hudba-i-reflexe-aktualniho-deni-8693727#&gid=1&pid=1, 2022-29-06)

Fotografie 68:
(Převzato z: https://reportermagazin.cz/g/p2QQR/tisic-tvarivalky-reportaz-z-ukrajiny, 2022-29-06)

Fotografie 69:
(Převzato z: https://denikn.cz/917469/ruska-prevadecka-jevgenija-cirikovova-uz-zachranila-pul-chodidla-jedno-nenarozene-dite-a-par-ukrajinskych-zivotu/?ref=list, 2022-29-06)

Fotografie 70:
(Převzato z: https://www.respekt.cz/galerie/fotky-pomahaji, 2022-29-06)

Fotografie 71:
(Převzato z: https://cs-cz.facebook.com/CzechPressPhoto/, 2022-29-06)

Fotografie 72:
(Převzato z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotoreporter-jan-mihalicek-posilil-redakcni-tym-seznam-zprav-140988, 2022-26-06)

Fotografie 73:
(Převzato z: https://www.400asa.org/2019/05/06/krest-knihy-ak-47/, 2022-24-06)

Fotografie 74:
(Převzato z: https://www.mise.army.cz, 2022-24-06)

Fotografie 75, 76:
(Převzato z: https://www.bvv.cz/idet/aktuality/armada-cr-fotografie-maji-osobni-kouzlo/, 2022-24-06)

Fotografie 77:
(Převzato z: https://www.czechphoto.org/detail-novinky/898-30/foto-mesice-srpna/, 2022-26-06)

Fotografie 78, 79:
(Převzato z: https://acr.army.cz/scripts/detail.php?id=37794&tmplid=527, 2022-26-06)

Fotografie 80:
(Převzato z: https://www.bvv.cz/idet/aktuality/armada-cr-fotografie-maji-osobni-kouzlo/, 2022-26-06)

Fotografie 81:
(Převzato z: https://www.tendruhyzivot.cz/, 2022-26-06)

Fotografie 82:
(Převzato z: https://acr.army.cz/assets/multimedia-a-knihovna/casopisy/a-report/ar5_2021.pdf, 2022-26-06)

Fotografie 83:
(Převzato z: https://1url.cz/Xr2fY, 2022-26-06)

Fotografie 84:
(Převzato z: https://www.lekari-bez-hranic.cz/nasi-spolupracovnici, 2022-26-06)

Fotografie 85:
(Převzato z: https://1url.cz/Mr2fc, 2022-26-06)

Fotografie 86, 87:
(Převzato z: https://www.cervenykriz.eu/aktuality/ukrajina-prevzata-dalsi-pomoc, 2022-26-06)

Fotografie 88, 89:
(Převzato z: https://www.google.com/search?q=%C4%8Dlov%C4%9Bk+v+t%C3%ADsni&rlz=1C1G-

CEU_csCZ920CZ920&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwihioHpuvT4AhUKYPEDHUk-Dg0Q_AUoAXoECAMQAw&biw=1536&bih=754&dpr=1.25, 2022-26-06)

Fotografie 90:
(Převzato z: https://www.clovekvtisni.cz/podpora-lidskych-prav-na-ukrajine-po-zahajeni-ruske-agrese-9062gp, 2022-26-06)

Fotografie 91:
(Převzato z: https://www.google.com/search?q=charita+%C4%8Dr&rlz=1C1GCEU_csCZ920CZ920&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwihmI3Lu_T4AhXXu6QKHdMuATgQ_AUoAXoECAIQAw&biw=1536&bih=754&dpr=1.25#imgrc=BEbG0Y9F3XeRpM, 2022-26-06)

Fotografie 92:
(Převzato z: https://www.charita.cz/import/galerie/historicke-galerie/charita-v-roce-1945/, 2022-26-06)

Fotografie 93:
(Převzato z: https://www.charita.cz/import/galerie/historicke-galerie/charita-v-roce-1945/, 2022-26-06)

Fotografie 94:
(Převzato z: https://svet.charita.cz/aktuality-svet-charita/mame-mnoho-tvari-pribehy-uprchliku-kteri-se-diky-charite-stavi-na-vlastni-nohy/, 2022-26-06)

Fotografie 95:
(http://www.ibestof.cz/remeslo-/lenka-hatasova---fotografka.html/, 2022-03-06)

Fotografie 96, 97:
(soukromý archiv Lenky Hatašové, 2022-29-06)

Fotografie 98:
(soukromý archiv Lenky Hatašové, 2022-29-06)

Fotografie 99:
(Převzato z: https://cs.isabart.org/person/38371, 2022-29-06)

Fotografie 100:
(Převzato z: https://nasregion.cz/jak-fotil-petr-josek-vystava-agenturniho-fotoreportera-ve-stodulkach-135375/, 2022-29-06)

Fotografie 101:
(Převzato z: https://www.facebook.com/KlicperovaLenka, 2022-29-06)

Fotografie 102:
(Převzato z: https://www.reflex.cz/galerie/valka-na-ukrajine/141756/klicperova-ukrajina-je-plna-zelenskych-lide-nespi-a-ridi-obranu-i-mhd-zatimco-je-rusove-bombarduji?foto=1, 2022-29-06)

Fotografie 103:
(Převzato z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Koudelka#/media/Soubor:Josef_Koudelka_(2014).jpg, 2022-29-06)

Fotografie 104:
(Převzato z: https://reportermagazin.cz/a/wkLfF/josef-koudelka-vsichni-jsme-chteli-letat, 2022-29-06)

Fotografie 105, 106:
(Převzato z: https://www.magnum photos.com/newsroom/conflict/josef-koudelka-beirut/, 2022-29-06)

Fotografie 107:
(Převzato z: https://1url.cz/4rwFZ, , 2022-29-06))

Fotografie 108:
(Převzato z: https://www.ghmp.cz/vystavy/antonin-kratochvil-fotoeseje/, 2022-29-06)

Fotografie 109:
(Převzato z: https://nikonblog.cz/z-show-poseste-v-hamace-se-stanislavem-kruparem/, 2022-29-06)

Fotografie 110:
(vlastní archiv Stanislava Krupaře, 2022-29-06)

Fotografie 111:
(vlastní archiv Stanislava Krupaře, 2022-29-06)

Fotografie 112:
(Převzato z: http://www.krupar.com/gallery/galleries/vijna-2022.htm, 2022-29-06)

Fotografie 113:
(Převzato z: https://dabpraha.rozhlas.cz/novinarka-marketa-kutilova-informace-o-syrii-ktere-jsou-v-ceskych-mediich-7892769, 2022-29-06)

Fotografie 114:
(Převzato z: https://wave.rozhlas.cz/matka-trilete-dcery-marketa-kutilova-o-ceste-do-syrie-kobani-je-jako-drazdany-po-5203779, 2022-29-06)

Fotografie 116:
(Převzato z: https://www.expresfm.cz/ostatni/david-neff-jezdim-do-mist-odkud-lide-utikaji/, 2022-26-06)

Fotografie 117:
(Převzato z: http://www.martinreiner.cz/256-fotovystava-david-neff, 2022-26-06)

Fotografie 118:
(Převzato z: http://www.martinreiner.cz/256-fotovystava-david-neff, 2022-26-06)

Fotografie 119:
(Převzato z: https://www.expresfm.cz/ostatni/david-neff-jezdim-do-mist-odkud-lide-utikaji/, 2022-26-06)

Fotografie 120:
(Převzato z: https://www.aktualne.cz/autori/michal-novotny/l~43a145d05daa11ec878fac1f6b220ee8/, 2022-29-06)

Fotografie 121:
(Převzato z: http://www.michalnovotny.com/, 2022-29-06)

Fotografie 122:
(Převzato z: http://www.michalnovotny.com/, 2022-29-06)

Fotografie 123:
(Převzato z: https://www.czechphoto.org/detail-novinky/1300-47/pribehy-fotografii-michal-ruzicka--dest-v-praze-na-andelu/, 2022-26-06)

Fotografie 124:
(Převzato z: https://www.czechphoto.org/detail-novinky/1923-30/foto-mesice-kvetna-michal-ruzicka--uprchlici-na-hlavnim-nadrazi-v-praze/#lg=1&slide=0, 2022-26-06)

Fotografie 125:
(Převzato z: https://sibik.cz/workshopy/individualni-workshop, 2022-29-06)

Fotografie 126, 127:
(Převzato z: https://sibik.cz/stories/arabske-revoluce-kahira-tripolis-2011, 2022-29-06)

Fotografie 128:
(Převzato z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jarmila_%C5%A0tukov%C3%A1, 2022-29-06)

Fotografie 129:
(Převzato z: https://reportermagazin.cz/g/wi2mt/fotografka-stukova-byva-mi-do-breku-ze-musim-pryc, 2022-29-06)

Fotografie 130:
(Převzato z: https://www.facebook.com/DavidTesinskyOfficial/photos/a.168638788825451 8/2303372486556052/?type=3, 2022-29-06)

Fotografie 131:
(Převzato z: https://tesinskyphoto.com/guatemala-bleeds/, 2022-29-06)

Fotografie 132:
(Převzato z: https://tesinskyphoto.com/war-isnt-over-yet-ukraine/, 2022-29-06)

Fotografie 133:
(Převzato z: https://tesinskyphoto.com/war-isnt-over-yet-ukraine/, 2022-29-06)

Fotografie 134:
(Převzato z: https://tesinskyphoto.com/war-isnt-over-yet-ukraine/, 2022-29-06)

Fotografie 135:
(Převzato z: https://www.novinky.cz/veda-skoly/clanek/student-opavske-univerzity-uspel-v-soutezi-edito-ru-novinarske-fotografie-40029165, 2022-29-06)

Fotografie 136, 137, 138, 139:
(Převzato z: https://archiv.hn.cz/c1-61162350-odvracena-tvar-valky-ocima-petra-tomana, 2022-29-06)

Fotografie 140:
(Převzato z: https://g.cz/galerie/17-sexy-valecnych-veteranu-kterym-valka-sebrala-koncetiny-ale-ne-hrdost-galerie/?back=canon-17-sexy-valecnych-veteranu-kterym-valka-sebrala-koncetiny-ale-ne-hrdost, 2022-29-06)

Fotografie 141:
(vlastní archiv Markéty Všelichové, 2022-11-06)

Fotografie 142:
(http://www.onwar.eu/2016/01/14/zapisky-s-kurdistanu-iii-daash-hell-canon/, 2022-29-06)

Mapa 1: (http://www.ceskenarodnilisty.cz/clanky2/mapaaf.htm)
Mapa 2: (https://www.gymberoun.cz/uploads/web_files/dud/dud2014/izraelskamesta/obr1.jpg)

Jmenný rejstřík

A

Adams, Eddie 34
Agnew, Thomas 22
Arafat, Jásir 112

B

Babiš, Andrej 66
Bakala, Zdeněk 67
Balcar, Václav 40
Baltermanc, Dmitrij 34
Bandžák, Martin 25
Bauer, Wolfgang 99
Birgus, Vladimír 45
Bischof, Werner 45
Boulat, Alexandra 34
Bourke-White, Margaret 45
Brooks, Ernest 29, 30
Bureš, Milan 68

C

Capa, Robert 34, 45, 94
Cartier-Bresson, Henri 34, 118
Ceaușescu, Nicolae 112
Cissé, generál 26
Cudlín, Karel 70
Crevecoeur, Isabelle 15
Czvalinga, Jan 76

Č

Čásenský, Robert 66

D

Deml, Ondřej 61
Divíšek, Martin 58
Dobrovský, Jan 70
Dvořák, Rudolf Bruner 39

E

Eastman, George 24
Emered, František 49
Etzler, Tomáš 63

F

Farkas, Miroslav 112
Fenton, Roger 22, 26
Fňukal. Miloš 15
Frajtová, Marie 92
Frassanito, William 23
Friedmann, Endre 34

G

Gardner, Alexander 23, 27
Geranin, Anatolij 34
Gervais -Courtellemont, Jules 32
Gomola, Josef 49
Griffith, Philip Jones 34, 37
Grycová, Hana 125

H

Hájek, Karel 41, 44
Hanzl, Radim 74
Hatašová 9, 11, 57, 84, 86, 87
Haviv, Ron 34, 38
Hildenbrand, Hans 31
Hlaváč, Daniel 74, 75
Horáková, Gabriela 76

Ch

Chalděj, Jevgenij 34, 45
Chauvel, Patrick 34, 85, 92
Chochola, Václav 41, 42, 48
Chuchma, Josef 44

J

Jan Pavel II 112
Jaroš, Milan 58, 68
Josek, Petr 11, 58
Jungrová, Alžběta 70
Jurigová, Martina 79

K

Kaboň, Lukáš 58
Kadlec, Jaroslav 49
Kakuta, Jozef 19,
Klicperová, Lenka 11, 51, 58, 59, 76, 90, 91, 92
Knox, David 23
Kobolka, Tomáš 64
Korč,Kryštof 116
Koudelka, Josef 11, 50, 54, 94, 95,
Kratochvíl, Antonín 11, 20, 34, 54, 70, 71, 90, 93, 96, 97, 126, 127
Krupař, Stanislav 11, 18, 55, 58, 66, 67, 98, 99, 101, 102, 103
Kubal, Michal 63
Kudojarov, Boris 34
Kuchta, Gabriel 67
Kurka, Antonín 41
Kutilová, Markéta 11, 90, 92, 104, 105

L

Lopatář, Miroslav 76
Ludwig, Karel 41, 42, 47, 48

M

Marco, Jindřich 44
Marín, Luis Ramón 29
Masaříková, Lucie 76
Maximišin, Sergej 99
McCombe, Leonard 45
McCullin, Donald 34, 36
Mihaliček, Jan 58, 70
Mitrofanovová, Markéta 115
Morris, Christopher 34
Moucha, Josef 3

N

Nachtwey, James 34, 37, 127
Neff, David 58, 106, 107
Němec, Tomki 70
Němeček, Pavel 63
Novotný, Michal 108

O

O'Sullivan, Timothy H. 27

P

Pánek, Šimon 81
Pilipey, Roman 100
Píša, Daniel 73
Plíhal, Jakub 52, 53, 58
Podestát, Václav 3
Pohorylles, Gerda 34
Polochová, Iveta 61
Ptaszek, Matěj 55
Putin, Vladimír Vladimirovič 58

R

Ray, Frederic 23
Reekie, John 23
Ricalton, James 28
Rodger, Georg 34
Růžička, Michal 66, 110

S

Seymour, David 32, 33, 34
Siostrzonek, Jiří 40
Spurný. Josef 76
Stanmeyer, John 34
Stokes, Michael 121
Straka, Oldřich 47
Szántó, Jakub 63
Szathmari, Carol 22

Š

Šajchet, Arkagij 34
Šebek, Tomáš 79
Šibík, Jan 25, 55, 56, 57, 86, 102, 112
Šimetka, Ondřej 79
Šimíček, Jakub 73
Šmok, Ján 88, 89
Šojgu, Sergej 98
Štreit, Jindřich 83
Štuková, Jarmila 54, 76, 114
Švějda, Jiří 76

T

Tannenbaum 34
Těšínský, David 116, 117, 119
Tmej, Zdeněk 41, 43
Toman, Petr 120,121
Tomasević, Goran 17
Topič, Petr 66
Trabalík, Martin 54
Trachman, Michail 34

U

Urbanová, Alena 42
Ut, Nick 34

V

Vaccaro, Tony (Michael A. Vaccaro) 33
Vandivert, Bill 34
Venglář, Radek 76
Veselovský, Martin 102
Vondrouš, Roman 60, 61
Všelichová, Markéta 9, 11, 122, 123, 124

W

Wágner, Martin 70
Wiltsch, Adam 1, 3, 8, 61, 84, 99, 117 122, 123, 125
Wool, John Ellis 21

Z

Zátorský, Jan 66
Zelenka, Jindřich 39, 40

Název práce: Česká válečná fotografie po roce 1989
Autor práce: Mgr. Adam Wiltsch
Vedoucí práce: doc. Mgr. Václav Podestát
Oponent: doc. Mgr. Josef Moucha

Slezská univerzita Opava
Filozoficko-přírovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2022

Počet slov: 21 874
Počt znaků: 152 060
Počet řádků: 4 770
Použité písmo: Amiri (13b)

Souhlasím, aby tato práce byla zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do knihovny Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie